

Leopold Volkmer,

veseli pesnik Slovenskih goric.

* 1741. † 1816.

Objavil in založil
dr. Jožef Pajek.

(Fonatis iz Popotnika.)

Cena 40 kr.

Muzejsko
društvo-Ptuj

V Mariboru 1885.

Natisnila Leon-ova, pozneje tiskarna sv. Cirila.

Leopold Volkmer,

veseli pesnik Slovenskih goric.

Objavil in založil
dr. Jožef Pajek.

(Ponatis iz Popotnika.)

Muzejsko
društvo Pajek

V Mariboru 1885.

Natisnil Ivan Leon.

„In ti, vesela dežela Štajerska, nisi tudi ti
vrljih Slovencev rodila, jih dojila narodu svo-
jemu? Kdor domoljubov štajerskih ne pozna,
naj ne reče, da je v rodovitnih Slovenskih
goricah doma.“

Knezoškof Anton Martin Slomšek v
„Drobtincah“ za leto 1862, na str. 77.

893-4.8.49

Volkmerjev životopis.

Navdušen životopis našega pesnika nam je podal Slomšek v Drobtnicah v VIII. letu str. 107—126; posnel ga je č. g. M. Lendovšek v „Zbranih spisih“ III., str. 85 — 114, torej ga tukaj ni treba ponavljati. Z naslednjimi dodatki k životopisu Volkmerjevemu hočemo Slomšekove podatke samo nekoliko dopolniti ali pa popraviti.

Leopold Volkmer se je rodil v trgu Lotmeržkem 13. oktobra l. 1741., kakor poroča Šimon Povoden v svojem spisu „Bürgerliches Lesebuch“ na str. 557. Glej „Slov. Gospodarja“ od leta 1881. štev. 32. in 33. Povoden imenuje Volkmerjevega očeta Šlezaka. Orožen pa piše: „Leta 1556, 7. julija, so štajerski stanovi Willenrainerjev dvorec vskoškim rodbinam Aleksič, Doytšin in Vukmyr izročili. Naš pesnik Volkmer je torej potomec Vskokov“. Bisthum und Diöce. Lavant. V. 538.

V listu, pisanem 11. aprila l. 1882. se mi je poročilo, da je krstna matica, v katerej so bili zapisani krsti od l. 1733. do l. 1745. nekam izginola, in ž njo tudi uradna beležka o rojstvu in krstu Volkmerjevem.

Od l. 1753. do 1759. je obiskaval Volkmer gimnazij v Varaždinu, kjer so takrat učili vrli očetje jezuiti. Ker je bil l. 1773. njihov red razpuščen, so se jezuiti razpršili na vse strani; ž njimi so pa tudi spreminoli zapisniki o tamošnjih učencih. Tako mi je poročil gospod prof. dr. Križan iz Varaždina 8. maja 1883. l. Torej tudi o tej dobi Volkmerjevej nimamo nobenega uradnega poročila.

Podani dve letnici, kakor tudi one za modroslovske in bogoslovske nauke sem posnel po Povodnovem poročilu. Ko je od l. 1759. do 1761. v Gradcu modroslovske nauke dovršil, se je od l. 1761. do 1764. učil ravnotam bogoslovja. Leta 1764. je bil od graškega škofa za mešnika posvečen. Eno leto se je še vežbal v Gradcu za dejansko dušno pastirstvo, in je bival v tamošnjem duhovskem semenišču. V jeseni leta 1765. je prišel za kaplana k sv. Ožbaltu, ki je sedaj podružnica meniške župnije v Ptuj, in je ostal na onem mestu do leta 1769. Tega leta je pa prišel k velikej cerkvi v Ptuj, ki je sedaj prostišjska, in sicer je bil, kakor poroča rokopisni „Schematismus Cleri Pettovien-sis“ od l. 1769. do 1773. „sacrista“ ali nadzornik žagreda.

Leta 1773. je dobil nadarbo (beneficium) Golobovo, in je prevzel dušno oskrbovanje tamošnje bolnišnice, katero službo je opravljal do septembra leta 1784. Takrat se je preselil k sv. Urbanu zunaj Ptuja, kjer je bil kaplan do 27. avgusta 1788. leta.

Po smrti župnikovej je postal oskrbnik, katero službo je opravljal od 27. avgusta 1788. leta, do 2. februvarja 1789. l. Od 3. februvarja 1789. l. do 4. junija tega leta je bil oskrbnik pri Devici Mariji v Vurbergu. Od 4. junija 1789. l. pa do 1. 1808. je bil kaplan pri sv. Martinu pod Vurbergom. V tej dobi, in sicer leta 1801. je ustanovil zalogo za kaplana pri sv. Martinu. Položil je v ta namen 400 gld., ki nesejo na leto 16 gld. 80 kr., za katero plačo se mora opraviti pet sv. meš. Graški škof so to ustanovo potrdili 30. dec. leta 1801. Leta 1808. je dobil 200 gold pokojnine, katero je še 4 leta užival pri sv. Martinu. Leta 1812. se je preselil nazaj k sv. Vrbanu, kjer je 22. sept. l. 1814. bral svojo zlato sv. mešo. 20. decembra 1815. leta je prosil, naj bi ga škof oprostili dolžnosti breviarij moliti, ker so mu oči oslabele, kar se mu je res 10. januarja 1816. leta dovolilo. Župnik pri sv. Vrbanu je bil takrat Janez Mravljak, ki se je rodil leta 1738, in prišel k sv. Vrbanu 1799. leta. Pri sv. Vrbanu je Volkmerja 4. februvarija l. 1816. v cerkvi mrtvoud zadel; umrl je pa 7. februvarja l. 1816., kar je razvidno iz poročila mrtvaške matice pri sv. Vrbanu.

Iz Volkmerjeve dobe živi še preč. g. stolni prošt Jurij Matjašič, ki se še sedaj dobro spominja, da je na svoj dom čul, kako so pokojnemu Volkmerju zvonovi peli. Kako so Volkmerjeve naslikane litanije Matjašiča v šolo spravile, sem povedal v „Letopisu Slovenske Matice“ l. 1880, na str. 225

Ko sem 18. julija l. 1883. k sv. Vrbanu prišel, izvedel sem od č. g. Mihaela Graberja, pensioniranega župnika vrbanjskega, sledeče celo zanesljivo ustno sporočilo. Volkmerjevi dijaki niso stanovali v farofu, nego so tam le hrano dobivali. Spali so pa pri Fricu v Pečjaku, na Vintarovskem vrhu, deset minut od cerkve, proti solnčnemu zahodu. Lipa, o kateri je Volkmer tako lepo zapel, je stala pred farofskimi vrati, kakove tri sežnje od njih oddaljena. Okoli cerkve je bilo preje obzidano pokopališče; vrata, skozi katera se je od farofa na pokopališče in v cerkev hodilo, so bila čisto blizo lipe. Volkmer je stanoval v jugoizhodnej sobi farofa, ki je bila takrat v dve sobici predelana. Hodil je v svojo sobico skozi vrata, ki so se odpirala na shode. V drugej malej sobici je prebival župnik, star prijatelj Volkmerjev. Župnik je hodil v svojo sobico iz velike sobe, ki se nahaja na jugozahodnej strani farofa. Volkmer si je napravljajl pijačo iz centauerja (*Gentiana centaureum*); eden šopek tega zelišča se je še pred 7 leti v njegovej omari za knjige hranil. Volkmer je svojim dijakom s posebnim, na desko pritrjenim nožem na zvod vsakdanji kruh rezal; pred kakimi tridesetimi leti se je še ovi nož pod streho hranil. — Lepa hvala tudi častitemu gospodu župniku za njegovo prijazno poročilo!

Svoje knjige je Volkmer izročil župnijskej knjižnici pri sv. Vrbanu. Knjižnica je še sedaj precej obilna, dasiravno že gotovo ni več vseh nekdanjih Volkmerjevih knjig v njej. Volkmer je vsakej svojej knjigi na notranjej strani sprednje platnice ali korice prilepil listek, na katerem je tiskano: „Ex. Lib. Volkmer“ — to je, „izmed Volkmerjevih knjig.“ Volkmerjevih knjig je cela velika omara čisto polna. Iz te zapuščine se vidi, da je Volkmer silo denarjev za knjige potrošil, pa tudi, da je moral trden biti ne samo v bogoslovskoj učenosti, nego da so ga zanimale vse vednosti, in da je bil naravnoč učenjak — in to na kmetih. Iz bogoslovnih knjig se še posebno vidi, da Volkmer

ni maral za puhli liberalisem one dobe, nego da je bil zvest in iskren sin katoliške cerkve. Naslove nekterih knjig Volkmerjevih sem si 18. julija l. 1883. prepisal, in nje torej tudi tukaj podam. „Brentano: Die heilige Schrift. Frankfurt am Main 1813.“ „P. Lallements moralische, lehr- und geistreiche Gedanken über die Sendschreiben des hl. Apostels Paulus, mit Languedoc-s Anmerkungen. Uebersetzt aus dem französischen von Ignaz Steuer, Director der W. W. Ehrwürdigen Frauen Ursulinerinnen zu Landshut in Bayern. Augsburg, im Verlag bei Ignaz Wagner. 1782.“ „Geschichte der drei letzten Lebensjahre Jesu, sammt dessen Jugendgeschichte. Wien bei Joh. Thomas Edlen von Tratnern, k. k. Hofbuchdrucker und Buchhändler 1784.“ „Geistliche Gesänge über die Sonn- und Fayertägliche Evangelia des gantzen Jahrs. Mit Genehmigung der Oberen. Clagenfurt, gedruckt bey Maria Christina Kleinmayrin Laa. Buchdr. Wittib. 1750.“ Po tej knjigi se je Volkmer v svojih duhovskih pesnih večkrat ravnal. Volkmer je tudi sv. cerkvi sovražne knjige poznal, še bolj je pa za to skrbel, kako bi zmote zavračal. „Klopstocks Werke. Troppau. bei Trassler 1784.“ „C. M. Wieland's Werke, Troppau bei Trassler 1784.“ Nemških klasikov je imel Volkmer čisto gotovo več. — „Allgemeine Weltgeschichte. Nach dem Plan Wilh. Guthrie und Joh. Gray und anderer gelehrter Engländer entworfen . . . von Christoph Gottlob Heinrich, ordentlicher Professor der Geschichte zu Jena. Wien im Verlage bei Franz Anton Schrambl. 1790.“ Jako obširno delo. Sammlung der besten Reisebeschreibungen. Troppau, gedruckt bei Jos. Georg Trassler, und im Verlage der Compagnie. 1784.“ Tudi to delo je jako obširno. „A. F. Büschings grosse Erdbeschreibung. Troppau, gedruckt bei Jos. Georg Trassler“, obširno in znanstveno delo. „Herrn von Buffons allgemeine Naturgeschichte“ Troppau bei Trassler 1785“ „Eberts Naturlehre. Troppau 1784.“ „Des Freyherrn von Martini Lehrbegriff des allgemeinen Staatsrechtes. Wien, in der Sonnleithnerischen Buchhandlung 1783.“ Hranijo se še tudi Volkmerjevi, za ovo dobo krasni in veliki zemljevidi. Vseh knjig kar nisem hotel tukaj naštevati — naštel sem jih pa toliko, da mora vsakemu jasno postati, da se je Volkmer res rad s knjigami pečal, da mu ni bilo žal za denarje, katere je za knjige štel, in da je moral biti nenavadno izobražen mož.

Med knjigami Volkmerjevimi se hrani tudi listina, v katerej poroča fiskalni urad graški 16. avgusta 1817. leta deželnej sodnji graškej o izkazu, katerega je sestavila krajna sodnija v Ptuju o premoženju rajnega Volkmerja. Iz tega poročila je razvidno, da je Volkmer ustno svojo oporoko napravil menda v onih dneh, ko je od mrtvouda zadet smrt pričakoval; zapisana pa je bila oporoka še le pozneje, 15. februarja 1816. leta. Volkmer je zapustil 395 fl. in 51 kr. srebra ali konvencijske veljave, pa 105 gold. 47 $\frac{1}{4}$ kr. dunajske veljave. S temi denarji so se morali poravnati vsi stroški za pogreb in zapuščinsko obravnavo, in se je moralo še trem strankam izplačati, kar jim je Volkmer sporočil. Z ostalino pa bi se naj ravnalo po volji Volkmerja in po naredbi dvorne pisarne od 17. septembra 1812. l. tako, da naj bere župnik pri sv. Vrbanu za eno tretjino sv. meše, dve tretjini pa se naj razdelita med ubožce pri sv. Vrbanu, ki so dolžni za to za njega moliti. Poročilo fiškalnega urada je podpisal Jožef vitez Varena. Deželna sodnija je odločila, naj se z zapuščino ravna, kakor je

fiškalni urad nasvetoval. Iz tega odloka je še razvidno, da je brat rajnega Volkmerja iz njegove zapuščine dobil 100 fl.; Jurij in Jožef Dengg pa, ki mu nista nič v rodu bila, sta dobila 40 gold. Odlok je pisan 10. oktobra 1817. l.; podpisan je Brandis.

Nad Volkmerjevim grobom je v steno vzdignjen kamen z napisom: „Leopold Volkmer.“ Kdor je Volkmerja poznal, vsakdo ga je hvalil. Ko je okrožni dekan ptujski, Karol Kellner (rojen v Dornavi 26. marca 1751. leta, umrl 11. avg. 1821. l.) 1815. leta pri sv. Vrbanu kot namestnik škofov opravljaj župnijsko obiskovanje, je domu prišedši o Volkmerju to le zapisal: „Pensionirani zlatomešnik, gospod Leopold Volkmer, bi bil s svojo učenostjo in pobožnostjo, pa s svojo neizrekljivo gorečnostjo že davno zaslužil najboljšo župnijo. Zadrževala ga je ponižnost njegova. On je na tistem veliko dobrega storil, posebno s poučevanjem mladine. Veseli ga zavest, da so bili oni možje svoje dni njegovi učenci, ki opravljajo sedaj imenitne službe, in se ga vedno hvaležno spominjajo. Oči so ga skoraj že čisto zapustile, in je tako slaboten in polomljen, da se naravnoč bojimo, da nam bo v kratkem spreminol izpred oči, — iz srca pa se njegov spomin ne bo nikoli izbrisal.“

Meni se zdi, da je Slomšek nedostatne podatke, ki se o Volkmerju berejo v „Drobtineh“ l. 1853 na str. 112., posnel po Kellnerjevem poročilu, koje je menda kar tako pisal, kakor se je spominjal, in leta 1814. graškemu škofu predložil. V tem poročilu trdi dekan Kellner krivo, da je bil Volkmer takrat še le 71 let star, (namesto 73 let), in da je bil v dušnem pastirstvu 45 let (namesto 43). Kellner piše, da je bil Volkmer pri sv. Ožbaltu 3 leta (namesto 4), pri velikej cerkvi v Ptujju pa 15 let, kar je res. Pri sv. Vrbanu trdi, da je bil 15 let (namesto $5 + 4 = 9$ let). Pri sv. Martinu trdi, da je živel kot opešanec 11 let (namesto 4). Pri sv. Vrbanu trdi, da je živel kot opešanec 1 leto (namesto 4). Menda je teh pomot nekaj to krivo, ker je Volkmer, še tudi takrat, ko je pokojnino užijal (od leta 1808 — 1816) po zmožnosti svojej v dušnem pastirstvu pomagal.

Književno blago Volkmerjevo

uvrščeno po onem redu, v katerem je nastalo.

Pri nekaterih izdelkih svojih je Volkmer sam pristavil letnico in tudi den, pri drugih se pa najdejo taki podatki pristavljeni od prepisovalcev. Pri nekaterih basnih zamoremo vsaj približno starost s tem določiti, da se oziramo posebno na nemške pisatelje, iz katerih je večkrat snovi svoje zajemal. V Volkmerjevem životopisu, sestavljenem od Šimona Povodna, ki je našega ljubeznivega pesnika dobro poznal, beremo namreč, da si je Volkmer vsako leto nove knjige naročal, in nje pridno prebiral. Verjetno je torej, da si je koj vselej dotično knjigo naročil, kakor hitro je zaslovela. Ko njo je čital, in se mu je katera snov posebno za razmere slovenskega naroda na Štajerskem prikladna zdela, njo je pač tudi koj hitro za potrebe svojih rojakov predelal.

Prve pesniške izdelke stavim v ono dobo, ko je Volkmer kaplanoval pri sv. Ožbaltu, od l. 1765 do 1769. Gellertove basni so namreč bile natisnene 1746 — 1748. Gleimove 1756 — 1757, Lessingove pa v letih 1753, 1759, 1784. Verjetno je torej, da je Volkmer vsaj nekatere svojih basni, katerih snov je zajel iz imenovanih pisateljev, in ki se bodo pozneje vse imenovala, že v tej dobi pisal v podučenje svojih slovenskih župljanov. Ko je bil Volkmer kaplan pri velikej cerkvi v Ptuju (1769 — 1784) je spisal leta 1778 predgo: „Concio pro festo dedicationis. Dicta ad St. Margaretham. Dnca in Albis 1778“, ki jo hranim v rokopisu. Takrat je spisal tudi več cerkvenih pesni, kojih je precejšnje število prepisal Jožef Štuhec, okoli leta 1800 učitelj pri sv. Lovrencu na Goričkem, nekaj jih je pa bilo natisnenih v Gradcu leta 1783. Knjižica ima obliko osmerke, šteje 78 strani, in nosi na čelu napis: „Pesme k tem opravili te svete meše, s toj pesmoj pred predgoj, iz nemškega na slovensko prestavljene za fare Optuiske dehantie. V Graci, pri Franci Antoni Royeri. 1783.“ Vsebina knjige je ta le:

Stran 3 — 16: Pesem k sv. meši: „Mi padnemo na kolna * Pred Te Bog Sabaoth“. Stran 17 — 18: Pesem k predgi ob nedelah: „Prekrižmo se no rečmo zdaj: * V ime Oče no sina.“ Str. 19 — 37: „Litane od vseh svetnikov, no molitve, kak se tiste vsaki den, razvi sobote, no praznikov Divice Marie, popodne pri božji službi glasno pod odgovorjenjom tega lustva moliti morejo.“ Str. 38 — 44: „Lavretanske litane, ino molitve, kak se tiste ob sobotah in praznikih Divice Marie namesto te ob drugih dnevah naprepisane litane od vseh svetnikov moliti morejo.“ Stran 45 — 49: „Obudenje teh božjih tudentih, kere se vseli na konci te predge no krščanskega podučnja tem lustvi od ene zvezde do druge glasno, ino zastopljivo napre moliti morejo.“ Stran 49 — 52: Adventna pesem: „Rosi, nebo! To pravico! * Megle! dol nam daite njo.“ Str. 52 — 56: Adventska pesem pri zornici: „Češena si Divica! * Z lučjo obdana vsa.“ Str. 56 — 59: Božična pesem: „Tö den, vsa stvar se veseli, * Od Boga je nareti.“ Stran 59 — 62: Postna pesem: „Jaz čem tvoje mantre pöti, * No smilenje s tobom meti“ Str. 62 — 65: Velikonočna pesem: „Zveličar je gor vstano, * Na tretji den gane rano.“ Str. 65 — 67: Fünkušna pesem. „Prid' o sveti Duh! ti Oča, no Sin, * Peršone ste tri, no en Bog edin“. Str. 60 — 70: Pesem na praznik presvete Trojice. „Jaz molim tri peršone. * V njih enega Boga.“ Str. 71 — 75: Pesem k procesji svetega Rešnega Tela. „Nebeški duhi! k nam dol prite, * No pöti nam pomagat ite.“ Str. 76 — 78: Pesem ob vseh praznikih Marije. „O Mati božja, kronana, * Vseh angelov kralica.“ Potem še sledita dve strani poprav tiskarskih pogreškov.

Od leta 1784. do 1789. je bival Volkmer pri sv. Vrbanu. Takrat je menda spisal svoje tri basni, kojih snov je zajel iz Pfeffelnovih, ki so bile leta 1783, natisnene. Iz te dobe hranim tudi rokopis: „Concio pro festo transfigurationis D. N. J. C. Dicta ad S'tam Marga. 1785.“ Blizo 50 takih predig hrani č. g. Janez Strah, župnik pri sv. Roprtu. V tej dobi je pisal tudi čestitko, s katero je njegov učenec, pozneje škof, Ignacij Zimmermann, pozdravil župnika Omuleca pri sv. Vrbanu o njegovem godovanju. Zimmermann se je rodil v Bistrici leta 1777, in je iz Volkmerjeve šole leta 1787. v Gradec odšel; umrl je leta 1843. Pri sv. Vrbanu je zložil Volkmer pesen od sv. Jožefa, ki se je pela pri sv.

Lovreneu na Goričkem; hranim njo prepisano od pokojnega g. župnika Antona Stranjščaka. Pri sv. Vrbanu je skrbel Volkmer tudi za to, da so dobile vse župnije v ptujske dekaniji priročno knjigo za zdavanje. V roke sem dobil le eden izvod, in sicer v rokopisu. Naslov knjige je: „Ritus celebrandi sacramentum matrimonii. Sacramentum hoc magnum est. . in Christo et in Ecclesia. S. Paulus. Pisano v farofi svetega Urbana v tem leti 1788.“ Obsega samo 6 listov, ki so v lapidarnem zlogu pisani, in sicer tako dovršeno krasno, da moramo Volkmerja naravnoč umetnika v krasopisju imenovati. Leta 1789. je bila natisnena Volkmerjeva knjižica: „Der Messgesang. — Mešna pesem. V Graci pri Widmannstätti“ 16°. 22 strani. Kakor poroča Povoden, je Volkmer v Vurbergu, kjer je bival v spomladi leta 1789. spisal pesen „Od tobaka“ in „Od kmečkega stana.“ Dalje poroča Povoden ravno tam: „Pisal je tudi cerkvene pesni za svečano službo božjo, med katerimi je znana mešna pesen in zahvalnica: „Tebe Bog mi hvalimo“; pa tudi druge duhovne pesni so vredne sem prištete biti. Pisal je tudi nedeljska in prazniška evangelija s kratkim jako spodbudljivim razlaganjem v tistem narodnem jeziku, kojega v ptujske dekaniji vsakdo razume“. Povoden sicer ne pove, ali je Volkmer ona evangelija v Vurbergu pisal ali ne, pa verjetno je. Dozdaj se mi ni posrečilo to knjigo v roke dobiti. Od leta 1789. do 1812. je bival Volkmer pri sv. Martinu. Na to dobo kažejo sledeči proizvodi. Leta 1794. je prepisal že imenovani učitelj Jožef Štuhec od Volkmerja zloženo pesen: „Razkri jezik čudovito, * Mesa no kervi skrivnost“. Letnico 1795 nosi Cvetkov prepis Volkmerjeve pesni „Od kmestva“. Kakor kaže Murkovo izdanje „Volkmerjevih fabul in pesmi“ je „Hvala kuhne“ bila zapeta pri domlatkih v letu 1795. Kakor kaže prepis Cvetkov je „Tolžba enega vincerla“ o domlatkih leta 1797. nastala. Kakor priča Murkovo izdanje, je bila „Sodba krez dekle pri domlatkih“ v letu 1801. zapeta. Kakor kaže prepis Štuhečev, so drugega maja leta 1802. pri sv. Lovreneu na Goričkem peli Volkmerjevo pesen, katero je navlašč za vmeščenje župnikovo zložil. Štuhec govori v svojej zbirki (II. del, str. 504) o knjigi, ki nosi naslov: „Pesem k božji službi v rimski katolski cerkvi vekši tal iz nemškega in latinskega na slovensko prestavlene od Leopolda Volkmera. 1805.“ To knjigo mi je 8. januarja 1884 izročil bivši učitelj Miklošičev, sedaj umirovljeni starina gosp. Fr. Regholec, rojen 8. junija 1801. Njegov oče je bil Čeh. in je služil kot učitelj pri sv. Ilnu v Slov. goricah. Regholec je dobil knjigo od učitelja Štuheca. Regholec je še poznal dom Volkmerjev na velikem trgu v Lotmergu; poznal je tudi brata njegovega, ki je bil jako velik mož. Regholec dvomi o tem, da bi bil Volkmer kedaj evangeliščice izdal. Ves rokopis teh „pesmi“ obsega 130 listov, ki so 29 cm široki in 16 cm visoki. Besedam je povsodi v sekiricah napev pridejan. Najpreje je 73 pesmi za vse nedelje in praznike skoz celo leto. Potem sledi 20 pesmi v čast Marijino; po nekod manjka sekiric. Na zadnjem mestu stoji 19. pesni za godove syetnikov; tudi tukaj manjka po nekod sekiric.

Leta 1807. je bila natisnena Volkmerjeva knjižica z naslovom: „Hvala kmetičkega stana ino tobačie trave v dveh pesmah zapojena v leti 1807.“ Pod tem naslovom je majhna slika, na katerej vidimo med dvema drevesoma dve ovčki; na tleh pa leži pastirska piščalka. „V Marburgi, se neide per Josephu

Martinu Merzinger bukvarju. Pritiskana pri Fr. Schützi. Osmerka. ena pola. Na drugej strani je gaslo: „Vsaka dobra reč se sama hvali; pa ne vsaki pozna, da je dobra, či se njemi ne pove.“ Povedal sem pa že, da je po poročilu Povodnovem te dve pesni zložil l. 1789; tudi prepis Cvetkov kaže letnico 1795. Leta 1809. je spisal predigo za velikonočni pondeljek, v kateroj govori o praznem zaupanju; hrani se pri sv. Vrbanu. Leta 1809. je pisal tudi: Pesem pred nai svetešem Sakramenti iz latinske Thomaža Aquina prestavljena: „Ty velki strahovitni Bog, * V spodobi kruha skriti.“ Leta 1809. je pisal po spričevanju Murkovem in Cvetkovem. „Hvalo in zaničevanje landverov.“ Leta 1812. je odšel Volkmer nazaj k svetemu Vrbanu, kjer je ostal do svoje smrti. to je, do leta 1816. Na den sv. Florijana (4. maja) leta 1813. je zapel pesem: „Čujež ali najeti pes“, po spričevanju prepisa rajnega Jakoba Košarja. Prepis hrani gosp. Matej Suhač. Na den svetega Vida (15. junija) l. 1813. je nastala pesen: „Kruh ali človeške nevošljivosti“ po spričevanju Košarjevem. Iz prepisa Košarjevega je tudi razvidno, da je na den sv. Gerice (15. novembra) 1813. leta nastala pesen: „Slovo od mojega hrasta“. V rokopisu Volkmerjevem, obsegajočem prevod latinske pesni „Pange lingua“ se bere na koncu beležka; „Zapojeno na den svetih Janža in Paula (torej 26. junija 1813.“ Ker je „pa Štuhec to pesen že leta 1794. prepisal, mora torej stareja biti, in pomeni izraz „zapojena“ le to, da so pesen res imenovani den v cerkvi peli. Štuhečeva zbirka se hrani v župnijski knjižnici v Lembahu. Leta 1814. je začel Volkmer zbirati svoje basni in pesni. Od te zbirke, ki je v rokopisu ostala, sem dobil samo prvi del v roke, ki kaže na čelu ta le napis: „Zmes za pevca. I. del. Pisano v farofi svetega Verbana pri Ptui 1814.“ Na sledečem listu se pa bere: „Dragi pevec! Pšenica da bolši kruh, kakor zmes, pa zmesni je dober, da pšeničnega nega. Vzemi iz mojih rokah zmes; po časi znaš iz drugih pšenico dobiti. Bodi zdrav! Izdelavec.“

Dasiravno je bil Volkmer takrat že 73 let star, je vendar vsa pisava jako čista in lepa. Zbirka obsega 37 števil in na koncu „Kazavec“ po abecednem redu. Oblika knjige je podolgovata osmerka in broji 102 strani. Leta 1836. je izdal Anton Murko Volkmerjevo pesniško zapuščino pod naslovom: „Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika Sekavske škofije fabule ino pesmi. Spravil in s kratkim Volkmer'vim življenjom na svetlo dal Anton Janez Murko. V Gradei. Na prodaj v Fr. Ferstl'vi knigarjni, Janeza Lovrenca Greinera. 1836.“ 8°, 148 strani. Obsega pa to izdanje 61 fabul in 12 posvetnih pesni. Prečastita gospoda, častni kanonik Marko Glazer in zlatomešnik Valentin Vraz, sta mi pravila, da je zapustil Volkmer lepo yezano knjigo z zlatim obrezom, ki je obsegala cerkvene pesni za vse praznike in nedelje celega leta. Misli je zajemal povsodi ali iz evangelija ali pa iz berila. Iz te zbirke je gotovo vzeta pesen za drugo nedeljo po svetih treh kraljih, katero nam je v prepisu ohranil pokojni gosp. Anton Stranjščak, in ki se prične z besedami: „Vino v Kani dnes fali * Pri ženituvanji“. Nekaj se je pri skladanju teh cerkvenih pesni gotovo oziral na že preje imenovano knjigo „Geistliche Gesänger... Clagenfurt. 1750“. Tudi v že preje omenjeni zbirki, pisani 1805. leta se nahaja pesen „Vino v Kani...“ pri II. nedelji po svetih treh kralj. Razun tega je tudi zapustil ves krščanski nauk v ličnem rokopisu, ki je pa tudi izgubljen. Tako mi je pripovedal preč. g. kanonik in zlatomešnik Glaser 14. maja 1883. leta.

Volkmer je celó še v starih letih hranil vse pismene naloge, koje so mu morali njegovi učenci izdelovati. Kar jih je bilo pisanih od škofa Zimmermanna, mu nje je g. Glaser svoje dni k sv. Andreju na Koroško odposlal.

Pri sv. Vrbanu se hrani v književnej zapuščini Volkmerjevej majhen listič, na katerem beremo sledeče latinske vrste, pisane od Volkmerjeve roke.

Sacerdos Nauta.

„Doctrina, et pietas sunt sors tua certa, Sacerdos!

His oves tecum tutus ad astra vehis.

Si doctrina deest, sine remo nauta vocaris;

Nautaque, si pietas, diceris absque rati.“

To je bilo gaslo ali navadni izrek Volkmerjev, ki nam pove, da je duhovnik, kateremu manjka pobožnosti in učenosti — podoben kmetu, ki nima ne pluge ne brane.

Nekaj sledov o Volkmerjevi književni zapuščini najdemo v Dankovej knjigi: „Sto ino petdeset posvetnih pesmi ino dvesto vganjk med slovenskim narodom na Štajarskim“, in sicer v drugem predgovoru, na str. VII, kjer beremo: „Na poveljenje sekretéra igranjske družbe, nizo-esterajskega kraljčevanjskega svénika, gospoda Jožefa od Sonnlaitnara sem tudi jaz ne nikakega trüda maral, naše Slovenske narodne pesmi, tak dobro pobožne, kak tudi posvetne, zred pevoglasí, kere je Andraš Šef spisal, spraviti, keliko potrebno, pobolšati, ino na zgorah povedano igranjsko družbo poslati. Vsim, kerí so mi pri totemi pesmospravlanji bili na pomoč, rečem mojo dužno hvalo, posebno dühovnemi Antonji Korošaki, kerí so mi vse Volkmajarove pesmi y roke spravili, ino kere sem, koliko njih je cesarsko kralovsko predno pregledišče knižno dovolilo, tudi vu mojo zbirko vzel“. Primeri števí 1: Kmetički stan; števí 79: Napitna pesem; števí. 107: Hrast. števí. 108: Podert hrast; 119: Pesja tenja; 120: Skopi pes; 123: Júnec, 141: Rak. — Kakor se mi je iz Središča poročilo, so dediči Šefovi njegove napeve k Volkmerjevim pesnim sicer dolgo hranili, a zdaj je vse izginolo.

Dostavek. Mat. Ant. Relković, kapetan v Brodskem polku, spisal je razun drugih knjig tudi „Esopove fabule za slavonsku u školu hodeću dicu. U Osiku 1804, u 8. str. 144.“ Z bakrorezi. Mogoče, da je Volkmer tudi iz te zbirke kaj zajel; ker nisem mogel knjige dobiti, tudi o tej stvari ne morem nič gotovega izreči. Leta 1844. je Ignacij Čivić Rohrski izdal v Karlovcu: „Basne in kratke pripovedi od različnih klasičkih spisateljah iz latinskog, franceezkog, nemačkog i našeg jezika skupljene“. Mislim, da so med njimi gotovo tudi Relkovićeve; ko sem nje pa primerjal z Volkmerjevimi, nisem našel nič podobnega razun onih, ki so zajete iz tujih virov. Le „Iz službe poterani kurjak“, na str. 19. Čivićevega izdanja je celo podoben Volkmerjevej basni: „Vuk ali odvzeta služba“.

Predgovor.

„Vrh veselih goric pri sv. Vrbanu nad Ptujem zelena gomila pokriva rajnega Volkmerja, domačega pevca našega. Preprosto je blaga duša Volkmer živel in vrle mladenče učil; preprosto so tekle njegove pesni, v visokem duhu, čeravno v lozni obleki; duh pa oživlja, pismenka mori. Goreč prijatelj mladine, in pa svoje drage domovine, je Volkmer s svojimi popevkami Slovence budil, množil pobožnost in pošten smeh, in dajal svojim rojakom v čednih pravljicah lepe nauke, dobro slane, pa tudi zabeljene. Dolgo že blaženi mož v materni zemlji počiva, pa še zdaj njegovih pesni sladek glas po Slovenskih goricah odmeva, in povzdiga po božjih hišah Slovencev pobožnost. Naj vsak domoljub v slavnem spominu živi, ki oživlja kakti naš rajni Volkmer v mičnih popevkih svoje rojake.“

Tako je pisal Slomšek v svojih „Drobtinah“, v XVI. letniku na str. 77. Zato je tudi prvi in poglobitveni namen tega spisa, naj se po njem omladi spomin starega častitega pevca Volkmerja.

Izdajatelj pa želi tudi svojim rojakom ustreči s kratkočasnim in koristnim berilom, ki nehoté čitatelju smeh v lice privabi, pa tudi resne misli in čute vzbuja. Ker je spis zavoljo posebnosti Volkmerjevega jezika tudi slovničarjem namenjen, ki so se že tudi dozda zanj zanimali, ga nisem celo nič spremenil ali popravil, kar bi se znabiti komu potrebno zdelo, nego je vse celo zvesto po virih posneto, katere povsodi točno imenujem. Jako obžalujem, da nisem mogel vseh Volkmerjevih spisov v roke dobiti. Lepo prosim, naj mi pomaga, kdor zamore, da se pogina in pozabljenosti reši, kar še ni spremenilo. Povedal sem tudi vire, iz katerih je Volkmer zajemal, kar sem jih namreč v naši gimnazijski knjižnici dobiti zamogel; ako mi pa kdo še kaj več odkrije, mu bodem hvaležen.

Pri spravljanju Volkmerjeve književne zapuščine, in pri popravljanju in dopolnjevanju Volkmerjevega živatopisa, ter pri sostavljanju zgodovinskega pregleda književnega delovanja Volkmerjevega so mi razun preč. zlatomešnika in č. kanonika, gospoda Marka Glaserja največ pomagali č. g. Mihael Lendovšek, Ivan Skuhala, Franc Zmazek in Matevž Slekovec, katerim vsem izrekam svojo najsrčnišo zahvalo.

Volkmerjeve basni in pesni.

Opomnja. Vredil sem posamezne številke z ozirom na vire, iz katerih sem nje prepisal, in sem nje postavil celo v tistem redu, v katerem sem nje tam našel. Prvo mesto zayzema Volkmerjev rokopis „Zmes“, v katerem se nahaja 37 številk posvetne vsebine. Na drugo mesto sem postavil one dve posvetni pesni, koji je Volkmer sam l. 1807. v posebnej knjižici natisnjeni izdal. Za njima slede basni in pesni iz Murkovega izdanja, kolikor jih ni že na prvih dveh mestih na vrsto prišlo. Na štrto mesto bi rad postavil cerkvene pesni, ki so posnete po rokopisnih virih, izmed katerih je nekaj lastnih Volkmerjevih, in po natisnjenih knjigah, iz katerih sem posnemal zopet vse po onem redu, po katerem so bile knjige natisnene. Za naslovnim nadpisom sem povedal, od kod da je Volkmer snov zajemal, ali koga je posnemal, oziroma, kdo da je že pred njim o istem predmetu pisal, in kje da je Volkmerjeva pesem prepisana ali natisnena.

Štev. 1. Sinica ali kaštigana prevzetnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 1—4. Murkovo izdanje št. 3., str. 6—8.

1. Sinica na košati * Bukvi tam sedi, * No dugi čas si krati * S svojimi vižami: * Zdaj pejti se navoli, * Zmekne bukoyeo * Iz veje, no na stoli * Terno kluva v njo.
2. En jastreb obletava * Boršte, da bi rad * Si froštukla priprava; * Kajti 'ma velk' glad * On sliši, da gdo kluka, * Misli: gdo si ti? * Na bukvo dol poluka, * Vtiča zagledi.
3. Pečenka si ti moja, * Tak si mož guči, * Kak bukeveca je tvoja; * Ne sem sit, kak ti. * Peroti vkup nabira * K bukvi dol vstreli; * Pa goša 'mu zapira * Stezo k vtički.
4. Sinica, v goši skrita, * Glasno se smeji: * Si, jastreb: se nasita? * Sedi dol no spi! * Iz moj'ga perja stelo * Boš prav mehko 'mea: * Dopuna si si želo, * Kak si 'meti htea.
5. Krez toti špot sinice * Jastreb se jezi, * On razpre perotnice, * Hitro odleti. * Siničji špot, kak kisli * Hren, 'mu stopi v nos, * Leteč na višo misli, * Kak bo vtiči kos.
6. Ne dauč od bukve verta * Oreh veverca: * Lupina je prederta, * Jedro jesti 'ma; * Ja, ja! pa oreh smukne * Veverci spod nog * Sinica se zasukne * Trikrat na okrog.
7. Zleti, no oreh zgrabi: * Jastreb vidi to, * Na njeni špot ne zabi, * Smert to njena bo. * Sedeč na velkem hrasti, * Z verha se spusti, * No strašno s klunom hlasti; * Jeza v njem gori.
8. Sinico zgrabi, gnavi, * Terga no vmori: * Zdaj, zdaj, čemerno pravi, * Zdaj se mi smeji, * Zdaj prišlo je na mojo, * Kak sem reka pred: * Sinica! Meso tvojo * Gnes bo moja jed.
9. Sinica k svoji škodi * Nas vuči čednost. * Brez straha ti ne bodi, * Misli na slabost. * Je keru bia z nesreče * Rešen pervokrat, * Jaz bom, naj to ne reče, * Rešen vsakokrat.

Štev. 2. Brumda*) ali poverženi rat.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 5—6. Murkovo izdanje; str. 79. štev. 51. Rokopis Jakoba Košarja, (roj. 1814. leta v Slabtincah, † v Gradcu 1846.) štev. 68.

1. Ne lažem, ne! da enkrat pozna sem * Visoke časti vrednega človeka, * Ker je, da jaz resnico vam povem, * Od velke zob-bolezni skoro steka.
2. Čelust je z robeom skoz ovito 'mea, * Kak so povite v mrazi stare babe: * Zdaj zob je špota, zdaj sam sebe klea, * Zdaj regeta glih, kak v kaluži žabe.
3. Je bolečina henjala en čas, * Dve brumdi si na zobi je nastava, * No z njimi igra: toti glas * Naj lepši je, si misli njegva glava.
4. Kak mesec, da je pun, rad obtemni, * Tak zapusti brumdaša vsa ljubezen * Do brumd, či ga zob drugoč boli, * No si ne zna odpraviti boizen.
5. Jaz pridem enkrat, no dam njemi rat: * Či češ od zob-bolezni rešen biti, * Tak vrži brumde proč, moj lubi brat! * Je ne bol brumd, kak zobi, se znebiti?
6. Železo zobi je kaj drevi gož; * Gož drevi skorjo gloje, no odere, * Ne nači vzeme brumda zobi loš. * Ne bodi, lubi brat, ne bodi druge vere!
7. Smeječ mi pravi: guči, brat, kaj češ, * Jaz brumde glas več, kak zobi, lubim. * Tak gvišno ja ti denog to ne veš, * Da z brumdami si moje zobi gubim.

Štev. 3. Kositva ali prazen strah.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 7—11. Ova smešnica še ni bila nikde natisnena; prepisano sem jo našel edino le v Košarjevej zbirki, in sicer pod številom 67. Volkmer nam v zabavljivej pripovedi pravi, kako se je Kranjcem na Ogrskem godilo, kder so upali veselega življenja pa bogatega plačila, a — nekaj je vmes prišlo. V „Zvonu“ od leta 1882. na str. 259. se bere tale mičen pogovor med Mihom Premcem, njegovim očetom in pa tovaršem Jurijem. „Vi še ne veste, kaj se pravi živeti“ reče nekega popoldne Miha oblastno očetu in Juriju. „Če se najeste soka pa zabeljene kaše, pa že mislite, da se vam dobro godi; kaj ne? Doli pa na Hrvatskem, najslabše, kar smo jedli, bili so žganci. In kaki žganci! Kar plavali so v masti. A tam jih malo drugače delajo, kakor pri nas. Tukaj jih kuhate, kakor krompir in na skledo za osem mlatičev prideta dva ocvirka; tam pa kar kotel na ogenj, noter pa masla cel lonec, v maslo pa žgancev namečejo. Kadar so ocvrti, pa na mizo, gledajo pa tako lepo iz maščobe, kakor žabe iz mlake.“

„Kakor žabe, praviš?“ čudi se Premec.

„Naj me vzame, kdor hoče“ zatrjuje Miha, „če jih nismo ravno tako iz skleda lovili, kakor žabe. Pa to je samo jed; a denarja, Jurij, tega smo pa imeli! Da se ne bom nič lagal, do krajcarja ne vem povedati, razumeš, ampak v okroglem številu: kakor rezanice ga je bilo“. Tako „Zvon“.

Mislim, da ga ne bom razdril edinstva našega razcepljenega naroda. če to zabavljico med svet poženem. Vsaj nam Štajercem in Korošcem kranjska narodna pesen tudi ne prizanaša, pa jej le nič ne zamerimo, če poje: „Turku pisal je Adame * Siska vrli gospodare: * Nočem z lepo se podati, * Nočem tudi glave dati; * Hočem rajše se braniti, * Siski poglavar še biti: * Se mi

*) Maultrommel.

bodete kesali, * Kranjcev niste še poznali“. * — Kaj mi jame zdaj Adame, * Siska yrli poglavare? * — Piše liste, da povelje, * Nest je reče v tri dežele: * V Štajersko, Koroško, Kanjsko, * Lepo zbornico Ljubljansko, * Da je prišel turški blisek, * Da nam hoče vzeti Sisek. * Štajerci so list prebrali, * Grenko kislo se držali, * Tresli vsi se 'n omag'vali, * Ker Turčina so se bali. * List bel tud' Korošči brali, * Z enim glasom pa vsi d'jali: * S Turkom noč'mo se vojšk'vati, * Kaše vrele ne piháti. * Turek ima vel'ke hlače, * Dolge, dolge pa mustače; * Bi vratove naše vgladal, * Kdo ve, kaj bi nam povedal?“. — Torej brez zamere!

1. Je strašno dosti travnikov * Na Vogerskem kositi, * Gospočke telko delavecov * Ne morejo dobiti: * Plačilo velko vsakemi * Oblubio našetiti; * Pa Voger se rad ne pusti * Za kosca gornajeti.
2. Kositi, pravi, žmetno je, * S kosoj si kaj zadevam; * Posebno či ne vreže vse, * Pritisnem z njoj, da zévam: * Zapstoin je večkrat moja moč., * Da trava se potukne, * No kosa krez njo videoč, * Kak gladke sani, smukne.
3. Z vodira kamen vzemem jaz, * No z njim kosó nabrusim; * Pa da me le en kratki čas * Če bogat' drugo skusim: * Z ratiša 'zbijem dol kosó, * No njo pred soboj tiram, * Položeno na babico, * S klepačom prav obiram.
4. Se mi zadosti tenka zdi, * Drugoč si njo nasadim, * No s kamnom, da prav zazvoni, * Njo gor no dol pogladim. * Pri vsem tem, da zdaj travnika * Kak britva brado brije, * Tak kosec le težavo 'ma, * Pot žarki ga polije.
5. Kositva kai je, Voger vê, * On rai čè v klado iti, * Rai petdeset kerbačov čè * Prenesti, kak kositi. * Na Krainsko se natepe glas, * Da vogerska dežela * Bi rada za kositve čas * Od onod ludi mela.
6. Šest Krainci ene vole so, * Priazno vkup gučio: * Tovarši! dol na Vogersko * Nas ludi 'met' želio, * Gor! poidmo, lubi brateci! * Zakai doma perhnimo? * Na Vogerskem so penezí, * Tam v mošne kai dobimo.
7. En vsaki že gre po kosó, * Na rame si njo dene; * Pa v hrami vsi se jočejo; * Otroci bol, kak žene; * Pa to njim ne naredi strah, * To-to njim v serei sterže, * Turk Kraincom s sabloi na en mah * Med noge glavo verže.
8. Dežela Turska soseda * Je vogerski deželi; * Pa kai že je, či pride ta? * Ga bomo gorprijeli. * Kak pridejo na Vogersko, * Za kosce se vun dajo, * No k časi njim je vказano, * Gde vkup kositi majo.
9. Kruh, sir, špeh si naložio, * Še velki verč pun vina. * Juhe! po stezi krikajo, * O slatka košenina! * En drugemi napijejo, * Kak dugo z verča teče; * Zdaj prazen je, na poti bo: * Proč v germ z njim! se reče.
10. Vsi v raižo se nastavio * No začnejo kositi, * Pol vure še nej' minolo, * Od straha so pobiti; * En strašni no neznani hrup * Od germa sem se čuje, * Prestrašeni kričio vkup, * Turk, — Turk gre, on nas vbuje!

*) Opomnja k 4. kiti, 5. vrsti: „Brije travnika“. Tu in še večkrat obrazi Volkmer tožilnik neživih stvari po izgledu živih, kar je seveda napačno, pa se v pannonskem narečju na Štajerkem in pa na Hrvatskem pogostem čuje. Primeri Valjavčeve „Narodne pripovedke“ zbrane v in okoli Varaždina, str. 146: „Pak je bil jeden kralj pak je imao tri sine i jednoga trsa na vrtu kaj je saku vuru jedno vedro vina nosil“, ali stran 150: „Ostavil je jednoga lista vu kišti“ itd.

11. Vsi kosei dirjajo skakom, * Da nebi Turk k njim prišo, * No njim, kak vbogim Krainčekom, * Na glavi skroža lišo. * En sam, na Krainskem zrejeni * Od štajarskega roda, * Si misli: Turk tak bluzi ne, * Za lepi verč je škoda.
12. On gre, no segne ta z rokoi, * Da 'z germa verč potegne; * Pa glei! kai le? Seršen, oi! oi! * Iz verča vun pobegne. * Tovarši, vas je Krainzov pet, * No vsi, kak zaic, bežite; * Seršen je v paznem verči vjet, * Seršena se bojite?
13. Tak dostikrat se zdai zgodi, * Da prazni strah nas nori. * Na dilah se en duh zglesi, * Či so podgane gori. * Ker čeden je, ne verje to, * Kai strah mu da verjeti; * Skoz jasno pamet iska bo * To pravo razodeti.

Štev. 4. Žena ali možja pokorščina.

Po Volk. rokopisu „Zmes“, str. 12. Prepisal njo je Košar, v 2. zvezku, štev. 13. Nenatisnena.

Negda je babo pretepa en ded; * Tota je rekla, gda dobla je žlak: * Vudri me, vudri, ferdamana para! * Dedec jo boga, no mahe ne špara * Zdehna pa milo pred vsakem je tak: * Nai ti bo, babče! kak koli češ 'met.

Štev. 5. Lipa ali slatka krčma.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 13—17. Murkovo izdanje, stran 128, štev. 8. Jak. Košar, štev. 69. Miklošič, berilo za VIII. razred, str. 63. Drobince 1853, str. 121.

1. Pusti, lipa, da zapoje * Tvoi priatnik pesme svoje; * Pesme so lubezni guč. * Pevcu kerv, kak vsaki reče, * V serčne kamre žgeča teče, * Kak če v serce prití žuč?
2. Lipa, ti spiš celo zimo * Se ne giblaš, gda grem mimo: * Krivec včasí te zbudi; * Pa da žvengli¹⁾ se zglasio * Snežne muhe v te letio, * Rečeš: Lipa, le še spi!
3. Kader pa mladletje pride * Zimi rečeš, da odide, * Sonce sneg no led tali; * Kader krivca jug premaga, * No oblake z megle žaga, * No s toplotoi podredi.
4. Kader viže vsak' te svoje * Po leseh veselo poje * Detel, kos no levica: * Kader doli na dvoriši * Se kokošji smeh zasliši, * Da na gnezdi jaice 'ma.
5. Te si oči gorodpiraš * No toploto v' se požiraš * Te se mrtva gorzbudiš * Či z oblakov rosa kaple, * Zemla spiye njene kaple * Te od nje se podrediš.
6. Tota mati te nadaja, * S slatkoi mezgoi te napaja, * Piješ kelko piti češ (želiš): * Sita berst skoz oka rivaš * Z bersti cvet no listje šivaš * No košata to stojiš.
7. Sladki duh iz tvoje cvèti * Sopi no diši po sveti, * Vsa živad 'ga zasledi: * Muhe no posebno čele * Oblatio te vesele * K vsaki rečeš: Sedi — pi!
8. Pijejo, da so plane * Neka celo noč ostane * V kerčmi; k domi pot ne zna. * Veter ali dež se vleje * Vboga čela omedleje, * No na lipi konec da.

1) Eiszapfen. 2) Fink.

9. Pavok sliši šomotanje, * On ne misli več na spanje, * Gre po noči niti prest, * Z niti mreže si napravi * No po lipi gor nastavi: * Eno, dve, tri, tudi šest.
10. Čela sama na se zabi, * Verša¹⁾ njo za nogo zgrabi, * Mili glas s perotmi da. * Pavok, ker na lov je strega * Hitro teče dol iz brega * Z giftom vbuje voznika.²⁾
11. Lipa, či das čeli piti, * Pavoki prereži niti * Da ne naide v slaji smert: * Škoda je za vsako čelo * Mi skoz njeno kunšno delo * 'Mamo voisk no 'mamo stert.
12. Lipa! kai sem tebi speja, * Sem iz moj'ga serca vzea, * Kader sem pod toboi sta. * Dugo let nam lipa! rasi * Naše čele srečno pasi; * Vsaka med nam piti da.

Štev. 6. Jaice ali cagliv i mladenčič.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 18. Do sedaj nenatisnena.

1. Že dugo — dugo v šolo grem, * Tak meni tam mladenčič pravi, * No tema le je v moji glavi; * Nigdar svetleši bom, kak sem.
2. Kai ne? da jajce ne kokoš? * Pa jel? Kokoš zna z jajca biti? * Mladenčič volo nai zgubiti; * No gvišno, kai še ne si, boš.

Štev. 7. Hrast ali žalostno ločenje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“ str. 19 — 23. V Murkovem izdanju stran 141., štev 12. Jak. Košar je pesen prepisal pod štev. 70, in pristavil: „Hrast od enega kmeta podert zavoljo enega gospoda, kateri je pod njim pesmi zlagal. Zapojeno na den sv. Gerce 1813.“ Franc. Ks. Peserl jo 'je prepisal v II. zvezek svoje „Slovenke vesele“ na str. 29. z opomnjo: Derstenik se imenuje kraj ne daleč od župne cerkve Vrbanske pri Ptuju, kjer je ov hrast stal, čegavor senca je bilo najlubše bivališče našega pesnika.“ Kakor mi poroča č. g. Anton Druzovič, se je Peserl rodil v Marburgu 3. decembra 1809. leta; posvečen je bil 28. julija 1833. l. V „Maria Trost“ pri Gradcu je kaplanoval 1834—1837. Takrat je prišel v Ptuj, kjer je ostal do l. 1841. Od te dobe pa do svoje smrti, 17. marca 1848. leta je bil nadarbenik v hiši „za uboge in onemogle“ v Gradcu. — Natisnena je pesen od hrasta tudi v „Drobtincah“ 1853, str. 122.

1. Ti lep, visok, košati hrast * Se v Dersteniki³⁾ paseš: * Rad da on tebi svojo mast, * Da njemi velki zrased: * Že dosti let on te redi, * Ti zrasa si debeli, * Od te so njegvi sosedi * List, želod, skipek⁴⁾ 'meli.
2. Na tvojem seli tam stojiš, * Kak kral sedi na troni, * No nespremeknen dol glediš, * Kak veter drevje goni. * Nevihte se ti ne bojiš. * Da drugo drevje stere; * Či ti le z listmi zašumiš * Se k časi proč pobere.
3. Ce gromske strele silna moč * Te 'meti k svoji šali, * Njoi veržeš treske ta, rekoč: * To 'maš no se oskali. * Žge delavce od sonca luč, * Da nemrejo prebiti, * O poidmo, je vseh eden guč, * Ta k hrasti se hladiti.

¹⁾ Netz. ²⁾ Gefangener. ³⁾ Derstenik - Verh. na kerem cirkva svetega Vrbana. (Opomnja Volkmerjeva). — Po spričevanju Matjašičevem se svoje dni ova elegija ni smela natisniti — zavoljo Napoleona. ⁴⁾ Knopper.

4. Pod toboj v senci vsi v okrog * Dol sedejo na trati, * No zdehnejo: nam žegnai Bog * Kruh, mleko no šalato! * Jaz sam, či me žgalina¹⁾ 'ma, * Grem vun iz moje hiške: * Ti kličeš mene k sebi ta, * Kak kvokla svoje piške.
5. Te vzemem palco no klobuk * Še bukve v nadre vlekнем, * No tečem hitro kak haiduk; * Pa včas se poteknem. * Da pridem k tebi, prvo je, * Ponižno te pozdravim: * Dopusti meni, prosim te, * Da se krai te postavim.
6. Jaz zmeknem z nadrah bukvice, * No začnem z njih kai brati; * Pa dugo ne, da petice * Navolio se stati * Zdai gor no dol po senci grem, * Si dosti spremljujem * Kak nai hitre pa v hiški sem, * Si misli v kup spišujem.
7. Te vidim, da z njih pesme so * Zašite na papiri, * Tak glasno se smejim krez to, * Da pokajo mehiri. * Veselje takšo gostokrat * Pod toboi si nabereм, * Nek misli, videoč me stat * Tam, da si glavo terem.
8. Pa ne; en vsaki list od te * Mi v pamet misli seja, * Tak goste seja, kak bi nje * Z vejačoi mlatec veja. * Či roka vtegne pisati, * Kai pamet njoi narača, * Tak njena mojja s pesmami * Se meni dobro plača.
9. Ti lubi hrast, ti meni si * Veselje neko dela! * O da priaznost naina bi * Še dugo let terpela! * Pa ravno zdai, da to želim * Na tihem eden reče: * Se ne boš več paidaša z njim. * Ah, serce mi trepeče!
10. Povei, priatnik, zakai ne? * Povei, ne skri resnico, * Sem jaz 'mu stora gdo to ve? * Sem stora gda krivico? * To ne; pa nekaj drugo se * Je tote dni zgodilo: * Priatnik tvoj položen je * Gor materi na krilo.
11. Kai praviš? kai? moi hrast leži, * Je ne več na koreni? * O žalost krez vse žalosti! * Serce se mi poveni. * Tvoi lepi hrast, moj vučenik, * Pri kerem bia sem v šoli * Tvoi cir edini, Derstenik! * Leži tam v tvojem doli.
12. Ah! prite hitro sosedi * Ta k vašem hrasti skočte * Razjočte se k zahvalnosti, * No s sozami ga močte; * Pod njim si bote listje ne, * Ne želod, skipek brali, * Ne hladli se, ne jeli, ne * Počivali ne spali.
13. Hrast tvoi spomin nigdar ne bo * Iz mojga serca zbrisan * On v njem leži pregloboko * No ne'zbrisliv zapisan, * Gda koli z okom gleda bom * Ta, gde si ti prebiva, * Bom zdehna z glasnim kucanjom:²⁾ * To-to sem pesme šiva!
14. Priatnik! zdai od te slovo * Z zahvalnim sercom vzemem * No pesem, tebi spojeno, * Med ludi v svet poženem. * Znabiti, da Napoleon * V njo ytekne svoje oči: * Tak konec 'ma, bo zdehna on, * Ker vupa svoji moči!

Štev. 8. Mravla ali podvučen človek.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 24. Nekako po La Fontaine, T. I. fab.

I. Gleim, Fab. u. Erz. str. 76. Murkovo izdanje štev. 2. str. 6.

Mravla 'ma po leti delo, * Gril pa te praznuje; * Mravla ma po zimi jelo, * Gril pa te gladije. * Mravla je ta delavni; * Gril pa je ta vtraglivi; * Ker je le čedneši? * Ker je le srečneši? * Človek sodi, * Pa ne blodi! * Či rad delaš, mravla si; * Či vtragluješ, gril si ti.

¹⁾ Schwü'e. ²⁾ Schluchzen.

Štev. 9. Čuješ ali najeti pes.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 25—29. Murkovo izdanje, štev. 60, str. 94—97.

1. Čuješ¹⁾ o ti lepi pes! * Pusti, da zapojem gnes * Tvoje vel'ke hvale. *
Da si totih vreden ti, * To se meni terdno zdi, * Terdno brez vse šale.
2. Od začetka tvojega * Naj 'ma pesem svojega, * To se najbolj šika. * Či
mi morti²⁾ moč sfali * Nov'ga kaj sešivati, * Tak bom staro flika.
3. Psica ti je mati b'la: * Gdo bi lepšo zmalat' zna, * Kak je ona bila? *
P'es pa je tvoj oča bia, * Dlako si je gosto vmia, * Da se je svetlila.
4. Slep si ti naroda se, * Slep si ziza neke dni, * Te si gorpogleda; * Gdo
je tvoja mamica, * Kera tebi zizke da, * Te si še le zveda.
5. Stegna si k' njoj tacice; * Ona tvoje dlakice * Z' gobcom je pogladl'a. *
Vergla je kosti pred te, * Da bi tebe glodat' nje * V' mladih dnov navadl'a.
6. Zobci tečas zrasli so, * Materi je ljubo b'lo, * Mir bo odzdai mela. * Da
si sam že jesti zna, * Materi slovo si da, * Kak je 'meti htela.
7. Ločen zdai od matere, * Kak pač mladem' pesi gre, * Iska si gospoda. *
Neki ne smilenja mea, * Da bi tebe v' službo vzea, * Te je 'z hiše
'zploda³⁾).
8. Toti, ker'ga zdai ti maš, * Gleda je na tvoj rovaš, * Ker'ga zadi nosiš: *
Giba si ga sem no ta, * S' tem si mu spoznati da, * Da za službo prosiš.
9. Nasmehavajoč gospod * Pita je: „povei od kod * Si se sem natepa⁴⁾?“ *
„Ne potep, sirota sem!“ * Reka si, „jaz služit' čem; * Daite lukiv 'z
žepa.“
10. Ti, kak hišni pes najet, * Si za ketno ne pripet, * Ne si 'z službe
vujša⁵⁾ * Vsem pri hrami si štiman, * Mačka pa gledi na stran, * Tota
se pohuiša.
11. Či ti gdo kos mesa da, * Vzdigne rep gor, no gondra; * Vse če sama
žreiti; * Špiči herbet, no vstreli * V' tebe, no obe oči * S' škrampli če
izdreti.
12. Motit' se od nje ne daš, * Hitro vse poješ, kai maš, * Greš na tvojo
delo, * Sedeš dol na hišni prag * Čohaš se, no greš na jag (= lov. Izd.)
* Da te je serbelo.
13. Da se nekih buh znebiš * Zapreš oči, no zaspiš * Lajaš v sneh no čuješ, *
Priti 'z luckih hiš živad; * Past' se če na vaših trat, * Koneš, pa ne vbujes⁶⁾).
14. Grejo 'z domi kam gzspod, * Češ ti njim posedit pot, * Pleše vsaka noga.
* Rečejo: Ti boš doma, * Čuješ! jaz ne nucam psa; * Tak njih Čuješ boga.
15. Nek' se tebi nasmeji, * Da ti tak ožgani si, * No po vsem ne beli *
Toti ne premislit zna, * Da si, kak prežolica, * Leža na rošteli.
16. Čuješ, o ti lepi pes! * Mej za dobro s' tem za gnes, * Kaj sem ti za-
goda⁷⁾. * Či je padna hlod na te, * Vari se, ne vgrizni me, * Vgrizni
moj'ga hloda.

¹⁾ Čuješ: pesje ime, (Hundsname). ²⁾ Morti: more biti, morde. (vielleicht). ³⁾ Te je
spoda: te je spodil. ⁴⁾ Sem se natepa: sem se natepel. ⁵⁾ Si vujša: si ušel. ⁶⁾ Vbujti:
vbiti, (erschlagen). ⁷⁾ Sem zagoda: sem zagodel.

Opomba h kiti 13. Tu in še večkrat se je pevski duh Volkmerjev ponižal, ko je hotel šegav biti. To pa ni kaj celo nenavadnega, nego se je pomen smešnega in zaničljivega v slovenščini tako tesno združil, da pomeni v njej beseda šega pryo in drugo. Glej Miklošičev slovar, str. 1139. Dobro bo, ako omenim, kako prizanesljivo sodijo Nemci o takih slabostih svojih starejih pisateljev. Hanns Jakob Christoffel von Grimmelshausen, rojen okoli leta 1625., umrl leta 1676. je spisal svojim rojakom leta 1669. roman šegave vsebine, kojega so prav radi brali, ker je bil v svojej dobi najboljši. O njem piše „Bibliothek der deutschen Classiker“, III. knjiga, str 276: „Seveda je tudi tukaj povsodi očitna surova zarobljenost, ki se je razširila po vsej Nemčiji po dolgoletnej vojski. Z očitnim veseljem se opisuje nesnaga umazanih kvant in neotesanosti. Manjka pač povsodi zdravega okusa za pravo obliko in lepoto. A zrno je pa zdravo“. To velja tudi o Volkmerju, in tako naj tudi bralec moje izdanje sodi v katerem nečem celih kit izpuščati, kakor je storil Murko — in upam, da mi bodo prizanesli tudi nežniši bralci. Volkmer je svoje rojake učil snažnosti, in je včasi moral nesnago kar naravnost imenovati. To velja o pesmi od tobaka in še bolje o hvali kuhinje. Vendar pa moram priznati, da se mi je nekokrat pero ustavljalo, kar se bo na pikah poznalo.

Štev. 10. Stari ali negdašno veselje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“ str. 30—31. Murkovo izdanje, str. 109, štev. 1.

1. Ja žena no vino * Pri starih je b'lo * Veselje edino; * Vkupprišli gda so, * So v smehi no v šali * Si kratli dug čas; * Pa grehi se bali * Postayiti kvas.
2. Ta starši pelali * So svojo mladost, * Exempel njo¹⁾ dali * Krez vsako čednost: * Voišake častili * So s pesmami vsi * Da jeso prelili * Sovražnikov kri.
3. Vsak' k časti dežele * Svoi glažek je spia, * S podštenjom veseli; * Pa pian ne bia. * Napitnice vižo * So pejli vsi vkup, * Da strosa je hižo * Od pojenja hrup.
4. Ob ponoči vzele * So konec gosti, * No ženke vesele, Kak moži so šli * Na dom si počivat'. * Nai starost živi, * Da tota nas živat' * Veselje vuči!

Štev. 11. Pisker ali nora glava.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 32. Te številke nisem našel nikde natisnene, pa tudi prepisane ne.

Kmetica grdo lončara prekone, * Dare zamara, da pisker 'ma poč. * Nora! nej mislila v mesto gredoč, * Da 'ma skušavati piskre, kak zvone.

Štev. 12. Vrabel ali nagla sodba.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 33. Murkovo izdanje str. 93. štev. 59.

1. Vrabli mi proso pojejo, * Kero sem za kašo sejo: * Vrabel je škodlivi tat. * Gosance z drev vrabel zmekne, * No nje mladim v krofe vtekne: * Kai je bolšo? Kaša? Sad?

¹⁾ Kita 2, vrsta 3: njo = nj-j. Iz te pesni se jasno vidi, da je bil Volkmer v resnici „vesel pevec“, če tudi sam vina pil ni.

2. Vrabel res poje ti kašo; * Pa skrbi za bolšo pašo: * Vrabel je en dober tat. * Z drev on ropare odnese, * Da ti drevje sad pernese: * On za kašo gvera sad.

Štev. 13. Ters ali priazni napitek.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 34—35. Murkovo izdanje, str. 110, štev. 2.

Kor.

Dežela hvale vredna si, * Da vino nam rodiš! * Ta mož, ker ters zasada je, * Ta nai živi! * No vsaka lepa vincerlea, * Da nam nabrano grozdje da, * Ta nai živi, no nai za lon * Pun glažek vina 'ma!

Viža I.

Mi, kak' bi v paradiži b'li * Pri vinskem tersi sno * Nai slaiši kušec slatki ni, * Od vina slaiši bo. * Jaz plešem, kak košutica * Da k vreačini gre, * Či virt na mizo flaše da, * No vino vleje v nje.

Viža II.

Kai maram jaz za celi svet * Či v rokah glaž držim * Kak dugo je kai z njega vlet'. * Iz rok ga ne pustim: * Jaz pijem z njega, kak soldat, * Ker vseka no vstreli: * Je 'spit, kričim: moi lubi brat, * Enkrat ga še nali.

Viža III.

Ta zemla bi dolina bla * Teh soz, rev no nedlog, * Či nebi vinska kaplica * K nam prišla 'z božjih rok * O tota trošt je v žalosti, * Arenia za protin, * Ja! tota luč da pameti, * Želoci dober mlin.

Pristavek k predi stoječej številki. Štefan Modrinjak, ki se je rodil v Središču 23. decembra 1774. leta, in je umrl kot župnik pri sv. Miklavžu 8. oktobra 1827. leta, je bil živ veseljak, ki se je držal trdno svojih besed: „Bog ni nikomu odločil časa, kedaj naj bode vesel, in kedaj se naj žalosti. Veselimo se, kedar nam je do tega, a žalost in tuga nam dojde vselej prerano o hudem času. Zakaj bi se naj torej še silili z žalostjo?!“ (Vraz: „Gusle i tambura“ str. 155). On je več Volkmerjevih pesni prepisal, tu in tam je tudi kaj predelal. V izgled naj služi „Popevka pri vinski bratvi.“

Kor.

Naj cvete slovenski orsäg * Gde vino nam rodi; * V njem zemlja, sunce, rosa, zrak * Terstji dobro godi. * Tak slatko vino, kakti med, * V goricah se zori * Kero Slovencom ide v tek * Serčno žalost mori. — Rep. Kor.

1. Piano.

En ograd lep kak paradiž * Je vu Slovenskom kraji * Tu pije vino vsaka miš * Je vsaki v dobroj vaji * Ja sem tak vesel kakti vtič * Ki mlade sve spelava * Pri punoj ročki mene nič * Ne boli vamp nit' glava. — Rep. Kor.

2. Piano.

Kaj mi je skerp za celi svet * Za moje teže trude * Dog' imam vina puno klet, * Mi zloga nič ne bude. * Gda žena z menom krega se, * Se serdit grem pod pipo, * Tam točim v grlo vinčeece * Dog zabim njeno hrupo (Zavoljo 5, vrste: pipo — se mora tukaj reči: hrūpo.) Rep. Kor.

3. Piano.

Ti svet bi pun zločinstva bil * Pun serditosti jala; * Če nebi človek vina pil * Gde smeh bi bil no šala? * Z njim se čemernik pomeri * S svemi suprotivniki * No vsaki skopec rad deli * Sve peneze prošniki. — Rep. Kor.

4. Piano.

Pri vini vsaki z drugim rad * Vu pogodbi se zgliha: * „Bog ti pomagaj lubi brat, * Mu reče, če gdo kiha * Vino gizdaveca ponizi * Okornika spokori; * Naj več se zakonov včini * Vu napitnoj komori. — Rep. Kor.

5. Piano.

Vino nam sfrša hmanju kerv * No lepo farba lica. * V trešliki kuri vse prez drv * Da nam je skoro hica. * Če kaj na teli boli te * Napi se dobro vina * To proti vsem betegom je * Najbolša medicina. — Rep. Kor. — Za to pesnijo sledi v Modrinjakovem rokopisu edina nemška: Es lebe das gelobte Land, * Das uns den Wein erzog * Der Winzer der ihn pflanzt, und band * Der Winzer lebe hoch! itd. Nemške stare pesmarice so mi premalo znane, in se torej ne upam soditi, ali se je v tem slučaju prevajalo iz nemščine v slovenščino, ali pa narobe.

Štev. 14. Kruh ali človečja hudobia.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 36—38. Murkovo izdanje, str. 90, št. 57. Jak. Košar, štev. 72, z opomnjo: Zapojeno na den sv. Vida 1812.

1. V paradiži prvokrat * Guč je bia od kruha: * Bog je guča tistokrat * Adami na vuha. * Zemla kruh dala bo, * Či boš rad pova njo; * Koža pa ti vsakokrat * Mokra bo, ne suha.
2. Vsaki kruh rad jesti če; * Vsak pa delat' neče: * Nekemi, da delo zve, * Stopi mraz med pleče: * Mene dregetec 'ma, * Ne bom na delo ša, * Drugi nai na delo gre, * Tak vtraglivec reče.
3. Neki pravi: Bog pusti * Dosti kruha rasti * Ne potrebno delati * Kruh se rad da krasti. * Zato Bog telko da, * Da tat kai vzeti 'ma * Tote misli veri ti, * Ne so tebi k časti.
4. Nek' gledeč na soseda, * Reče k svoji ženi: * Totemi Bog dosti da * Kruha; pa ne meni: * Kai on tem delavci * Vterga, da škertavci, * Nevošljivost nasnova * Takše guče njemi.
5. Neki dosti kruha 'ma, * No še več če 'meti: * Skopec misli sem no ta, * Odkod ga če vzeti. * Zapre kruh v miznico, * Da mu tam v miri bo; * Žena no družina pa * More glad terpeti.
6. Stišnene ne misli, da * Rase kruh na niyi; * Ne, da kruh, ker je doma * V miznici plesnivi; * Zato, či vidi stat * Šterea,¹⁾ ker mu je brat, * Reče: Štere boš dale ša, * No kak moreš, živi.
7. Bog da rad kruh vsakemi, * Ker je kruha vreden; * Ker pa kruha več dobi, * Kak ga je potreben, * Nai ga da tistemi, * Ker velki glad terpi. * Nevošliv, skop, vtraglivec * Kruha je nevreden.

¹⁾ Štere = berač.

Opomnja. Ko sem to pesen prebral, sem se nehoté spomnil besed Prešernovih: „Horacij dulce et utile veléva, * Kaj prida slíš'jo ušesa naše rade; * Nam utile je zrno, dulce pleva.“ (Izdanje Jurčiča in Stritarja, str. 128). Rajni Slomšek bi pa znabiti rekel: „Zlati nauki — v glinastej posodi.“ Pa tudi to nekaj velja. Klinger sodi o dveh nemških pisateljih, ki se nista toliko odlikovala po lepoti oblik nego po koristnosti svojih spisov, tako le: „Gellert in Rabener sta več storila za oliko našega (nemškega) naroda ko naši največi učenjaki, in sicer ravno za to, ker nista stala tako visoko ko oni, in jima tudi ni mar bilo za ono genijalno visokost.“ Posebna sličnost se pa kaže med Volkmerjem in Rabenerjem. Oba sta bičala med narodom navadne bedarije in strasti, skopost, škrtljivost, zapravljivost, oderuštvo, zdivjanost in samopašnost, v katerej podobi se je koli prikazala. Pa tudi Gellert je hotel svoje rojake z basnimi svojimi pred vsem podučevati, ne pa kratkočasiti.

Štev. 15. Moistrie ali levi žep.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 39—51. Murkovo izdanje, str. 97, št. 61 z opomnjo izdateljevo: „V fari sv. Urbana, gde so Volkmer duhoven pomagavec bili, je bil mož, kateri je skoro vsako delo za silo opraviti zastopil, Vsi ljudje so to vedili, ino ga zato radi okoli se imeli. Tudi Volkmer so ga enkrat na domlatke povabili, ino pri tej priložnosti za šalo s toj pesmjo počastili.“

1. Pevcov duhi, kai vas je, * Prite, no v me dehnite, * Da se moi odtali! * Zima njemi branit če * Pejti, kai vsa fara vé, * Enem moži k časti.
2. On pri mizi to sedi * No zadremnen nas gledí * No tobaka š(n?)ofa, * Prah tobačji v gut zleti, * Kašla, da ga konec ni; * Prah mu draži krofa.
3. Z vinom si naleje glaž, * Reče: Krof! to vino maš * Z njim si prah operi. * Vzeme svinsko amico,¹⁾ * Z nje obere meso vso, * Vrže kost za dveri.
4. Zdai gledí, kak z mele miš, * Kelko je na mizi špiž, * Šteje no koštava: * Krapí so presoleni, * Močnik ne zabeleni, * Župa v mašči plava.
5. Zelje ne oprano blo, * Meso že je skisnilo * Skisnile klobase * Kery 'z kopuna, 'z pišenci * No 'z purana se cedi * Godla kebre pase.
6. Tak sam soboi mož guči, * Kapica na stran visi * No sloni na sohi * Kuhne dekla postoji * Odpre široko oči, * No smeji se kohi.
7. Samo koh on neče bit', * Polovnjake zna nabit' * Pa za velko silo: * Pintari mu radi so, * Vejo, njegvo delo bo * Dobro za cedilo.
8. Pismo njemi žlahta da, * Da, kak ona šaibe zna * V sterte glaže stav'ti * On pa to, kai celo je, * Razdrobi na pislice * Da 'ma več popravti.
9. Za mesara se derži * Či se drugi ne dobi: * Kunšno on ve klati; * Pred, kak kole, segne v žep, * V kravo zadi vtekne čep, * Da ga ne poblati.
10. Žena v kimpeti leži, * Otročičom kruh fali * Pek on k časi grata; * Peč zakuri, stavi kvas, * Ničke puni, krez en čas. * Kruh z loparom šlata.
11. Neki čas krčmar je bia, * Lušt do krème je zgubia, * Ne je 'mea kai piti; * Pivci vino 'zpili so * Mene žeja klala bo, * Dirja caingar skriti.

¹⁾ amica = pleče? = Schweinshamme.

12. Padar je, ker briti vé, * To ime on 'meti če: * To si on zasluži. * S čertalom po bradi gre, * Dlačje čisto skubi 'z nje, * Kak kmet praho pluži.
13. Da tak dobro briti ve, * To nebeden čudež nè, * Žlaifar je, 'ma brusa * Britvo z njim pogladi tak, * Da se ogot' more dlak; * Včekne¹⁾ pač, kak kuza.
14. Negda so iz Zoleburga, * Tudi iz Koroškega * prišli k nam rezari: * Nai pes ali maček bo, * Moister, reče, sem za to * Bolši, kak vsi stari.
15. Vučen ne, kak cimerman * Denog žulov puno dlan * K priči virtom kaže: * Jaz sem stesa dosti dog. * No na mizo verga z rok; * Prav guči, ne laže.
16. Za zidara da se vun; * Vtiča ne naredi klun, * Tak ne guč zidara. * Zida res je vsaki den * Za pl. i no poleg st., * Mort je tam ne špara.
17. Tišlar je, da njemi par * Ne je bia, no bo nigdar; * Zlišano popravi: * Kai je gladko blo do zdaj, * To kosmato bo od zdaj, * Tak mu hoblič pravi.
18. Vsako delo njemi 'z rok * Gre, kak 'z junčje glave rog; * Šlosarsko nai bode: * Či ne grata klučenca; * Tak pa gvišno klupica, * Či se ne razkole.
19. On še rad kovač bi bia, * Či se ne bi razpustia, * Da ma dosti špeha. * Klamfar, ja! to more bit', * Da si pondve zna zašit'; * Pondve so iz pleha,
20. Pridni šoštar je ta čas, * Gda do njega pride glas, * Da se črevel para. * Vzeme s šilom dretico, * Z žajfoi si navoši njo, * Da si smolo špara.
21. Žnidarskega handverha * Zato se vučit je ša, * Da si z njim čas krati; * Či pri njem en čas sedi. * Začne poleg dremati, * No na zadno spati.
22. Še je misla tkalec bit'. * Da bi, čí se vterga nit, * Prelje gerdo špota; * Pa, čí meha se najem, * Kak kopun, to gvišno vem, * Gerdo bom piskota.
23. Toto hvalo ma vsigdar, * Da on kunštni je lončar, * On brez šaibe stavi, * Pisker, kam ga meti če: * Ker, kai v njemi bo, ne ve! * Gnoišenca se pravi.
24. Mlinar ne je biti htea, * Mir po noči ne bi 'mea; * V mlini ne je spati; * Šrot pa čenog 'ma doma * Či kai v njega sipat 'ma, * Mlin ne sme postati.
25. Remenar je tistokrat, * Dare mačka grata tat * No poje pečenje. * Mačko hitro zgrabi v past, * No, da njo odvadi krast, * Reže z nje remene.
26. Dugo misla je odkod * Vzea bo sedlo no homot, * Či si osla spravi: * Hlačnjak no korito 'maš * S tem si osla obsedlaš: * Tak sedlar je pravi.
27. Žalario v zimi zna, * Nos tè konoplino 'ma * No od nje je plavi; * Duge štrike spleta bo, * Toti časi sivi so; * Časi pa erjavi.
28. Gdo bi misla gda na to, * Da si on naprava bo, * Sam za se kučio? * Gleite! gleite! on ja v njo! * Vozi za kuruzo gnoi, * Tak ve kolario.
29. Da se vidi bit pečar, raufankerar, voglenar, * S saiami se maže, * No brez žutih noht le je * Ledrar, da skoz hlačice * Golo kožo kaže.
30. Klobučar je tistokrat, * Gda klobukec more stat' * Ili gor na kapo, * No kerznar je 'zvoleni, * Da 'ma nos zabrojeni, * No kosmato sapo.

¹⁾ včekan = vgrizne = zwicket.

31. Godec je, da krece¹⁾ 'ma, * Pokrivač, da gladi psa, * Žličnak, gda se liže, * No kočevár, štacunar, * Sitar, rešetar, metlar, * Je, da kupce striže.²⁾
32. Da se njemi nos ofna, * Z njega žganje dol kapla, * Žganjar more biti. * V lici kotlovina cvre, * Tak kotlar on gvišno je: * Nemre to taiti.
33. Enkrat je pernesa z grab * V kešici prav lepih žab: * Ene so ble žnte: * Žena vidi, no kriči: * Mož! ti zali ribič si; * Vlova si nam rute.
34. Drugokrat je s pukšoi ša * Gledat' jel' kai strelat zna: * Že 'zpusti ko-kota. * Zavee dirja vun skoz' plot: * Čakai! jaz ti bom gospod! * Jager padne 'z plotu.
35. Da brodnara ne odkod, * Sam gre, kak brodnar. na brod, * Hitro v ladjo skoči, * Tota mú ne ve šego, * Se potoni dol na dno * Dobro ga namoči.
36. Da ciglar zastopni je, * No prav dobre cigle žge, * Dužni smo verjeti: * Toto čast mu vsaki da, * Ker je njega vida gda * Kluice 'z lese vzeti.
37. Eno skoro zaba sem: * Pazte, da vam to povem, * Drakslar je pregnani; * Macel si je 'zdraksla, * Z njim si šture kalat' zna * Dare je piani.
38. Škoda, da se nej vučia, * On bi gvišno dober bia * Malar no pildhauar, No urmohar, no bukvar, * Goldšmid, drukar, no pivar * Štrikar no fal-hauar.
39. Še bi 'mea naš možek bit' * Nagel-haken-cirkelšmid * Girtlar no wais-garbar, * Pirštenbindar, štamicar, * Kampelmohar, lebechtar, * Seifensiedar. farbar.
40. Še snirmohar no čizmar * Hebar, vahtar no vratar, * No kai več je tega, * Ja! vse to bi biti mea, * On si to napré je vzea * Dare se je zlega.
41. Pa či on vse to bi zna * Beržčas bi ob pamet ša * Da je ne prav zdravi; * Tudi bi prebogot bia, * Či bi se ba to vučia: * V zlatih tak že plava.
42. En'ga samo se je bau, * V serci ga je oigen žgau, * Gda na to je misla: Kai? či bom k soldatom vzet'? * Omedli! če župo 'met', * Nai bo kak hte kislá.
43. Zdai, kak rihtar, visokost * Velko kaže, no dužnost * 'Ma, da druge viža: * On za se bogate 'ma; * Drugemi pa šterce da, * Tak se mož poniža.
44. Zato je povišani * Kak verboltar, krez reči, * Kere 'ma graišina; * Več pa tudi ma skrbi, * Več kak vsi verboltari, * Kaiti šerga nima.
45. Vsakem časi mautnari * So častiti ludi b'li, * Onti zdaj ne menje: * Takšna čast se njemi da, * Od vseh ludi, da on 'ma * Mautnarsko smilenje.
46. Razvi tega gostokrat * Komisar je 'z serca rad * Gde se zakon šiva; * Srečen denog malogda, * Da obesi kozleka, * To ga v serci griva.
47. Ker kai več od njega zna, * Skoro naj na znanje da; * Pesem šla bo dale: * Meni pa se trdno zdi, * Da še dosti njoi fali! * Mož je ja pun hvale.
48. Tote, kere sem zapeja, * Sem iz lev'ga žepa vzea, * Tam ma on moistríe; * Pride pa en pametni, * No si odpre prav oči, * Vidi fretarie.

Štev. 16. Čele ali jesenska grozovitnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 52 — 53. Murkovo izdanje, str. 56, štev. 37. Jak. Košar, štev. 48.

¹⁾ krece = srab? ²⁾ kupce striže = betrügt die Käufer.

1. O vi sirote, vboge čele! * Smilenje velko z vami 'mam! * Kak srečno virstvo ste vi 'mele! * Bog sam je tisto žegna vam. * Pa tudi hitro no veselo, * Gda koli den je bia zato, * Letele ste na vašo delo * Po taužen-tih no ne po sto.
2. Prostane¹⁾ hrame ste si stavle, * No dosti hiž na šest voglov * Za vaš prihodni rod napravle. * Kak čudovit je toti pov! * Kak nai hitre se jaice 'zpova, * Že červek reje kredi 'ma * Iz njega 'zrase čela nova, * Čez mali čas se že zgodnja.
3. S kem več se družba vam pogmera, * S tem več si spravlate blaga. * Kai tota v zimi ne pocera, * To virt za svoj dobiček 'ma; * Pa neki virt. kak gaic, gladuje, * Bogactvo vso od vas če 'met', * Vjesen nesmileno yas vbuje, * Oda, da ma več penez šet.²⁾
4. O starši! Čele vas vučio, * Kak hudo se vam zgodlo bo, * Či vas otroci oslepio, * No njim 'z rok date virstvo vso. * Nai čakajo, da pride zima, * Po zimi — ja té erbi so; * V jeseni pa nobeden nima * Oblast vam vzeti 'z rok blago.

Štev. 17. Lisica ali kislja jagoda.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 54. 55. Slično snov nam podaje Phädrus, ki je bil rob rimskega cesarja Augusta, pozneje od njega oproščen. Isto snov je posnel Gabriel Faerno, rojen v Italiji, (umrl je v Rimu l. 1561), pa Albrecht von Haller, Nemec, ki se je rodil l. 1708; umrl pa je l. 1777. Murkovo izdanje, str. 39, štev. 23. Prepisala sta njo Jakob Košar, štev. 53, pa Franc Peserl, str. 17.

1. Lisici se ogerdlo je * mesene špiže jesti; * Po verhi medla vlači se, * Opeša — more sesti.
2. Na sepi³⁾ žuti grozd visi, * Bol žuti nemre biti: * Lisica ga en čas gleda, * Očuti lušt si priti.
3. Obira z grozdja jagode, * Pri vsaki tak zdihava: * To slaja krez vse slaje je! * Le zobli, no boš zdrava.
4. Zdaj v grabi čuje lajat psa, * Se stegne, jagra vidi: * O kislja si mi, jagoda! * Lisica pusti — idi!
5. Ta pripoved nas to vuči: * Vsak greh ma svojo slajo; * Pa tota dolgo ne terpi, * Vsi grešniki to znajo.
6. Či prea ne, tak tistokrat, * Gda smert skoz dveri luka: * Še bol, či ta pred nje gre stat, * Nje za rokave cuka.

Štev. 18. Vuk ali gerdil lon.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 56—57. Primeri: Phädrus, I. 8; Faerno V. 24. Murkovo izdanje, str. 40, štev. 24. Jak. Košar, štev. 50.

1. Vuk je tam svinško herbtiše obira, * No je nabrano prenašlo požira, * Z mesom košica mu prišla je v gut. * Toti naurazen debelo oteča, * No bolečina, kak ogen, ga peče: * Skoro bi 'mea biti sam na se hud.

¹⁾ Prostane = prostrane. ²⁾ šet = štet ³⁾ Sep. m = der Oberschlag.

2. Gre pomočnika si iskat v težavi, * Pride do šterka, no z jočom 'mu pravi: * Lubi priatnik! posodi mi klun, * Jaz ti rad plačam, kai koli češ 'meti * K časi za mojjo ti lon čem naštet, * Či mi kost z guta veš spraviti vun.
3. Odpre vuk lape, šterk s klunom v nje segne, * Srečno košico iz guta potegne, * Reče: Vuk! zdai mi plačilo naštei. * Vuk odgovori: šterk! sreča je tvoja; * Ne sem ti glave odgrizna no poja, * S totim plačilom za dobro gnes 'mei.
4. Ti, nezahvalni! 'maš vučjo spodobo, * Da na se vzemeš od njega hudobo. * No tak dobrotnikom plačaš, kak on * Dobro za dobro si mea njim storiti, * Pa zadovolni stem morejo biti * Da njim nič hudega storiš za lon.

Štev. 19. Osel ali razkrita skazljivost.¹⁾

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 58—59. Primeri: Faerno, V. 2. Murkovo izdanje, str. 38, štev. 22. Jak. Košar, štev. 49.

1. Osel, gosto tepen od gospoda, * Je iz štale vuiša, no se v boršti skria: * To jaz ne bom: tak je nori soda, * Telkokrat pretepen, kak sem dozda bia.
2. Njegov sled gospodi stezo kaže. * Čakai! reče, da ga v boršti zagledi, * Čakai, naj se tebi koža maže, * Da boš veda, odkod z domi si.
3. Prevzetnjak gospodi še klubuje: * Skače, vrintne, no hiti k gospodi prit; * Strašno, kak en pravi leb, erjuje, * Či je glih le z njegvoi kožoi bia pokrit.
4. Smeh gospoda 'ma: ti leb češ biti? * Jezno reče, no se s palcoi pogrozi: * Nemreš — nemreš tvoja vuha skriti, * Zato te nakurim, da še osel si.
5. To se pravi tistem, ker se štima, * Da že njegva glava vso zastopnost 'ma; * Pa zastopnost takši gvišno nima, * Da njo Bog nigdar prevzetnemi ne da.

Štev. 20. Matica ali nori rat.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 60. Murkovo izdanje, str. 43, štev. 28. Jak. Košar, štev. 53.

1. Matica! tebe žegna Bog: * Vidimo, dosti 'maš otrok. * Družbica velka biti če: * Kak bo kai? v hrami prostor nē.
2. Matica! da že stara si, * Reči da²⁾ k mladi družbici: * Čelike! da mi stare smo, * Pustmo že mladim virstvo vso.
3. Vandraimo na en drugi kraj, * Verte mi, tam nas ne bo kraj: * Spovaimo si tam en novi hram, * No z nebes pride žegen k nam.
4. Henjaite! nori je vaš guč; * Dražite nam naš žarki žuč * Mente, mi stare čele smo * Nore, kak pri vas starši so.

Štev. 21. Vuk ali skazлива pokora.

Po Volkm. Rokopisu „Zmes“, str. 61—62, Primeri: Aesop, basen 144. Aesop se je rodil v Mali Aziji okoli leta 620. pred Kristom. Tudi on je bil iz prva rob, kakor Phädrus; pozneje je bil prijatelj Krösov; umrl je l. 560. pr. Kr. Phädrus, I. 8. Lessingove basni, II. knjiga, štev. 4. Gotthold Ephraim Lessing, rodil se je na Nemškem l. 1729, umrl pa je l. 1781. Basni njegove so začele izhajati l. 1753. „Basne od Ignjatje Čiviča“ 1844, str. 39. Murko, str. 51, št. 33.

¹⁾ Skazljivost = Verstellung. ²⁾ Reči da! = Sprich doch!

1. En vuk, na smert boleni, * Spregleda svojo vest, * Kak junec zbira v seni, * Da k jaslam pride jest, * Ah! grešno, tak on zdehne, * Ja grešno sem živea * To mene v serce pehne, * Da grešnik bit' sem htea.
2. Ah! koliko hudobie * Sem stora moje dni; * Ne čuda! da mi gnie * Serce od žalosti; * Pa toti trošt smem 'meti, * Sem ne hudobnik cel; * 'Mam tudi — 'mam naštet * Prav dosti dobrih del.
3. Enkrat je jagnee zaiša, * Ne veda k ovcam prit', * V germovji sem ga naiša, * No pusta k ovcam it'. * Drugoč so ovce pravle, * Da sem en gerdi tat, * Sem nesa neke navle¹⁾ * Več takših špotov rad.
4. Je ne se fantuvati²⁾ priložnost lepa b'la, * No vse špotarke klati, * De ne b'lo kredi psa? * Poslušaj guč lisica, * Katera prišla je * Potroštat svoj'ga strica, * Ker vmrejt pripravla se.
5. O vuk! lisica reče, * Je res, kaj ti gučiš, * No z repom ga šegeče * Pod bradoi, slatka miš! * Gda kost je tečla v gerli, * No šterk te vračit ša * Kai ne? te bia si verli, * Te ne si ovce kla?

Štev. 22. Vuk ali skazljivo smilenje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 63—64. Primeri Lessingovo basen: „Der Schäfer und der Wolf“. Murkovo izdanje, str. 44., štev. 29. Jakob Košar, štev. 56.

1. Negda je kuga med ovcami vstala, * No je ovčari po³⁾ ovce pobrala, * Da je le neke na pašo 'mea gnat'. * Vuk je to zveda, no ša je k pastiri * Nizko pred njim je pripogna vse štiri * K priči, da on je priatnik, ne tat.
2. Zdaj se zravna zgor no z glavoi nakima: * Lubi priatnik moj jezik moč nima, * Da bi on tebi vso žalost odkria! * Oči mi bodo od jokanja slepe * Zguba si ovce, no ovce tak lepe, * Takših pa tudi ti vreden si bia.
3. Težko je resen b'lo ovce zgubiti; * Serce pa začne mi ležišo biti, * Da sem potroštani, zabim na nje. * Vuk jaz sem dužen zahvalo ti dati, * Da me tak lepo veš pomilovati, * Smilečno gvišno je tvojo seree.
4. Takšo — ja, takšo 'ma, reče na stran * Ovčji pes, keremi vuk je bia znan, * No zdaj ovčara, zdaj vuka gleda, * On se razjoče pri tvoji nevoli * Vsigdar prav britko; pa inda nikoli, * Kak da on s toboi red škodo trpi.

Štev. 23. Vrana ali preoblečeni kmet.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 65—67. Slično snov nam podajeta Aesop, pa Phädrus, I. 3. Primeri še: Gleim „Der Rabe und die Pfauen“, pa Lessing „Die Pfauen und die Krähe“. Murkovo izdanje, str. 45, štev. 30. Jak. Košar štev. 57.

1. Vrana svojo pokrivalo * Si za špot derži, * Pavjo se je njoj dopalo * Toto 'met želi.
2. Pav se misa, perje ferka * Gesto z njega ta; * Vrana pa kraji njega šterka * Glih, kak petlarea.
3. Vsako pero gor pobira, * Kero se svéitli, * No si znjím svoi kožuh cira, * Da se ne černi.

¹⁾ Navel. m = Heuhaufen. ²⁾ fantuvati se = Rache nehmen. ³⁾ po ovce = pol ovce.

4. Misli: lepša sem, kak vrane: * Vrane zapusti, * No za svoje nove špane * Pave si 'zvolí.
5. K totim, nora! se pridruži; * Pa kak slabi dim * Vetri za guračo¹⁾ služi, * Tak sirota njim.
6. Za peroti njo lovio, * Vlečejo med se, * Vsi se njoj na glas smejijo, * Norea 'majo 'z nje.
7. En njo mika 'z tot'ga kraja, * Drugi 'z drugega: * Zdai se začne velka svaja, * Kakša še nej b'la.
8. Kak se roi na vejo vsiple * Pavi tak na njo, * Doklič se njoj perje 'zpile, * Ne je mira blo.
9. Njo sperotmi zagradio, * Da njim vuiti če, * S klunom terdno v njo vsadio * Kak ker nai bol vé.
10. Vso oskubleno 'zpusio: * K vranam gre nazai; * Tote njo od se splodijo.²⁾ * Kam če iti zdai?
11. Špot no škodo 'maš, mi veri, * Či ti kmetički * Češ, da tebi žnidar zmeri * Gvant, kak mestniki.
12. V gvantu se, kak mestnik kažeš; * V zaderžanji nej: * S penezi štacune mažeš. * Lažem jaz? povei! —

Štev. 24. Čelica ali mladenstljivo pitanje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 68. Primeri: Gleim „Die Gärtnerin und die Spinne“. Murkovo izdanje, str. 42, štev. 26. Jakob Košar, štev. 54. Franc Peserl, str. 18.

Ena mlada čelica * Obletava ogreda, * Ziza 'z rožic slajo. * Ena mala gartnarca * Pita: veš ti čelica, * Da gift rože majo? * Vem, da vsaka rožica * Tudi gift, kak slajo 'ma; * Jaz le zizam slajo. * Veš pa tudi, gartnarca! * Da španie, kam boš šla, * Gift no slajo 'majo? * Greh je gift, o gartnarca! * Samo tugent slajo 'ma: * Pusti gift, pij slajo!

Štev. 25. Ovea ali prava dobrotlivost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 69—70. Primeri: Lessing, „Die Wohlthaten“, III. knj. 13 štev. Murkovo izdanje, str. 52, štev. 34. Jak. Košar, št. 58.

1. Si vekšega dobrotnika * Gda vida med živadi, * Kak nas? je čela pitala * Človeka. Po navadi * Je toti lice si zakria, * Gda kol' je pri čelnjaki bia, * No s čelami govora, * Tak tudi zdaj je stora.
2. Ja čela! ne zameri mi, * Živad dobrotliveša, * Kak ti, se meni ovea zdi, * Da nam je potrebneša: * Ti stert daš; ovea vono da, * Kai človek bol potrebno 'ma, * Da slaje se napije, * Al' s suknom se pokrije?
3. Še češ en drugi uržoh čut', * Zakai te menje štimam. * Kak oveo, no zakai sem hud, * No jezo de³⁾ te imam? * Glei, ovea terpežljivo zna * Deržati, da se strižti da; * Pa ti nam stert ponuješ * No z žalcom nas kušuješ.
4. Kak ovea; ne kak čela, ti * Dobrotnik moreš biti: * Nai sitega nafulati;⁴⁾ * Rai lačnega nasiti. * Či se veselo nasmejiš, * Da tvoje dare razdeliš. * Tak; ker si prosil dati, * Se nima darov bati.

¹⁾ gurača = igrača. ²⁾ splodijo = izpodijo. ³⁾ de = do. ⁴⁾ nafulati = polniti.

Štev. 26. Hrast ali gnusna nezahvalnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 71—72. Primeri Lessingovo basen: „Die Eiche und das Schwein“. Murkovo izdanje, str. 37, štev. 21. Jak. Košar, štev. 47. Franc Peserl, str. 35.

1. Pri enem velkem hrasti, * Ker lepí sad rodi, * Prašiček ve se pasti, * No dobro se redi. * S čelustmi želod žveče, * Pred', kak ga je požrea * Z očmi za drugim teče; * Še rad bi toč'ga mea.
2. Prašiček! nezahvalni * Si, reče njemi hrast, * Resničen je, ne šalni * Guč; gde je moja čast? * Pod menoj želod zbiraš, * Te dobro z njim redim; * Ti oko ne odpiraš, * Me ne pogledneš z njim.
3. Prašiček rova, kroli, * Poslušá, no zadnič, * Se sukajoč okoli, * To reče; drugo nič: * Ež!¹⁾ tožiš se, da tebi * Sem nezahvalen bia? * Sem zna, da želod sebi * Sem 'z tvojih vè²⁾ lovia?
4. Bog mizo nam pokrie, * Z dobrotoi nas redi, * Vsem, kai gdo je no pije, * Svoj žegen podeli: * Ker na njega ne gleda, * Pri mizi da sedi * Bi njemi rad poveda: * Ne človek; suka si.

Štev. 27. Leb ali odano paidaštvo.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 73—74. Phädrus I. 11. Primeri tudi Lessingovih basni, II. knjigo, štev. 7: „Der Löwe mit dem Esel“. Murkovo izdanje, str. 42, štev. 27. Jakob Košar, štev. 52.

1. En leb, ta kral vseh zvier če jagat' it' * Jaz sam, si misli malo bom oprava; * En drugi mi k pomoči more prit'. * On gre, no k sreči osla si vdinjava, * Ker z močnim glasom vstraši vsako zvier, * Da tota k skritim mrežam naide tir.
2. Štrit greta v boršt, priazni mata guč, * No slišita, da 'z jauše k njim regeče * Jezična sraka, no iz punih pluč * prav gerde špote na obadva meče; — * Aí, lep paidaž! (š? Izdatelj.) Leb ne je tebe sram, * Da z oslom greš? rai hodi sam!
3. Leb z merzlim sercom k sraki reče: Vtič * Tvoi spluizki jezik zdai sem, zdai ta zablodi; * Pa jaz ti to povem no drugo nič: * Špot, ker'ga na me veržeš, malo škodi, * V paidaštvo mojo vsaki priti sme, * Ker meni k nuci biti ve no če.
4. Vsi velki no visoki ravno to * Si mislio, kaj sraki leb je prava * S podložnimi paidaštvo dosti bo * Nam noter verglo, či se njim odava: * Nam nej' za to, jel' gdo štimanje 'ma; * Za to nam je, jel' se nam nucat' da.

Štev. 28. Osel ali noro štimanje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 75—76. Phädrus, I. 11. Lafontaine I. 103. Gleim: „Der Esel mit der Löwenhaut“. Lessing, II.: „Der Esel mit dem Löwen“. Murkovo izdanje, štev. 25, str. 41. Jak. Košar, štev. 51.

¹⁾ Eš! ali ež! Volkmer je pisal z bohoričico, in večkrat zanemarjal razliko med ž in š. Rokopis Volkmerjev in Murkov prepis kaže: ež. Iz starinske oblike: jeso! = glej! bi pa pričakovali eš! ²⁾ vè = vej.

1. Osel, ti tak glasno heržeš * Kak da jagar trobi v rog, * Či na rame vuha veržeš * Poidi z menoi v toti log! * Bodi mi namesto roga! * Reče leb, no osel boga.
2. On sam sebe velko štima, * Da, kak jager, z lebom gre; * Drugi pride proti njima, * No na znanca zdere se: * Dobro jutro! Brat! češ piti? * Poidi! grema ta k' koriti.
3. Grob si, grob! on odgovori. * Zakai grob? ga pita ta; * Misliš morti, o ti nori! * Da si več, kak bia si gda? * Osel bia si, osel bodi * Tudi, če leb s toboj hodi!
4. To si ti za navuk vzemi, * Ker pri velkih kai valaš; * Le se zato ne prevzemi. * Da ti pri njih gnade maš. * Mei vseh velkih dopadenje, * Človek si; nič več, nič menje.

Štev. 29. Želod ali popravljena pamet.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 77.—79. La Fontaine, T. II. fab. 172. Gleim, Fab. 142. Murkovo izdanje, štev. 31, str. 47. V „Drobtineah“ 1848, str. 191: „Kmet pod hrastam“, od Fr. Kosarja. Jak. Košar, štev. 28.

1. Ja! sonce na podne stoji, * No že se kmeti zeha, * Da z delom se je pleha, * Obedvati si poželi. * Gre truden v senco ta pod hrast * Na zemlo dol se sede, * 'Z kanjera je, ne z 'klede:!) * Pa pred da Bogi dužno čast.
2. Sit, dremoto občuti prit'. * Od mladih let navajen, * Da vsigdar bia je svajen, * Či vse, kak on èè, nej' h'tlo bit', * Skoz — skoz kai pogo-varjat' 'ma: * Gospocki, da pravici, * Al' farji, da resnici * Spodobo drugo dati zna.
3. Že dugo let cesarove * Zapovedi obira; * Zdai z Bogom se prepira: * V naturi vse na opak gre. * Ležoč pretegnen, leca se, * Te roke križom dene, * Oči na hrast požene, * Rekoč: tvoi sad je ne za me.
4. En lešnjak to no tam visi: * Se toti sad vda tebi? * Zakai ti rumpe?) ne bi * Rodia, da tak košati si? * Pa škoda! da jaz kaj gučim; * Vsak kmet je glih živadi; * Gospode z gučom svadi, * No že se reče: v kaiho z njim!
5. Tam — tam nai njegva šola bo; * Tam luč se bo vužgala, * Da pamet bo spoznala, * Kai cirkva, kai dežela so. * Pri moji kečki!³⁾ ne tak nor * Je kmet, kak neki meni. * Či glih jem kruh ovseni, * Le reč spreglednem dol no gor.
6. Je to kocen? Se tikvi uda? * En vsaki nai preštima, * Jel' neka tikva nima * Šest funtov, no nai menje dva? * Predertih kelko njih leži * Na natonì, no perhnio, * Da čreva 'z njih visio. * Guči, no dremle, no zaspi.
7. K nesreči krivee piše zdai! * En želod se omekne, * Na čeli kmeta včekne; * On slata žlak! zajavče — jai! * Tak mali sad! tak velki žlak!* Bi želod telko vaga, * Kak tikva, jaz bi 'zeaga. * Nai bo kak, Bog je stvora, tak!

¹⁾ klede = sklede. ²⁾ Die grosse Zwergelbirne. ³⁾ Kopfhaar, Zopf.

Štev. 30. Derži ali vmerjoča skopost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 80—83. „Der Hund“, basen spisana od Gellerta. Christian Fürehtegott Gellert se je rodil na Nemškem l. 1715, in je umrl l. 1769. Basni jegove so bile natisnene 1746—1748. Murkovo izdanje, štev. 1, str. 3. Jak. Košar, štev. 28. Ker tukaj prvokrat Gellerta imenujem, se mi zdi primerno pristaviti sodbo, katero je o njem slavni nemški kritik Hettner izrekel, in sicer njo zapišem sem ravno zavoljo tega, ker se po mojih mislih njegove besede tudi Volkmerju celo prilegajo. Hettner torej piše; „Gellertove basni, posebno pa smešne pripovedi, so še sedaj zanimljive. Da si se je Gellert nekaj ravnal po tujih izgledih, kar je očitvidno in česar tudi ne taji, so vendar vsi njegovi občutki in vsi nazori o življenju celo domači, da kar nehote srcece prevzamejo. Včasih je seveda koristnega podučevanja koj preveč; vendar pa je silno mikavno jegovo natančno opazovanje, živo opisovanje, nedosegljivo lepo pripovedovanje in poštena, ljubezniva, otročje dobrohotna, dostojna in večidel prav zabavljiva nagajivost, s katero človeške slabosti in pogoške slike.“

1. Derži, ker je v neki noči * Ne zatista svoje oči, * Da je zvesti varih
bia, * Ker je z natonal¹⁾ prasice, * Vuke, thore no lisice * S svojim
lajanjom spodia.
2. Derži, ker'ga so se bali * Tati, da so kredi stali * No že hteli vdreti
v hram, * Toti Derži, pes lubleni, * Grata zdai na smrt boleni; * On
nevarnost spozna sam.
3. Sosedí arenie dajo: * Olje, žaifo, kai pač 'majo; * Čejo, da bi grata zdrav. *
Pucka²⁾ rata: v merzli vodi * Kopati ga; Moička hodi, * Vzemi tisti velki škaf!
4. Babe zadi se gnčio: * Pes bolen jo skoz šatrio³⁾ * Gvišno! on obrani je!
* Z mastivo od treb svin' ga mažte, * S treskami od stare kašte * Trikrat
ga okadite.
5. V ves celo so prišli glasi, * Da se Derži hudo kvasi: * Brati vsi k njem
dirjajo. * Backo, njegov zvest priatnik, * Stopi k njemi, kak en ratnik. *
Oblizava mu brado.
6. Gdo se bo zdai z menoi gura? * Stokrat si nesrečna vura! * Gdo bi
včera misla to! * Včera sma še jag deržala, * Petlare iz vesi gnala: *
Nekim je to ljubo blo.
7. O moi Backo! Derži zdehne * Gle! kak smert me v serce pehne: * Rop
jaz njeni skoro bom. * Uržoh smerti je arenia: * O da tote neb' ba pia!
* Zdai 'mam it' v en drugi dom.
8. Slatko bi mi blo zaspati, * Bi košice smea obrati, * Kere si pokopa sem:
* Grenka smert mi more biti * Tot'ga šaca niti vžiti, * Niti s soboi
vzeti smem.
9. Backo! či ti lubiš mene, * Nai te moja prošnja gene: * Idi hitro iskat
nje; * Ahtai pa, da gde ne zaideš: * Eno tam pri lipi naideš, * Druga
tam pri gumni je.
10. Vari, da mi nič spremekneš, * Ali v lape kai ne vtekneš! * To ne stori,
lubi brat! * Backo v eni sapi teče, * Naide, pride, k njemi reče: * To
'maš tvoje skerbi sad!

¹⁾ Holzlegstätte. ²⁾ Quacksalberin. ³⁾ Zauberei.

11. Derži z nosom podihaya * Šaca, pa, ah! padne glava: * Zdehne: nai le to leži! * Vmerjem jaz, ostane tebi; * Pred nai ga vzeti k sebi: * Ja po smerti te ga vži!
12. O, bi meni stregla sreča, * Da to lepo kost od pleča, * Kero sem pa ne povem, * Gde sem njo pokopa. Blodi * Pamet, no gre, gdo ve, kodi. * Preveč, preveč guča sem.
13. Telko, Backo! ti še pravim, * Od bolezni či ozdravim, * Nai bo zutra, ali gnes, * Kost si čema zvesto talat', * Ti dobiš ta vekši falat. * Ja! dobiš to vmerje pes.
14. Skopee skop ostane v smerti, * Grob pred njim leži odperti, * On pa le na šac gledi. * Britko njegvo je življenje, * Njegva smert še bol; nej menje: * Gdo mu bo nevošlivi?

Štev. 31. Oča ali lastni sin.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 84. Jakob Košar, II. zvezek, štev. 24. Dozdaj nenatisnjena.

Zakai se jočeš? skrbni oča Valentin! * Da te tvoi lastni sin okradna je? * Pa ti ja moreš znat, (le spomni se) * Kai skopost si rodi? * Tatvina je njen sin.

Štev. 32. Medved ali š(k)odliva zamera.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 85—87. Murkovo izdanje, štev. 32. str. 49. Jak. Košar, štev. 30.

1. Medveda vstraši jagrov rog, * Boršt more zapustiti: * Napreže svojih štirih nog, * Hiti na pole priti; * Prebiva tam en dugi čas, * No da je ne b'lo čuti * Od jagerskega roga glas, * Nazai se verne k huti.
2. Skerb perva je, da pride ta, * Hrast gledat' od vseh strani, * Ker v svojem dupli stan mu da * Gde vetrom se obrani; * Pa dare pride na to stran * Do dveri svoj'ga kota, * Zagledne puno gnezdo vran, * Mrmra, no mater špota.
3. Gdo tebi je, falaidriga!') * Dopusta to zgodnjati? * Otivov²⁾ tvojih evič ne da * Počivati no spati; * Še blato mi dolpadlo bo * Od njih na mojo čelo; * Pober' se proč; ne bodi to, * Si iši drugo selo!
4. Še medved prav ne sklene guč, * Že vusta odpre vrana: * Kai? Mermrek, kai ti vužge žuč? * Ne vošiš mojim stana? * Starin! Prayico, kero 'maš * Do hrasta, jaz 'mam tudi, * Či, stari nore! še to ne znaš, * Tak pitai mlade ludi.
5. Pa medved, ne navajeni * Poslušat' ženske guče, * Popadne hrasta s tacami * Se gor na vejo suče; * Do gnezda pride, no zmemra, * Da vrane vidi gole, * Zdai vzdigne taco gor, no da * En žlak, no vse pokole.
6. Pa mati vrana odleti * Samičje jeze sita; * No lukna, v keru medved spi, * Je jagri že odkrita. * On s puškoi gre, krai njega psi, * Kak vrana je odkrila. * Medveda naide, no vstreli, * No trofi, kam je cila.
7. Brez škode ne je zamera * Nai mala je al velka, * Njoi škoda je primerjena * Kelk' ona; tota telka. * Ker tebi k nuci bit' ne vè, * Vè telko, da ti škodi. * Ker puške krugli vuiti čè, * Se čedno vgene žodi.³⁾

1) Vlačuga. 2) Bastard. 3) Sold = Krieg.

Štev. 33. Kamen ali zrela skopost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 88—89. Faerno, basni, II. knjiga. Lessing, basni, II. knjiga, štev. 16: „Der Geizige“, po 59. Aesopovej basni. Murkovo izdanje, str. 92—93, štev. 58. Jak. Košar, štev. 60.

1. O jaz nesrečni! tak se toži * En skopec perta drugem mož, * Namesto zlatov kamen 'mam. * Glej! totoga namesto zlatov * Je tat, najgerši tat vseh tatov! * Položa v'mojo škrinjo tam.
2. Moi lubi sosed! ovi pravi, * Zakai ti zguba serce gnavi, * Da ti se zlatov ne si vžia? * Le misli: Kamen je, kak zlati, * Tvoi šac, ker v škrinji 'ma ležati; * Božneši ne boš, kak si bia.
3. Jaz, resen, ne bom s tem božneši, * Pa neje tat s tem bogateši? * Tak skopec misli, no kriči! * Kai? drugi je s tem bogateši — * To meni seree opła (— ob tla. Izdatelj.) tresi, * S tem bogateši, kak si ti!
4. Ne, ne! to nemrem jaz prenesti * Štrik-štrik še gnes si morem splesti, * Ja! z njim si čem življenje vzet', * To človek glej! to skopost zrela * Tak sebi, kak vsem drugim dela: * Vse ona, nič sme drugi 'met'.

Štev. 34. Zakon ali čudovita glihinga.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 90—93. Jak. Košar, štev. 33. Ni natisnjena. Pesen se še sedaj v Lotmergu poje. Glej „Babico“ v hrvatskem prevodu Ljubice Mařikove, II. str. 319: „Oj slasti od Boga * Nada sve bračna je sloga“...

1. O čudovita glihinga, * Gde mož no žena eno sta! * On vuši iše; ona buhe, * On kebre kole, ona muhe, * On vile zgrabi, ona grable, * On srake straši, ona vrable, * On kozo pase, ona kravo, * On zobi toži, ona glavo.* O čudovita itd.
2. On praho orje, ona seja, * On snope mlati, ona veja, * On štrene žehta, ona pere, * On grozdje zoble, ona bere, * On platno zлага, ona pleha, * On trayo piple, ona meha.¹⁾ * O čudovita glihinga, * Gde mož no žena eno sta!
3. On bob prebira, ona lečo, * On kapo gleda, ona pečo, * On špeh razpuša, ona mašo, * On grah zabeli, ona kašo, * On stol popravla, ona stere, * On vino serka, ona žere, * O čudovita itd.
4. On zelje trebi, ona rible, * On laite snaži, ona kible, * On črevle blati, ona maže, * On norca pravi, ona kaže, * On šalo goni, ona smeha, * On v kerčmi karta, ona špeha (gleda. Izdatelj.) * O čudovita itd.
5. On peč zakuri, ona kuha, * On krabce peče, ona kruha, * On jajce tučka, ona praži, * On mačko gladi, ona draži, * On vilce nuca, ona žlico, * On dete varje, ona psico. * O čudovita glihinga, * Gde mož no žena eno sta.
6. On cviren prede, ona suče, * On perper kroži, ona tuče * On oigen pluje, ona iskre, * On ročke sprazni, ona piskre, * On srakce (= srajce. Izdatelj.) terga, ona flika, * On kerple²⁾ veže, ona štrika, * O čudovita itd.

¹⁾ Moos. ²⁾ Futternetz.

7. On glešt zapravi, ona špara, * On sukno šiva, ona para, * On breskvo štima, ona gruško, * On škaf nabie, ona puško, * On kuhlo skara,¹⁾ ona pili, * On v 'grizi javče, ona cvili. * O čudovita itd.
8. On rozge veže, ona bika, * On liče nuca, ona štrike, * On krampe brusi, ona štrigle, * On kolje špiči, ona igle, * On tenko prede, ona kodlo, * On je klobase, ona godlo. * O čudovita glihinga, * Gde mož no žena eno sta.
9. On šture kala, ona treske, * On sveče vužge, ona treske, * On gobe peče, ona ribe, * On metle veže, ona šibe, * On pismo bere, ona piše, * On možno skrie, ona iše, * O čudovita itd.
10. On žge tobaka, ona šnufa, * On brado skubi, ona krofa, * On žveglo piska, ona skače, * On kitlo nosi, ona hlače, * On praport terga, ona rožo, * On palco kaže, ona kožo. * O čudovita glihinga * Gde sveti zakon takšo 'ma!

Štev. 35. Terdnovec ali dober rat.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 94. Jak. Košar, štev. 32. Ni natisnjena. Nore! meniš, da ti nevošlivi sem? * Ne! gvišno ne! le grabi, sterži deri * Vse vkup, vse 'mei; pa to ti ratat čem: * Vse skerbno vari, nič ne vži no vmeri!

Štev. 36. Pes ali nagla jeza.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 95—96. Aesop, fab. 25. Phaedrus, II. 3, govori samo o vraštvu. Lessing, II. 20: „Der Mann und der Hund“. Murkovo izdanje, štev. 39. str. 59—60. Jak. Košar, štev. 31.

1. En virt če podvučiti psa * Na zadnih nogah stati, * Ker le na štirih stati zna, * Kak nekda njegva mati. * On 'z virtovih rog vuiti če, * No da on nači vuit' ne ve, * Tak virta včerkne v bedro.
2. Virt, jezen, reče: čakai pes! * Plačilo ti čem dati; * Ti ne boš, ne boš več od gnes * Na štirih moga stati: * On hitro vuisag vzdigne psa * No treši njega dol na tla, * Da k časi tam strepeče.
8. Na bedri pa od dne do dne * Se rana več razširi * Gde prea samo dve so b'le, * So lukne zdai že štiri. * Arenia, kero 'ma doma, * Za rano čisto nič vala: * Pusti si priti padra.
4. Zdai padar pride, spregledi, * No s perstmi šlata rano: * Priatnik! Si v nevarnosti, * To ne bo lahko djano; * Pa naša kunšt še denog 'ma * En mitel, ker te zvrčit' zna * Tak reče njemi k trošti.
5. En falat kruha vzemi v dlan * No ga na rano derži, * Oberni ga na drugo stran * No psovi ga ta verži, * Da ga poje. Či ne bo to * Ti rano kčasi zvrčilo, * Ne vem ... To z ramam megne.
6. Nesrečna jeza! virt kriči, * Ti nekega si norla, * Da zgina je od žalosti: * To si ti meni storla. * Zahvalim, padar! za tvoj rat, * Pomagat nemreš, kak bi rad; * Glej! z jeze psa sem vbuja.

Štev. 37. Sivec ali srečna podložnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 97—102. John Gay, roj. na Angležkem l. 1688, umrl v Londonu l. 1732; svoje „Fables“ je izdal l. 1726. Johann

¹⁾ Stumpfmaachen.

Glëim; Fabeln. Murkovo izdanje, štev. 14, str. 23—28. Jak. Košar, štev. 36 Ahacel: Koroške in štajerske pesmi, III. natis, str. 139—145. Volkmer je vso basen prav srečno podomačil.

1. Ha! ha! en mladi žrebec herže, * Stojč v sredini med koinmi, * Vse štiri bistro vuišak verže, * No k drugim koinjom tak guči: * V začetki, ja! nas je natura * Postavlja proste sem na svet, * No človek bi se z nami gura? * Je on to smeja od prvih let?
2. Predstarši naši so hodili, * Gde, gda, no kak je keru htea * Zelene kerme so se vžili: * Njim toto je gdo branit' smeja? * Od njih nebeden ne je služja, * Nebeden ne naprežen bia, * Nebeden vlačja, ali pluža, * Nebeden z gaižloi žlak dobja.
3. No mi, ah mi! pfui! sram nas bodi! * Smo hlapci? ne! Smo vozniki!)! * Nas sedlo no homot oglodi, * No smo za to še tepeni? * No komi—komi smo pokorni? * Človeki! kai pa človek je? * Je človek, al' smo mi ti gorni? * Vas, brati prosim: Sodite!
4. Mi smo tak lepi od nature, * Tak lep je človek ne, kak mi; * On gerdo gre po dveh, kak pure; * Po noči vidi kai z očmi? * Se zemlja, da na njo on stopi, * Tak močno strosi, kak da mi? * Gda njemi duh iz nosa sopi, * Kak se iz našega kadi?
5. Pogledmo se, kak nas vse cira — * Vse — vuha, grive, glava hod? * No človek — toti nas regira * Zda! toti je krez nas gospod! * On nam na herbet sedit ide, * Da s kom se bojuvati 'ma, * No, či premaga, nazai pride, * Vso čast le sebi, nam ne da.
6. Čast, kero 'ma, mi njemi damo, * Ja! njemi, da njo nima sam; * Ker lon pa mi od njega 'mamo? * Kak on dobrote plača nam? * Za štrainge k plugi nas priveže, * Al' z nami vozi k verhi gnoi, * Še z gaižloi poka, no se zreže: * Prokleta merha, ne postoi!
7. O brati, rešte se hlapčie! * Naš prvi stan je prosti bia; * Pa človek, ja, pun eiganie! * Pod se nas je v oblast dobja. * Kak lahko bi, či vkup deržimo, * Nam z njegovih rok se rešit blo! * Pravico tak nazai dobimo: * Kai mente? Vse muči na to.
8. Vsi koinji beršejo z nogami * Od velke jeze krez en čas: * Či meniš, da bo bolše z nami, * Se puntat' čemo, je vseh glas. * En sam — en sivec — glavo trosi, * Se vun 'zkašla iz starih pluč, * Zda! frca, da 'ma muhe v nosi. * Napré se riva, začne guč.
9. Ja! res je, res! kai žrebec reče, * Da je naš rod bia negda prost; * Pa čas, ker bia je, zdaj ne teče, * Do njega je en dugi most: * Nevarno je po totem iti: * Pod nami se podreti zna. * Vam puntaria most če biti? Ah! vse nesreče tota 'ma.
10. Mi velko moč v kopitah 'mamo: * Vse z njimi opia veržemo; * Pa, paibi! Moč či 'mate samo, * Vas tota k cili spravlja bo? * Zanešete se na njo, kak čete, * Zastopnost tota vam fali, * No toto človek 'ma, kak vete, * On zato je gospod; ne vi.
11. Gdo pova, no popravi štale * Za vašo stanje, no da vas * Gde ne bi hudobije klale, * Ne vuk, ne toča, sneg no mráz? * Gdo v zimi vas pred

¹⁾ Arrestanten.

- gladom brani, * Gđa tota zemlo vso vmori? * Gdo nam za žejo vodo shrani, * Gđa vse potoke led vsuši?
12. Gdo? gdo vas snaži? gdo vas vrači, * Gđa blatni, al' nezdravi ste? * Gdo vam pomaga, gđa vas klači * Nesreča, nai je, kakša je? * Gdo vam tak lepi oves pova? * Gdo 'z trave vam seno suši? * Pojete staro kermo, nova * Pred vami v jaslach že leži.
13. Zapstoin vi rejo ne dobite, * Za njo res date vašo moč; * Pa kero moč pri njoj zgubite, * Poverne ona vam drugoč: * Kai sama moč vam nemre dati * To vam človečja pamet da, * Skoz njo vas človek zna raynati, * Kak svojo moč vsak nucat' 'ma.
14. Štimanje vašo je prevzetno, * Da človek moč od vas dobi: * Ja on (verjeti ne je žmetno¹):) * Vam vekšo da, kak njemi vi. * Čast, kero on 'ma, z vami tala, * Da gde on je, vi tudi ste * Stan njegov hiža, vaš je štala; * Pa ste pod strehoi, kak on je.
15. Za svoj počinek 'ma nedelo, * Kai? nimate vi tudi njo? * On vas ne pela te na delo, * No reče: gnes počitek bo! * On vam postreže, vi pa delo * Opravit' 'mate, kak želi. * Je ne življenje to veselo? * Ne bote, brati, puntari!
16. O toti guč je koinjom segnà * V serce, no že je krotko b'lo, * En vsaki noge je pretegnà, * K znamenji, da prisegli so, * Človeki tak pokorni biti, * Da njim, no njemi k nuci bo, * No terdno v glavo si zabiti, * Kak puntari nesrečni so.
17. Podložnik! v serce si zapiši * Kai stari sivec te vuči: * Prost biti ti nigdar ne iš; * Či išes, tak nesrečni si, * Gospodi ne je samo vola, * Da njemi k dobrem služa bi: * On ve, da Bog ga je izvola, * Za tvojo dobro da skerbi.

Štev. 38. Pesem od kmestva.

Po Volkm. knjižici: „Hvala kmetičkega stana ino tobačie trave“ tiskanej l. 1807. V Murkovem izdanji sega od stran 137—140. Nekaj predelana se najde v Ahacelnovih „Koroških in štajerskih pesmih“, v tretjem natisu, str. 52—59. Na koncu je opomba: „Iz stare predelana“. Napev se najde na str. 9. pod štev. XXI. V Cvetkovem prepisu je tej pesni pristavljena letnica 1795. L. L. je še leta 1880. to pesem v Lotmergu pevala in mi povedala, da je lepa pesen jako priljubljena.

1. Vsi stani na sveti potrebni nam so; * Pred vsemi pa kmetstvo, gospodstvo, meštvo; * Gospodstvo nas viža, to kmetsvo redi, * To meštvo nas stezo k nebesam vuči. * Gospodstvo, no meštvo jaz z misli pustim * Le samo to kmetstvo posebno častim, * Podštenja je vreden tō kmetički stan, * Da se en'mi kmeti prigliha Bog sam.
2. Moj oča nebeški je vinski gradnik; * Tak reka je Jezus naš božji srednik. * Gdo drugi, kak Jezus, je sejavec bia, * Ker naj bolšo seme je sejat hitia? * Da Bog tak poviša tō kmetički stan, * Tak njegvo potrebnost odkriti če nam. * O kaj bi začeli na sveti ludje, * Či ne blo bi kmeta ker dela za nje!

¹) Schwer.

3. Vsa druga moistria bi bila za nič: * Gde naišli bi rejo zveir, človek no vtič? * Od tote moistrie en vsaki živi; * Kaj koli gdo nuca, od kmeta dobi: * Kruh, vino pripova, živino zredi, * Pripravlja še druge potrebne reči; * En brumni, no skrbni kmet naide vsigdar: * Za vsako siroto pripravljeni dar.
4. Vsi moistri ne delajo telko, kak kmet; * Zdaj orje, zdaj seja, zdaj silje gre žet', * Zdaj mlati, zdaj veja, zdaj kleple koso, * Zdaj reže z njoj travo suši z nje seno, * Zdaj kopa v gorici, zdaj preša nien sad, * Zdaj gre vun na gmaino živino si zvat', * Da junčke napaja, si vleče vodo, * Živad si zdaj vrača, da ne'de v škodo.
5. Zdaj konjom polaga pripravljeno reiz, * Zdaj pali si iše za ecog en leis * Zdaj seka, zdaj teše, zdaj verta, hiti * Popravlat, kaj plugi, no kolam fali * Živino napreže, na foringo gre, * Blago si nalaga, odide za dne, * Bič počí, kojn skoči, kolo podletí: * Oi voz se je zverna, vse v grabi leži.
6. On kola zdigava, da herbet praši, * Se sede na konja, no v Gradec leti: Blago na plac verže, no vzdigne svoj lon, * Še prea, kak hamer pet vdari na zvon. * Gre k šmaidlari kupit' železo za plug, * Še rad bi si sprava en novi klobuk, * Pa zmislí, da v zapečki nega soli; * Dve grudi si kupí, da nima za tri.
7. Pripela se lačen, no žejen nazaj, * No prosi: O žena! le jesti mi daj; * Po piti si sam grem, da nimam dauč v klet * Sei veš, da brez vina nežmahna je jed. * Prav sit no erdeči, kak kuhani rak, * Si segne po škatlo, no šnofa tobak. * Zdaj pela si derva, zdaj stelo za gnoj. * Zdaj pali se vozi v toplice z ženoi.
8. Zdaj nive podvaža, zdaj plote gradi, * Zdaj črešne vceplava, zdaj verbie sadi. * Hram se 'mu podira, če novega met'. * Težake vdinjava, gre pe-neze štet', * Zdaj štibro, zdaj gorno plačuje, zdaj gre * Na furšpon. zdaj pa na cesarske steze; * Zdaj šribara pela na šacingo vun, * Zdaj svojim gre sukne kupovat' v štacun.
9. Zdaj teče k kovači, zdaj nese na mlin, * Naredi na den neko taužent stopin, * Cel den je na nogah, nigdar ne sedi, * Kak te, dare v peti si terna gledí. * Večer si dol leže na slamo, no spi: * Še prea kak den je, kokot ga būdi; * Družini vkažuje, kaj delati 'ma; * Ti poidi na nivo; ti bodi doma.
10. Kmet celi den dela, je denog vesea; * Zna, da bo stem sebe, no druge živea; * Tak duša, kak telo se razveseli, * Či on svojo delo gorofra Bogi. * Ja z dušoj no s telom bi priša v nebo, * O da bi le v kedni nedele ne b'lo! * Cel keden je neki kmet greha čertia; * V nedelo pa z njim je na pitni porat (= brat.) bia.
11. V nedelo s tovaršmi je v kerčmo ša pit; * Nej'henja, da mohra (= mokra. Pisat.) je bila vsa nit; * Je karte tam žmika do belega dne, * Te šeli se k domi je vleka z kerčme. * Še eno 'mu zapre pred nosom nebo, * O da bi le toga pri kmeti ne b'lo! * Da s fortlni nori rad druge ludi; * S tem dušo zapase, no nebo zgubi.
12. Ne vsaki, le neki kmet je tak pregnan, * Da nori pri handli hitre, kak eigan; * En drugi gospoda podraitati će; * En tretí družini lon vtergati

- ve; * Na foringo vinsko en šerti či gre, * V navane pučele naleje vode; En peti pa farneštra vodi za nos; Obeča, kaj dužen je, plačati skoz.
13. O kmet lubeznivi! Podštenja ti dam * Le naj se ti k špoti napraviti sam * Krivičen no pian le bodi nigdar, * Tak ima boš pri nas podštenje vsigdar, * Pohleбно (= pohlevno. Pis.) te prosim, moj zvoleni brat, * Gdo koli si, pridnega kmeta, mej rad: * En pridni je vreden sto centov zlata! * Ja v zobe mi pluni, či menje vala.

Štev. 39. Druga pesem od tobaka.

Po Volkm. knjižici: „Hvala kmetičkega stana ino tobačie trave“, tiskanej leta 1807. V Murkovem izdanju sega pod štev. 9. od str. 130. do 136., a sedma kita je čisto izpuščena.

1. O tobak, ti žlahtna trava, * Slaiša, kak najslaiši med! * Pusti, da gre moja glava, * Tvoje velke hvale štet; * Pusti, da nje v pesmo spravi, * No skoz pesmo drugim pravi! * Ker bo' pesem v rokah mea, * Bo 'z nje tvoje hvale štea.
2. Gdo pa sem jas, da čem pōti * Tvoje hvale? o tobak! * Odkod čem besede vzeti, * Ker že v mislah sem sirmak? * O! to mene močno vstraši; * Pa še bol me to poplaši: * Kaj? či pesem pri ludeh * Mi naredi špot no smeh?
3. To še meni trošt podava, * Da mogočen je tvoj duh; * Ker le kolčkaj ga koštava, * Je pri smehi slep no gluh: * Pun od njega čem začeti, * Kaj namena sem, zapōtij: * Naj se celi sveit smei, * Či le ti boš hvaleni.
4. Bog je tebe resen stvara * Te, da druge zeliša; * Pa le pozno je zamara * Človek duha tvojega: * On pač, kak en slepi, sodi; * Zato dostokrat zabodi: * Na spodoba on gledi; * Pa spodoba oslepi.
5. Ti, Nikoci! ti si zveda * Prvi tote trave moč: * Ti si šeli nam poveda, * Gde za nose je pomoč: * Ti si nieno pero vtrga, * Gleda, no med zobi verga, * Žveka, no pereta duh * Reče, da je ne lapuh.
6. Čedni mož si dale misli, * Kaj bi tota trava b'la: * Žmah je sladek, ne je kisli: * Ti boš z menoj k domi šla. * On naterga celo breme, * No doma njo sušit' dene; * Suha se na prah zdrobi, * Drobnj prah mu v nos zleti.
7. Že ga y nosi prah šegeče, * Kehne trikrat na ves glas: * Z nosa teče * , klas; * Da mu segne, * Robea z nadrah vunpotegne, * No si z njim obriše nos, * Kak si kluna brusi kos.
8. O kak čiste! o kak jasne * Mam jas misli! on kriči, * Zdaj vem, kaj ta trava hasne: * Ona pamet rezvedri. * Kaj za cono čem njoj dati? * O! tobak se more zvati, * Da Tabago se veli * Tisti kraj, ker njo rodi.
9. Tak je moč v neznani travi * Naiša toti čedni mož: * Naj mu ali vsaki pravi: * Vsigdar mi v spomini boš: * Kelkokrat moj nos bo kehna * Telkokrat bom v sreji zdehna: * O Nikoci tauženkrat * Sem ti dužen hvalo dat'.
10. Kaj bi ludi le začeli, * Či tobaka ne bi b'lo? * O nedložno bi živeli, * Kak poprei živeli so. * Kak nežmahna je ne župa, * Či s soljoj se ne pošupa! * Tak nešmahni bi bili * Njihovi življenja dni.

11. Kaj je sol nežmahni hrani, * To človeki je tobak; * Motli bi se mu možani, * Ja še grata bi nemak; * Pa s tobakom si popravi, * Kaj pogubleno je v glavi: * Toti pamet nasoli, * Da čednejši žmah dobi.
12. Če tobak to pamet zvrtači, * O to truplo še hitre: * Naj gdo reče, či je nači; * Brez tobaka zdravja ne. * Flusi vuha oglušio, * Od njih zobi razbolio, * Temne gratajo oči, * No še nos nedušlivi.
13. Gde tobak je, ne so flusi, * No či so, so dolgo ne, * Z jim se resen nos pognusi; * Pa ker zdravi biti če, * Nemre lep ob enem biti, * Eno moreta pustiti, * Či lepoto si zvoli * Naj si zdravja ne želi.
14. Gdo bi reka, da prežene * Žejo ino glad tobak? * Naj ga le za kraicar vzeme, * No bo vida, da je tak. * Čeden si, či vino šparaš, * No za beli kruh ne maraš; * Le tobak si sipli v nos, * No boš sit, no moker skoz.
15. Či se komi delo vnoža, * Kušaj mu tobaka dat', * K deli se mu napne koža. * K deli ga ne treba zvat', * Či od truda v cirkvi dremleš, * K čemi škatlo z žepa jemlješ? * Jeli, da se odemiš, * No k molitvi lušt dobiš.
16. Či te žena huido špota, * Lubi moj! povej, zakaj * Vsakega natekneš kota? * Išeš paleo? ali kaj? * O! ne paleo; le tobaka; * Z njim se vgasne jeza vsaka: * Naj me špota, kak me če, * Da mi le tobak ne je.
17. Kaj tobak še ve storiti, * Je mogočno, da to ve? * Ja on gvišno ve odkriti, * Gdo nam dober je, gdo ne; * Ofnaj škatlo, reči k njemi; * Lubi brat, tobak si vzemi! * Či ga vzeme, ti je brat; * Či pa ne, te nima rad.
18. Či tobak nam to ovadi, * Gdo nas lubi, gdo čerti, * Naj nas te nikar ne svadi, * Či nam dobri ne so vsi; * Tudi on ga ne sovraži, * Ker ga v svoji faifi praži, * On to volno zatrpi, * On ne mrmra, ne kriči.
19. On si misli; naj sovraži, * Sej bo že svoj lon prijea; * Naj me le pogostem praži, * Odkod bo te sline vzea? * On te boljše od se luča: * Kaj te majo vboge pluča? * To je ne nebeden smeh, * Či mu vsehne plučni meh.
20. To je pač ne za terpeti, * Či tak skop gdo biti ve; * Lastno škatlo neče meti, * Le iz lucke šnofat če. * Skopee! naj ti nos segnili, * Da se ti tak penez mili! * Jas tobaka ti ne dam: * Poidi! kupi si ga sam!
21. Kupi si ga; pa v štacuni, * Gde cesarski odlar je; * Ne pa tam v germovji vuni: * O le toga vari se! * Tam ne je tobak podšteni * Ker ga kupi, veri meni, * Ne da Bogi, kaj mu gre, * Ne cesari; komi te?
22. On le ludi obogati, * Či še ludi reči smem; * Bol bom reka, da so tati, * Keri pridejo to sem, * Da bi nam tobak odali * Kerega so indi vkrali; * Či podšteni bi bili, * Ne bi z njim se skrivali.
23. Keri ga od njih kupuje, * Je, kak oni so, en tat; * Zato se boji, ko čuje: * Tam cesarski gre soldat. * Pred soldatom ti trepečeš? * Da me ne bi zgraba, rečeš? * Či soldati vuiti veš, * Kak pa Bogi vuiti češ.
24. To je ne tobaka vkrasti, * Či ga inam kupit grem: * Cesar nima te oblasti * Svojega odavat' vsem. * O ti čedni! tiho bodi! * Z menoj k svetem Pavli hodi! * On bo naj vučiti zna, * Gdo oblast cesari da.

25. Čuješ, kaj on nama pravi? * Daj cesari dužno čast! * Meč ma v rokah, pamet v glavi; * Bog je njemi da oblast; * Dobrim on pravico vtala: * S huidimi se ne bo šala; * Či se ogneš niegvih rok, * Meniš te ne vidi Bog?
26. Tvoje hvale smo prešteli, * O tobak, ti žlahtna stvar! * Kaj za lon zdaj bomo meli? * Bodi ti nam lon vsigdar! * Vsako leto nam obrodi! * Nič ti naj nikol ne škodi! * Rasi! cveti! zori se! * Roka božja žegnaj te!
27. Šnofat te vsigdar želimo; * Pa le z rok cesarovih: * Drugi naj kraj nas gre mimo, * Da iz rok je tatovih. * Ker pa tebe s faife pluva, * Ali s škatloj od se suva, * Tisti pač ne ve, kak mi, * Kelke hvale vreden si!

Štev. 40. Veverica ali poterplivi flis.¹⁾

Po Murku, str. 8. do 10., štev. 4. Pfeffel: „Fabeln u. poet. Erzählg.“ 130. Gottlieb Konrad Pfeffel je bil rojen 1736. l. in je umrl 1809. l. Basni njegove so bile natisnene l. 1783.

1. Glej! ena mala véverca, * Na mamikovem zizki * Visijoča še, je slišala, * Od ker'ga sada zgrizki * Se mamiki dopadnejo, * Da slajši kakor euker so. * No toti sad je oreh.
2. Kak leto gorjemálo je, * Tak njena žela k sadi: * Kak toti začne zorit' se, * Od zizka se odvadi: * Da oreh se njoj slajši zdi, * Kak mleko, kero pit' dobí * Od svoje mam'ke zizka.
3. En zréli oreh padne zdaj * Na zemlo dol iz dréva, * No véverca kriči: „Čaj, čaj!“ — * Od vel'ke žele zéva, * Iz véje skoči dol na tla, * Preverže z nog'cam' listeka, * No k sreči oreh najde.
4. Nastavi zobce ná-njega, * Lupino z njega scési. * „Fuj, fuj!“ zmerči, ga verže tà, * „Ti oreh sladek ne si! * En osel je, ker tebe jé: * Noriti mene mam'ka če, * Jaz šenkam njoj to slajo.“
5. „Pa čakaj, kaj gdé znotraj je?“ * Lupino z njega zdêre: * Lušina pride, vgrizne v njo. * Si skoro zobce stêre. * „O, kižlek²⁾ je! jas ne bi rad * Htél norček biti tretjokrat.“ * Potôči oreh v grabo.
6. Kak mali norček si guči, * Poslušá mam'ka skrita. * Iz germa skoči, k njem' hití; * Da pride, tak ga pita: * „Zakaj se jeziš no merčiš? * Zabstoj ti mamiko kriviš.“ * Dol v grabo gré po oreh.
7. Pred njim ga stêre, reče k njem': * „Glej, kak sam sebe noriš. * Le poterplivi, kak sem jaz, * Ti bodi, kda kaj storiš. * En sreden flis no nevtrudnost * Pernese delavci sladkost, * Pa jeza nič kak brijo³⁾).

Štev. 41. Zavček⁴⁾ ali nemogoča jeza.

Po Murku, str. 10. — 11., štev. 5. J. Košar, štev. 35.

1. Dva lepa mlada zavčeka, * En ludski⁵⁾ no domači, * Pod črešnjoj vkup ležala sta, * Kak sóseďa, ne náči⁶⁾. * Zdaj spati se navolita: * Obadva hitro vstaneta, * No mata vkup guračo⁷⁾).

¹⁾ Štev. 40—80 so zvesto po Murkovem izdanju ponatisnene, to je, Murkovih obliki p. vzel mesto Volkmerjeve vzeca nisem popravljaj. ²⁾ Kižlek: kremen = Kieselstein. ³⁾ Brija = die Bittere. ⁴⁾ Zavček = zajček, Häschen. ⁵⁾ Ludski = ptuj, fremd. ⁶⁾ Náč, = inako, inači; nenači = nicht anders. ⁷⁾ Gurača = igrača.

2. En skače sem, te drugi tá, * Zdaj greta vkup na bliže: * Tot' ov'ga verže dol na tla, * Ov totega obliže. * Na enkrat ludski, kak vužgan, * Gorskoči, dirja ta ná stran, * No svoje vuha špiči.
3. On vidi en'ga jagra stat', * Ker s puškoj ná-nj'ga cila, * Kak da bi njega vstrelil rad: * Ta b'la je njeg'va sila. * S'romaček pač nej¹⁾ vedil to, * Da jagri tudi z kamnja so. * Nareti, kak je toti.
4. To zdaj zamara²⁾ njegov špan, * No pita: „Kaj je tebi, * Brat! da bežiš na ovo stran?“ * „„Gdo,““ pravi, „bežal ne bi? * Ne vidiš v senci jagra stat? * On méri, že bi vstrelil rad, * Glej! puško ma nabito.““
5. „Je nor, ker jagra se boji,“ * Domači ov'ga trošta, * „On, kaj jaz pomnim, tu stoji: * Kokot še le ne róšta. * On je podoben tistemi, * Ker jezo ma, pa ne močí: * On če, no nem're vbíti.*

Štev. 42. Metul ali gizdava vtraglivost.

Po Murku, str. 11. — 15., štev. 6. Razširjena po Pfeffelnovi: „Der Schmetterling und die Biene“, 380.

1. Kak sonce božji stolec mala, * Da nam vse farbe kazat' ma: * Tak tote je natura dala * Metuli, da se štimat' zna. * Metul en takšni, ves bliskéči. * Na tuliki sprestert čepi, * No z ojstrim okom v njo gledéči * Kosmato pčelo zagledí.
2. Z perotmi glasno zaškrebeče, * Naseršen kak čemérni jéž; * Neznano k pčeli zašepeče: * „Povej, kaj ti to meti čéš? * Se ti podstopiš k meni priti? * Ti gerdi gnus, vséh stvari smet, * Ti z menoj čéš v tovarštvu biti? * Gnus, misli, kaj si bila préd!“
3. „Iz praha rojena si bila, * Še zdaj prašnati kozuh maš; * Sirota da bi se redila, * Od hiš do hiše kruh petlaš. * Nobeno moč maš v perotnici, * Skoz lézeš, malogda letiš; * Prebivaš noč no den v temnici, * Tam vmrla boš, gdè zdaj živiš.“
4. Gospod zdaj gartnara pokliče: * „O prid'te hitro k meni sem! * Vse rože tota stvar natiče,³⁾ * Kaj iše, pravit' vam ne vém; * Pa prosim, šinjak njoj zasuč'ite, * Da enkrat konec vzela bo, * No merho tá na gnoj zaluč'ite, * Gdè druge vse nesnage so.“
5. Še dugo gartnar guč posluša, * Navoli se ga, tak s-hrupí: * „Metul! tvoj krič me bo oglušá: * Kaj praviš? Kaj? Zasukal bi * Tvoj šinjak? To čem storiti, * Že dugo mi je vola b'la; * Priložnost čakal sem dobiti, * Prav lepo zdaj tvoj krič mi dá.“
6. „Gizdavo pisani vtraglivec, * Odkod si hvale vzeti čéš? * Ti včéra skot-njeni⁴⁾ vozgrívec, * Ti, ti se tel'ko štimat' smeš? * Iz gosance si vun prismukal: * O lepo mater si ti mel! * Iz njenih črev je tvoja suknja, * Od nje, kaj si no maš, si vzél.“
7. Vtraglivec, to je tvojo delo, * Da v lufti sem no tá letiš; * Za svoje gnide išeš sélo, * Na vsaki list en kup spustiš. * Iz njih se gosance zvalijo, * Nam gartnarom k škodljivosti; * Od rož no trav nam nič pustijo, * Vse služi jim k požrečnosti.“

¹⁾ Nej' = ne je, ni. ²⁾ Zamarati = bemerken. ³⁾ Natikovati = preiskovati, durchstöbern. ⁴⁾ Skotnjeni = rojen.

8. „Gizdavec! je to vredno hvale, * Da lepe perotnice maš? * Ja, tote tebi moč so dale, * Da vtrágliv se voziti znaš. * Pa komi troja vožnja hasne, No komi ti kaj k nuci si? * Vso tvojo čast en dežek vgasne: * No z pčele špot si delaš ti?“
9. Či komi žlahtni rod štimanje * [Jaz to ne vupam rečti] dà, * Dobiti vupam odpušanje, * Či rečem: Pčela takšno ma. * Kralice hči se imenuje; * Či tudi takšna ne bi b'la, * Tak njeno delo nam vkažuje, * Da več je kak hči kralovska.
10. Sam flis no sama kunšt je ona, * Skazlivo se nikdar svetli; * Svetloba, kera jo polóna, * Se z njenih lepih dél svetlí. * Pri svojem deli, dare¹⁾ pová, * Se stare viže skoz derží; * Z navade ne, le da se nova * Čednejša nem're zmisli.
11. Skoz njeno skerb visoki hrami * Stojijo, kerim glihe ni; * Stojijo navlaž skriti v slami, * Da ne bi lahko najti b'li. * Do vrha z blagom so naphani, * Kaj v kerega se phati dá, * Nobeden kotič nej' navani: * To malo truda ne košá.
12. Še préd, kak sonce gorpoluka, * Že pčela hrame popusti; * Vesela se v okrog zasuka, * Od rož do rožic it' hití: * Si dosti šacov vkup nabêre * Brez téga, da kaj škod'la bi; * Nič rož, nič trav z nogam' ne vtêre, * To njeg'vo vsakemi pustí.
13. Kaj zbira, to za sé ne zbira, * Za celo gmajno zbira vse; * Grenčica, kero z rož požíra. * Se skuha v njoj, no slaja jê. * „Čaj — čaj metul! boš koštal slajo! * On skoči, ga že v rokah ma; * Zdaj vidil boš, kaj pčele znajo, * K pčelnjáki tá boš z menoj ša.“
14. Metul se brani, kel'ko móre, * Po sili mu 'z rok vujti čé; * Zabstonj je: on mu vujt' ne móre, * Deržati njega čedno vé. * Skoz luknico ga v koš porine, * Da vidi pčele delati; * Pa celi roj se dol narine, * Metul nje čuje kričati:
15. Proč — proč gizdavec! pojdi dale! * Vtráglivec pri nas nič velá; * Flis, kere dá, so prave hvale —, * Ne, kere stan no žnidar dà. * Me ne živímo, da živímo; * Za delo me živímo to: * Ne, da za sé z njim kaj dobímo, * Z njim tudi drugim k haski smo.“
16. Ker si življenja ne perpravi, * No le od ludskega živí, * Kres to še vtrágliv no gizdavi * Poštenje drugim počerní, * Življenja ne je vreden meti; * Je vreden, da se vbije tat! * Od svoj'ga nima kaj živeti, * Tak smrt mu voši vsaki rad.

Štev. 43. Orel ali krivična pravica.

Po Murku, str. 15. do 16., štev. 7. J. Košar, 2. zvezek, štev. 11.

1. Negda ptičov roparije * So, kak pri nas vohernije, * Preveč se pogmérale. * Tožba prišla je do krala: * Orla pamet je spoznala, * Da krivica vel'ka je.
2. On pusti goloba priti. * Reče: „Ti maš k ptičom iti, * Mojo volo vka-zati. * Reci: Kral čé, moji ljubi! * Da se prédno pero skubi * Iz perotnic králiča²⁾.“

¹⁾ Dare = kader. ²⁾ Kralič = steržek, Zaunkönig.

3. Strah goloba je, trepêče; * Vést ga sili, zato reče: * „Kral, zapoved ojesto daš! * Kralič ptič je naj drobnéjši, * Vel'ki so ja škodlivejši: * Tote tak kaštigat' znaš.“
4. „Kaj, terdglavec! kaj ti praviš? * Ti se krali proti staviš? * Kak sem rekel, tak naj bo. * To bi moji časti škod'lo, * Či se ne bi toto zgod'lo, * Kaj je tebi v'kazano.“
5. Mòre bit kaštigan mali, * Da se bodo vel'ki báli * No čednéjši gratali. * Pravoč¹⁾ je: Obési tata! * Zakaj' golúfar gratal; * Vujšel bi ba²⁾ štrikeci.

Štev. 44. Kokoš ali norjena čednost.³⁾

Po Murku, str. 17. do 18. štev, 8. J. Košar, 2. zvezek, štev. 12.

1. Kokoš je ena gmajn živad, * Nič menje kak štimana; * Pa štimavka pregnana * Štimanje vé si sama dat': * Gđa koli jajce znêse, * Tak svojo gnezdo zapustí, * Iz štale dol na dvor zletí, * No z sojoj krič pernêse.
2. Nek' njeni krič za sméh derži; * Pa ona se le kréga, * Da gospodinje néga⁴⁾: * Njoj jajce čé odrajtati, * Da nebi je norila * No djala menje jajce pod njo, * Tê, dare ona kvokla bo * No mlade si zvalila.
3. Skoz tako skerb nam mislit' da, * Da je živad nijedna, * Kak ona je, tak čedna, * Da svoje jajca štéti zna. * To gospodinjo vstraši, * Ne vupa vzeti jajce od nje, * Da 'z njih bi spraz'la si evertjé: * Ostane raj pri kaši.
4. Kokoš zadosti čedna né, * Njo gospodínja nori; * Pa vižo, kak to stori, * To še le krez tri tjedne zvé. * Sedí kak skerbna mati, * Da 'z jajce si pišance zvalí; * Pa kaj, či božo pajnkarti⁵⁾? * To zdaj še nem're znati.
5. V treh tjednih pišanci * Okoli nje evičíjo; * Nje kliče, k njoj bežijo. * O kak to mater veselí! * Iz gnezde se gorvzdigne, * Gré z njimi v hrami sem no tá, * Gdé vidi mačko ali psa, * Skričí, s perotmi žligné.⁶⁾
6. Mladina neče v hiši bit' * Nje pela na dvoriše, * Tam červeke jim iše; * Pa le želijo k vodi prit'. * Kak mlako zagledijo, * Na enkrat kotajo se v njo, * Po mlaki lepo plavajo, * No kvokli se smejijo.
7. Kokoš za čedno se derži, * No sama sebe nóri; * Zdaj še le vé na dvori. * Da réce so, ne pišanci. * Tak štimavec gizdavi * Sam sebi pamet oslepí: * Sem čeden bol, kak drugi vsi!“ * On k svoji škodi pravi.

Štev. 45. Muha ali gizdav duh.

Po Murku, str. 18. — 19., štev. 9. Po mislih in nauku je podobna Faernovi, v „Joh. Gabr. Seidl-s ges. Schriften“ V. 29. J. Košar, 2. zv. štev. 15.

1. Muha si sede na rogle jeleni. * Reče: „Priятник! na znanje daj meni, * Či jaz prevel'ka sem téža za té?“ * „Ež jo!“ tak reče k njoj jelen: „Ti luba! * Si ti na svéti? O kel'ka bi zguba, * Či ne bi bila, to bila za mé!“
2. To, kaj je jelen povedal zdaj muhi, * Smé se povedat' gizdávemi duhi, * Ki se 'z vust nékega pojba kadí; * Sreča, da mati je tebe rodila, * Sicer med nami beseda bi bila: * Svéti en štimavec gvišno fali.“

¹⁾ Pravoč = govorica. ²⁾ Ba = bi bil. ³⁾ Čed-nost = Verständigkeit. ⁴⁾ Nêga = ne je, ni. ⁵⁾ Pajnkart = Bastard. ⁶⁾ Žligniti = (mit den Flügeln) schlagen.

Štev. 46. Lisica ali plačan prilizavec.

Po Murku, str. 19. — 20., štev. 10. Nekaj po Gleimu „Der Fuchs und der Rabe“ 96, bolje pa po Lessingovi prosi. II. 15.: „Der Rabe und der Fuchs“. Lessing se sklicuje na Aesop. fab. 205. pa na Phädra I. 13. Slično ima Faern III. v „J. G. Seidl-s ges. Schr.“ V. 46. J. Košar, 2. zv. št. 19.

1. En gartner, da mačke bi 'z ograda spravil, * Je z giftom poštopano méso nastavil, * Da mačkam sedmíno odslužiti će. * En stari vran, 'z boršta kres ograd letéci, * Zagledne kos mésa na gredi, no žgeči * Od žel ga z škrempli gorvzdigniti vé.
2. Letí z njim na verh en'ga star'ga jagnjéda¹⁾; * Pa ravno v požéleni vuri obéda * Prišluta lisica, no vrana vglédí. * Guč začne zdaj prasni no hvale ne špara: * „Pozdravljeni bodi, ptič naš'ga cesara! * Od negda moj vel'ki dobrotnik si ti.“
3. „„Za koga ti mene deržiš, o lisíza? * Povéj! pa povéj mi to, kaj je resnica; * Navajeni ne sem poslušati laž.““ * Lisíca se kášla, no začne lagati: * „Na pitanje tyojo čém odgovor dati, * Da dó me tak vel'ko zavupanje maš.“
4. „Za koga jaz tebe deržím, o lubléni? * Al' ne si té orel, ker vsaki denk meni * Poslan od cesara na jagnjed letíš * Sem, z njeg'vimi špižami mene redíti? * Kaj ne, da zato zdaj mogel sem priti? * Za mé ja cesarov dar v škremplih deržiš!“
5. Zdaj ne eno malo vran sam sebe štima, * No z glavoj lisíci gizdavo nakima, * Kak da bi htel rečti: Resníco guči. * Ja, da bi lisica v tej véri ostala, * No njega za osla cesara deržala, * Kos mésa spustí dol, no proč odletí.

Štev. 47. Junec ali vbogi hlapec.

Po Murku, str. 20. — 21., štev. 11. J. Košar, 2. zvezek, št. 17.

1. En mladi junec staremi * Se z mokrim okom toži: „Živad nobena, kak smo mi, * Je v tak nesrečni koči.“ „„Brat!““ pita stari mladega, * „„Kaj tebe v serci peče? * Povéj, da trošt se tebi dá, * No konec bo nesreče.““
2. „Glej! včéra skoz do večera * Sem v mojem jarmi téča, * No toti do kervavega * Natisnil mi je pléča. * 'Z oránja prišel sem na dvor, * Virt nič nej' rekel k meni, * Kak, da je ofnal jarem gor: * Zdaj v štaló se poženi!“
3. „Dnes, da sem vun na pašo ša, * Sem slabi se potèknil, * No stopil, gdé je détél'ca. * No tam dve bétvi²⁾ zmèknil. * O da bi ba, brat! slišal, kak * Virt grdo je preklinjal: * Tá nesti te je mogel vrag, * Da ogon si nalslínil!“
4. „„Premalo virte poznaš, brat!““ * Je rekel junec stari; * „„Pa to bi ja ti mogel znat', * Da so posebne stvari. * Kaj koli jim opravimo, * To za dužnost deržijo; * Vse drugo pa kaštigajo * Kak našo hudobijo.““
5. To ne so junci kmetički: * Jaz mojo glavo stavim; * To b'li so hlapci virtovi: * Ja, ja! tak je, kak pravim. * Nek' virt za junce hlapec ma, *

¹⁾ Jagnjed = Schwarzpappel. ²⁾ Betvo = Grashalm.

On z delom nje obsili, * No nje, kak junce, kleti zna, * Či so' kaj pregrešili.

Štev. 48. Metulino gosénica ali lagoden¹⁾ račun.

Po Murku, str. 21. — 22., št. 12. J. Košar, 2. zvezek, štev. 19.

1. En lepi pisani metul po ogradi leti, * Tam vidi eno flanco stat' posebna se mu zdi. * Da drugih takšnih ne b'lo tam, tak njoj se približava; * Gledéči, da jo gosénica gladovno ogrizava, * Od nepovolnosti nagnan se močno razjezi, * Na takšno vižo gosénice požertnost posvari: * „Norica! nepremišleno požêreš flanco vkraj. * Prêj, kak se spremenila boš, boš mela žreti kaj? * Posuš'la se bo flanca, čì vse perje boš požerla; * Od glada prej, kak pride čas spremenjenja, boš vmerla. * Ne vidiš, da od takšnih flanc nobena druga to * Ne rase v totém ogradi? Kam iti češ po njo?“ * „Nore! jezno reče gosénica k metuli, kaj gučiš? * Ti celi den od rož do rož letiš, * No denog, čì blizo njih, nobene se dotekneš; * Ne vupaš vzeti kaj od njih, raj' le hitro se odmekneš. * Ne veš, da zjutraj sončna luč drugoč gor prišla bo, * Zegrevajoča rožice? Pa ti več ne boš to. * Oba, metul no gosénica, resnico pravita: * Zapravlayec no skopéc prav računiti ne zna. * Te prvi pravi: Malo let na sveti mam živeti, * Zakaj bi šparal? V starosti glad ne bom mel terpeti. * Te drugi pravi: Dosti let na sveti bom živel, * Ne smem zdaj vžiti; v starosti nič ne bi vžiti mel.

Štev. 49. Pes ali podvučeni skopei.

Po Murku, str. 22—23, štev. 13. Phaedrus, I. 4. Faernus v „Seidl. ges. Schr.“ V. 34. J. Košar, 2. zv. štev. 18.

1. En pes, krez dugo berv bežeč, * Kos mesa v lapah ma; * Iz bervi v potok dolgledeč, * Zagledne v vodi psa: * On meni, da po vodi * Z falatom mesa hodi * En drugi pes.
2. Ne misli: Voda špegel je, * Sam sebe vidim v njem'. * Le misli: Obo-gatit' se * Zdaj z ljudskoj škodoj čem. * Kaj misli, tudi stori; * Pa gerdo sebe nori * Nečedni pes.
3. Iz bervi hitro se spusti, * No v potok se poda: * En kos se mu premalo zdi, * Je bolši meti dva. * Kak dugi je, se stegne, * Da ovega dosegne * Gladovni pes.
4. On grišno meni, da še ma, * Kaj ovemi je vzel: * Pa kaj je vzel, je senca bla, * Ma tel'ko, kak je mel. * Ne tel'ko, sem zapravil * Še mojo: tak je pravil * Kaštigan pes.
5. Če zgrabit ludski kos za se, * No svojga se znebi; * S stermenom plava na-dno gre, * Spremine pred očmi; * Če znal bi ga dobiti, * Pa tudi se zaliti * Nesrečni pes.
6. Nigdar je ne te skopi sit, * Da več še skoz želi: * Da neče zadovolen bit, * Še to, kaj ma, zgubi. * Za vašo poželenje * Vam, skopei podvu-čenje * Da toti pes.

¹⁾ Lagoden = hud, gering, schlecht.

Štev. 50. Vura ali resničen guč.

Po Murku, str. 28—30, št. 15. J. Košar, 3. zv. št. 25. F. Peserl, str. 7.

1. Jaz prosim, vura turnovska * Je k sončni vuri rekla: * Povej*mi vuro, sesterka, * Katera je pretekla? * Da megla skrije sončno luč, * Favšlivka začne toti guč: * Če ovi hvalo vzeti, * No sama hvalo meti.
2. Jaz prave vure zdaj ne vem, * Tak tota k ovi reče; * Pa zakaj, ti jo pravit čem, * Naj megla le preteče; * Moj cajgar vuro kazat' zna, * Gda sonce mu svetlobo da; * Či megla sonce skrije, * Tak senca ga pokrije.
3. Smiljenje, sestra! z toboj mam, * Tak ova reče dale; * Nobeno hvalo sonci dam, * Sem sama vredna hvale. * Naj sonce sveti ali ne, * Moj cajgar vure kazat' ve; * Po dnevi no po noči, * Od vur do vure skoči.
4. Nič druga treba, kak da gdo * Enkrat na den v me segne * Z rokoj po po mojo vreteno, * No z njim kolce¹⁾ nategne: * Te štir' no dvajsti ur leti; * Ker cajgar gledat' zamudi, * Naj vuho si nasloni, * Zna žlake štet na zvoni.
5. Ti sestra, kak se meni zdi, * Ti nem'reš vure šteti; * Da v tebi nič se ne glasi, * Tak nem'reš glasa meti. * Pa čuj, kak jaz vem vure štet', * Čuj: edna, dve, tri, štiri, pet: * Pet vur moj cajgar kaže, * Tak ja moj glas ne laže.
6. Pa v tem, ki ova to guči, * Se megle razkadijo; * Jezere, morje, ribniki, * Potoki se svetlijo, * Da sonce vzdigne svoj pogled. * Tri firtelce na pet, ne pet, * Od cajg'ra senca kaže: * Gdo zdaj od naj duv laže?
7. Tak sončna reče k turnovski, * No k guči to pristavi: * Jaz, kel'ko vur mam kazati, * Znam, da mi sonce pravi. * Ti vsakemi daš odgovor, * Ker tebe pita; pa je nor, * Či tebi če verjeti, * Da znaš mu laž naštet.
8. Jaz tiho sem, no ne gučim, * Gda sonce se mi skriva, * Da ne bi bila, se bojim, * Lažliv'ga guča kriva; * Pa gda gučim, resničen guč * Je moj, da mam od sonca luč: * Na njo se znam zanesti, * Da ne zna laži presti.
9. Ne bodi, človek! turnovska, * Pa sončna vura bodi; * Negvišno stezo ova ma, * Po pravi poti hodi. * Gde poželenje kaže pot, * Tam malogda je gvišen hod; * Tvoj pot naj bo pri luči: * Kaj pamet pravi, guči!

Štev. 51. Pastirinka ali slepi starši.

Po Murku, str. 30—31, štev. 16. J. Košar, štev. 27.

1. Pastirinka²⁾ se skerbi, * Da si mlade gorzredi. * Celi den jim rejo iše, * Mladi pa le, klune više * Stegnejoč, na glas kričijo, * K znamenji, da glad terpijo; * Vboga leče sem no ta, * Da jim le kaj nesti ma.
2. Orel, ptičji kral, leteč, * Na podložnike gledeč, * V muži³⁾ pastirinko vidi. * Mati! reče, k meni pridi, * Mam ti nekaj razzodeti; * Dobro si maš v pamet vzeti * Navuk, ker'ga tebi dam, * Da smilenje s toboj mam.
3. Pusti mlade, kere maš! * Škoda, da jim rejo daš: * Meniš, da si ti zvalila * Svoje jajca? Nje je spila * Kukovca, no v gnezdo svoje * Djala je, gde b'le so tvoje: * Či ti mlade gor zrediš, * Gvišno smert za lon dobiš.

¹⁾ Kolce: malo kolo. Räderchen. ²⁾ Pastirinka: tresorepka, pliska, Bachstelze.

³⁾ Muža: močvina, berečina, Sumpf.

4. Pa lubezen materna * Orla bogat' ne je ht'la. * Že sedijo vsi na germi, * Slepa mati le nje kermi: * Enem', keri naj bol zine, * V klun en vel'ki červ porine; * Červ se mu premali zdi, * Z červom mater v krof tiši.
5. Starši, navuk lep za vas! * Bolše ne bo za en las * Vam, či kukovce zredite: * Z pastirinkoj lon dobite. * To je staršov gmajn bolezen, * Slepa do otrok lubezen: * Pridue lubit' je čednost, * Pa hudobne — — je norost.

Štev. 52. Rak ali prazen guč.

Po Murku, str. 32, št. 17. Moschos, grški pesnik iz Syrakusa, ki je živel v 3. veku pred Kristusom, je spisal nekaj sličnega. Preyod se najde v „Herders Werke“ izdanje Heyne-a, 10. zv. str. 272. Janez Gottfried Herder se je rodil 1744 in je umrl 1803. Zbrana dela njegova so bila natisnena 1805—1820. J. Košar, štev. 59. F. Peserl, str. 12.

1. Pri Pesenci!) en stari rak * Ob enem skoz je predgal tak: * Vi mladi! enkrat čedni bod'te, * Naprej no ne skoz navzrit hod'te.
2. Ti mladi rekli so na to: * Pokoršino mi dužni smo; * Pa kak vas oča bogat' čemo, * Da, kak naprej se gre, ne vemo?
3. O lubi oča, vete kaj? * Da bogali vas bomo raj', * Tak hod'te vi naprej pred nami, * Mi gvišno bomo šli za vami.
4. Tam navuk je le prazen guč, * Gde ne gori eksempla luč: * Češ druge v dobrem podvučiti, * Tak moreš dobro sam storiti.

Štev. 53. Roke ali potrebno pajdaštvo.

Po Murku, str. 32—33, štev. 18. J. Košar, štev. 63. F. Peserl, str. 11.

1. Ta prava roka če * Ti levi špot naprav'ti, * No pita²⁾, jeli ve * Kak ona čerke stav'ti.
2. Ta leva se poda * Ta k mizi, no tam piše; * Pa gdo, kaj piše, zna * Z očmi prebrati? Niše.
3. Zdaj tota pita: Maš, * Ti prava! tel'ko moči, * Da persni jopič znaš * Zaknaflat³⁾ brez pomoči?
4. O ja, to dobro znam! * No začne vkupknaflat; * Le dolgo mojo⁴⁾ mam * Si k totem deli dati.
5. O sestre, lub'te se! * Tak glava reče k njima; * Kelje pajdaštva je: * En ma, te drugi nima.
6. Kaj ena vaj ne ve, * To druga ma storiti; * Natura zato dve * Vaj htela je svtariti.

Štev. 54. Vuk ali nedopuščena sodba.

Po Murku, str. 33—35, št. 19. J. Košar, št. 64. F. Peserl, str. 13.

1. Nesreča se namer'la je: * En vuk je v jamo padna⁵⁾. * Živadi prid'te, reš'te me! * Ah, mojih vur bo zadna * O prid'te, prid'te! prosim vas, * No reš'te me iz ječe. * Tak vbogi vuk kriči na glas, * No toči suze žgeče.
2. Na toti krič pritekla sta * Dva: Tiger no lisica. * Te pervi stopi k jami ta, * No vidi svoj'ga strica: * Stric, tebi se plačilo da! * Tak trošta toti vaka: * Le misli, kel'ko ove si kla! * To b'lo je k jami smuka⁶⁾.

¹⁾ Pesenca: Pessnitz (ein kleiner Fluss). ²⁾ Pitati: barati, prašati, fragen. ³⁾ Zaknaflat: zapreči, zuknöpfeln. ⁴⁾ Moja: trud, Mühe. ⁵⁾ Padna: padnil padel. ⁶⁾ Smuka: Eine Vorrichtung zum Dahingleiten, hier tropisch so viel als: vuržah da si v jamo padel.

3. O kak nedužne pros'le so: * Vuk, pusti nas živeti! * Počakaj, da odrasemo: * Tè znaš nas z črede vzeti. * Pa da si ne smilenja mel, * Ne malih ove se šona¹⁾, * No skoz razbojnik biti htel, * Si najšel v jami lona.
4. Ja, tak je gvišno, zdaj sferfrá * Lisica, no še pravi: * Predvčerašnim je oveo vkra, * Cirkvéni tat je pravi. * Kmet cirkvi je obljubil dat' * Jo, (ne je to krivica?) * No ravno toto vkral je tat: * Ja, v nēbi je pravica.
5. Pobêr'ta se obá od mé! * Je gerdo vuk zakričal; * Vi gerdo me raznašate, * En vsaki vam bo spričal. * Vi pravite, no resen je, * Da nébo je pravično, * Pa vi gučíte klétvice * Krez me: to je krivično.
6. Vi z menoj čete k sodbi it²⁾: * Ste vredni tote časti? * Sodniki moji čete bit': * No nimate oblasti. * O kerí druge sodit' čé, * Ne smé sam greha meti; * Pa gdo med vami reči smé: * Jaz ne sem v greh zajéti?

Štev. 55. Thor ali prazen glaž.

Po Murku, str. 35. do 36., štev. 20. Phaedrus, I. 22, samo da se pri njem dihur ponaša, da je človeku toliko nadležne miši lovil. J. Košar, štev. 66. F. Peserl, str. 15.

1. En thor³⁾ po noči skrivoma * Je v golobinjak splézil; * Pa da je zórja počila, * Je hitro z njega lèzil. * Na štégah yirta srečal je, * Ker htel je gledat iti; * Jêl' v golobinjaki je vse, * Kak mélo bi tam biti.
2. Da thor je služil tam gosti⁴⁾, * Ne mogel še je znati, * No da se malo dén bliši, * Než' vidil thora statí. * Pa toti misli: Virt že zna, * Kaj sem krivice storil; * Oči napéte ná-me ma: * Vujt' nem'rem — bom govoril.
3. „Virt Bog vam dobro jutro daj! * Ste gvišno zgoda vstali? * Ste toto noč ne vel'ko kaj, * Kak tudi jaz ne spali, * Či lih ne grem golobov klat, * Kak moji drugi špani⁵⁾.“ * Tak se spričava gerdi tat; * Pa vérje virt eigani?
4. „„Ha, ha! si tu““, kriči na glas * Virt: „„prišel si v pešice? * Sem, hlapeci! sem, jaz, nucam vas: * Pernes'te sem batice! * Pretêp'te tata, kerí nam * Golobe kunštno kole; * Pretêp'te ga, da reče sam * Si stepsti z dlačja mole.““
5. Vsi hlapeci k virti tečejo, * Ma vsaki y rokah bavto⁶⁾, * Čemérno k thori rečejo: * Zdaj boš nam plačal mavto! * Še zdaj bi ybogi thor živél, * Či ne bi ba pregučal; * Pa grozovitno smert je mel, * Da v tēmi ne je mučal.
6. En človek, čí pravičen je, * Ne reče: Sem pravičen! * S pravičnostjo le stima se, * Ker vé, da je krivičen. * En prazen glaž ma vel'ki glas, * Pa pun noben'ga nima: * En prazen glaž, tak vidim jaz, * Je, ker sam sebe štima.

Štev. 56. Pavuk ali kratka večnost.

Po Murku, str. 53. do 54., štev. 35. J. Košar, štev. 37.

1. Na stēni pavuk sedejoči, * Skoz svoj'ga grada oknico * Po stranjskem červa gledajoči, * Ker prede zlahtno žídico. * Od gizdosti se napihava, * Da kunštno prést' no tkati zná: * Zdaj sem, zdaj tá po nitih plava, * No k novim nove sline dá.

¹⁾ Šonati se koga = za koga marati, Jemand beachten; ne si se šona = ne si se šonal. ²⁾ K sodbi iti s kom = soditi koga. ³⁾ Thor = dihur, Iltis. ⁴⁾ Gosti služiti = Tafel geben. ⁵⁾ Špan = tovarš, Gefährte. ⁶⁾ Bavta = prav velika palica, drog, Knüttel.

2. Červ, ker'ga si je pustil priti * Gospod, kak eno ljudsko stvar, * Si misli : Kaj to more biti, * Da pavuk nima mir nigdar ? * Ne vupa skoro, denog pita : * „Prijatnik, ne zaméri mi ! * Kunšt tvoja meni je zakrita, * Jaz prosim, meni jo odkri.“
3. „Ti nezastopni!“ odgovóri * Čemérno pavuk čérveki : * „Kaj pitaš ? Kaj ? Ne véš, ti nori ! * Da mi pri déli spaka si ? * Kunšt moja se ne dá spoznati, * Zadosti je, da jaz jo znam : * Či mojo délo le čés znati, * Glej ! mušelin za večnost tkam.“
4. Prevzetnost tota hitro skisne, * Pohlevnost slajo skoz derži ; * Gizdavec komaj vusta stisne, * Že za grobost svoj lon dobi. * Ométih¹⁾ dekla si poiše, * No že je ne več viditi, * Z njim pavučino z stén obriše, * No pavuka, no večnosti.
5. Nobena kunšt nej' hvale vredna, * Naj vel'ka je, kak koli čé, * Či svéti reč je ne potrebna, * Katero ona delat' vé. * Zasluži vučenik si hvalo, * Ker mladost v gizdi podvučí ? * En kunšten mojster glih tak malo, * Ker gizdo z delom podredí.

Štev. 57. Vuk ali odvzeta služba.

Po Murku, str. 55. do 56., štev. 36. Basne od Ignatije Čivića, l. 1844, str. 19. „Iz službe proterani kurjak“. Izvirnik je znabiti Relkovičev. J. Košar, štev. 44.

1. Vuk je v boršti glasno ula¹⁾, * Da ga je lisica čula : * Gledat gré, kaj mu falí. * Vidi ga pod grobom stati, * Glavo z prédnimi čohati, * Z zóbmí strašno škripati.
2. Vstraši se ga, že čé vujti, * Misli : On če mene vbujti²⁾, * Zato déla takši krič ; * Pa da ulit' le ne henja, * Stopi k njemi iz smilénja, * Se nakloni, suče bič.
3. „Stric ! kaj tvoja je nesreča, * Kera tebe tel'ko peče ? * Le povej, ti k trošti sem.“ * „Glej ! šest celih let sem služil * Levi, no si to zaslužil, * Da pred njega prit' ne smem.“
4. „Misli, kak sem bil častiti, * Lačen nigdar, vsikdar siti, * Da sem pri-njem v službi bil. * Vsi podložni so se bali, * Da jih ne bi tožil krali, * Míte³⁾ sem, kak vodo pil.“
5. „Zdaj je konec vséga toga, * Da bi jaz le zvedit' moga, * Zakaj se kres me jezí ? * Jaz sem njemi zvesto služil, * Nič se pri-njem ne zadužil, * Denog me od se spodí.“
6. „Star, donucan no drevèni, * Krulav, gluh, slep, ves potrèni, * Môrem zdaj iz službe it' ! * Reci, reci, o tetica ! * Jéli je ne to krivica, * Vekša, kak je nem're bit' ?“
7. „Stric ! kak gyišno sem lisica, * Vel'ka tebi je krivica, * Pa pri vsem tem srečen si. * Lev te ne je k sebi vlékel, * Ne ti tvoje kože slekel, * K priči tvoje zvéstosti.“
8. To se pravi vam, služéci ! * Vi od jeze ste goréči, * Dare virt vam dá slovó ; * Reče : Ste b'li v službi zvésti ? * Reče : Ja, pri moji vésti ! * Tiho ste : tak nači bo.

¹⁾ Ométih = omelo, Borstwich. ²⁾ Uliti = heulen; ula = ulil. ³⁾ Vbujti = vbíti.
⁴⁾ Mita = Podkup, Bestechung.

Štev. 58. Papiga ali bogata nevesta.

Po Murku, str. 57. do 59. štev. 38. J. Košar, 2. zv., štev. 20. Peserl, št. 22.,
poda samo prvo polovico.

1. Mestniki v kerčmi pri mizi sedijo, * No si zdaj eno zdaj drugo gučijo, *
Kaj je ker v pomneži shranjeno mel. * Eden med njimi ba naj štimanejši,
* Vidoma tudi te naj vučenejši, * Gučat' za kratek čas tak je začel.
2. Ptič je papiga, lep, nueni, veseli, * Lastni svoj dom ma v Zinaski deželi,
* V barkah krez morje pripela k nam. * Vel'ki gospodi, či čejo ga meti,
* Môrejo penez prav dosti naštet: * Dvajsti križakov¹⁾ ma ceno en sam.
3. Nič jih ne griva, kaj za-njega dajo; * Šale no smêhe z njim dostikrat
majo, * Da njim na pitanje odgovor dà. * Njegova glava, kak ogon vso
seme, * Vsako besedo brez truda gorprême, * No njegov jezik jo gučati zna.
4. Hrami navajen, kam koli vun-ide, * K svojemi domi (pa prazen ne) pride,
* V kluni pernese štimane reči: * Kamčkeke žlahtne no perstane zlate: *
S tem on naredi gospode bogate: * Srečen, ker totoga ptiča dobi!
5. Zadi pri peči en kmet sedejoči, * Z vustmi no z očmi guč poslušajoči, *
Zdêhne: Zdaj vodo je dobil moj mlin. * Junce bom odal, bom kupil pa-
pigo, * Kmetičkem' deli pokazal bom figo: * Tak bo, kak gvišno sem
kmetički sin!
6. Kaj si naprej je vzel, to je kmet stora. * Njeg'va papiga leti vun iz dyora,
* No krez en mali čas pride nazaj. * V kluni pernese kos dragega kamna;
* V streho ga vtekne, no že se moč plamna * Vsiple kres hrame, vsi v
ognji so: jaj!
7. Kaj je podobno b'lo dragemi kamni, * Priprava b'lo je k širokemi plamni:
* En na pol mertvi, pol živi voglen, * Kmet je htel gratati velik bo-
gatee: * Draga papiga bo zvesti moj škratee: * Zdaj je štêre²⁾ vbogi brez
strehe no sten.
8. Skopec bogato nevesto češ meti? * Češ ti papigo za ženo si vzeti? *
Vzemi si, vzemi! boš kratek čas mel. * Gučala desti bo, delala malo; *
Sprazdnila mošnjo bo, kašto, klet, štaló; * Boš pogorejee, kak biti si htel.

Štev. 59. Pogorejee ali smešno fantuvanje.³⁾

Po Murku, str. 61. do 62. štev. 40. J. Košar, 2. zv. št. 21.

1. Serca ne zgubiti, * Či nesreča perleti: * Ona zna oditi, * Či jo sreča
nasledi. * Nič je obstojčno, * Vse se hitro spremeni: * Nič je ne-
mogočno, * Vse se lahko zaterpi.
2. Najde te nadloga, * No nedužen jo terpiš: * Misli, da od Boga * K tvo-
jem haski jo dobiš. * Rad na se jo vzemi, * Menje tebe tlač'la bo; *
Volo spuni njemi, * K haski si napravi jo.
3. Enkrat je v deželi * Hudi mraz po zimi bil, * Sneg no led debeli, *
Zemlo je no vodo skril. * V enem vbožnem hrami * Je en brumen kmet
živel, * No ležeč na slami * Merzel život si je grel.
4. Kaj z en strah! Po noči * En hudobnik vužge hram. * Hitro kmet gor-
skoči, * Brani; pa kak če on sam? * Njegov krič dozvati⁴⁾ * Dugo ne-
m're sosede, * Da so v kratkem spati * Šli na svoje postele.

¹⁾ Križak = Kronenthaler. ²⁾ Štere = vbožec, Bettler. ³⁾ Fantuvanje, fantuvati se =
mašovanje, mašovati se, Rache nehmen. sich rächen. ⁴⁾ Dozvati = doklicati, errufen.

5. Zdaj so tu k pomoči, * Ogenj čejo vgasniti; * Čejo njeg'vi moči * Svojo proti staviti. * Pa zabstoj so trudi, * Ogenj vgasnit' se ne dá: * Cagajo že ludi, * En za drugim proč je ša.
6. Kmet se sam navoli: * V nemar žgati hram pusti; * Nič se več ne moli¹⁾, * Da bi mu pomagat' šli. * Roke križom dene, * Tiho v ogenj ta gleda; * Zdehne: „Da le mene * Lubi Bog, naj hram zgori!
7. K ognji bliže stopi, * Vusta k smehi naravna; * Reče: „Da, ti skopi! * Vgasniti se ne si da, * Nečem klagovati; * Pa da hramič si mi vzal, * Čem se fantovati: * Glej! pri tebi bom se grel.“

Štev. 60. Krulavec ino slepec ali srečno pajdaštvo.

Po Murku, str. 63. do 64., štev. 41. Gellert, basni: „Der Blinde und der Lahme.“ J. Košar, 2. zv., štev. 22.

1. Nameri se. da najde slepi * Na stezi en'ga vajvoda; * Pa žile njeg'vih nog so v sklepi * Sasukane kak tertica²⁾. * Pun trošta slepi si obeča, * Po stezi da ga vodil bo; * „O, reče, ti si moja sreča! * Glej! to maš pal'co, prejmi jo.“
2. „„Kaj? jaz bi tebe mel pelati? * Ne vidiš pač, da krulav sem: * Na mojih nogah nem'rem stati, * Kak tebe jaz pelati čem? * Pa ti se vidiš močen biti, * Da tak široke pleča maš; * Ti vsako težo znaš nositi, * Či k nošnji svoje pleča daš.““
3. „Či meniš, tak me gorposadi, * Skakom bom tekkel kak tekar, * No tebi kazal sled pri lasi. * Da 'z steze zajšel boš nigdar. * Tak tvoje noge bodo moje, * Jaz virt bom gratal močnih nog; * No moje oči bodo tvoje, * Ti virt boš gratal svetlih ok.“
4. Zdaj slepec krulavca posadi * Na svoje rame, no z njim gre, * Kam toti mu vkažuje zadi, * Da ma postaviti nogé. * K dvem opravcama³⁾ vkupzapeta * Obojno srečno spelata; * Pa svojo speljat', moč odvezeta * Obema je zabranila.
5. Ti nimaš to, kaj drugi majo, * No tisto maš, kaj njim fali: * Kaj drugi majo, tebi dajo, * Kaj njim fali, to daš njim ti. * Iz tote nepopunosti * Pajdaštvo zraste med ludmi, * Z pajdaštra zvirajo dužnosti * Človečije prijaznosti.
6. Či ovem dari neb' falili, * Katere Bog je meni dal, * No ne bi bil podveržen sili, * Da mene kaj bi prosit' šel: * Tak samo bi na se ov gledal, * No samo sebi dobro htel, * Se ne bi trudil, da bi zvedil, * Življenje kakšno bi jaz mel.
7. Ne reci: „Meni je krivica, * Da nimam jaz, no drugi ma: * Bog, ker v sam-sebi je pravica, * Bog tebi vterga, drugim da. * No ravno to, kaj drugim vtala, * Ja! ravno to je gmajn blago, * Od ker'ga mi dobimo tala, * Či le pajdašni⁴⁾ z njimi smo.“

¹⁾ Moliti se = zlo prositi, flehen. ²⁾ Tertica = Wiede. ³⁾ Opravca = opravilo, Verrichtung. ⁴⁾ Pajdašen = gesellig.

Štev. 61. Mesar ali prisilen stric.

Po Murku, str. 65 do 66., štev. 42. J. Košar, 3. zv., štev. 26. Peserl, str. 9.

1. En kmet bogato virstvo ma: * Pa komi bo on toto da, * Da žlahte nej' nobene? * Bolen se vrže v postelo, * Življenja skoro konec bo, * Bo šel v grob svoje žene.
2. To sliši v mesti en mesar, * Ker kmete noril¹⁾ je vsigdar, * Sam sebe pa še bole. * On hitro se na pot poda, * K bolenem' kmeti pride ta, * Kak da bi iskal vole.
3. En kratek guč priložnost da * Odkriti, da si žlahta²⁾ sta, * No se za strice mata. * Za dnes, mesar si misli, bo * Zadosti: vzeme zdaj slovo: * Roke si strica data.
4. Z bolenim neče boljše bit', * Mesari se ne vnoža³⁾ prit': * Pogostem ga obiše. * Zdaj dosti troštov mu zguči, * Zdaj kaže, da je žalostni, * Si suze z oči briše.
5. En čas sedi pri posteli, * Po hiši sem no ta gledi, * No vidi psa ležati. * Pokliče ga, pes skoči k njem': * Podoben vuki je po vsem, * Tak vel'ki no košati.
6. Mesar z rokoj pogladi psa, * Z njim vel'ko dopadenja ma, * No reče tak k bolenem': * Stric! tvoj pes lepo kožo ma, * Z nje žlahtna bi odevka b'la * Da sedlo z njoj odenem.
7. Pober se proč od me, cigan! * Boleni skeče; tat pregnan * Si bil, no ne boš načiš. * Zdaj vem, zakaj me gladil si: * Od negda si tak vučeni, * Da nas za nose vlačiš.

Štev. 62. Fige ali luba tulent.

Po Murku, str. 66. do 68., štev. 43. J. Košar, štev. 61.

1. Sin krala Davida, kak pojbič Salomon, * Ker je po oči erbal Izraelski tron, * Sedi en den pred dvermi kralovskega grada; * Pred seboj ma za želo, ne za silo glada, * En korpec fig. * O kak je totem' sadi rad! * Vse — vse bi htel za eno samo figo dat'.
2. Iz korp'ca eno vzeme, z luštom jo gledi, * Jo v vusta vtekne, no se sladko nasmeji. * Pa ravno zdaj, da je, en šterček k njemi stopi, * Od glada splehan omedli, no komaj sopi, * On prosi kraliča za malo almoštvo, * Da z njoj življenje si za dnes nategnil bo.
3. Te kralič segne v žepe, iše no gledi, * Či v kerem gde en droben penez skrit teči: * „Glej,“ reče, „šterček! jaz ti nimam dnes kaj dati, * Pa zjutra pridi; zjutra dam, da boš bogati.“ * Šterček se nakloni kraliči, no gre * Od njega proč; v nebesa vzdigne gor roké.
4. „Kak?“ oča, ker na sina 'z okna dol gledi, * No njegov guč posluša, ježno zakriči: * „Kak? zjutra češ pomagat'? Tak gučijo skopi: * Bo zjutra živ, da smert že dnes iz njega sopi: * Zdaj kčasi fige talaj, pol od njih mu daj! * Pomoč ne nuca zjutra, on jo nuca zdaj.““

¹⁾ Noriti = golufati, vkaniti. ²⁾ Žlahta si biti = v rodi si biti, verwandt sein.

³⁾ Vnoža se mi = fällt mir schwer.

5. Strah kraliča premaga, ga dregetee ma: * Odšteje polovico fig za šterčeka, * Pomekne se, rekoč: „Češ tu kraj“) mene sestí, * Tak sedi dol, no začni svoje fige jesti.“ * O kak en navuk 'z vust očeta Davida * Popravi hitro serce sina skopega!
6. Te mali šterček z luštom je naštetí sad; * Si gerlo z njim namoči no prežene glad. * Zahvalna suza v njeg'vem oki zdaj trepeče, * On z kuš-com vlije jo na roko, no te reče: * „O kralič! naj ti plača Izraelski Bog, Da mene si odrešil dnes od smertnih rok.“
7. Na to zamukne²⁾ kralič, tih je, ne guči; * Pa v serci zdaj občuti slajo mi-losti. * Od nje pijani svoje fige jesti zabi, * Vse šterčeki v žep verže, kak je vkup nagrabi: * Vesel na njeg've persa se nasloni ta, * 'Z pri-jaznosti mu v lice sladke kušee da.
8. Te človek, kak en pojbo, to tugent se vuči, * Da pamet njemi pravi: To ti dužen si! * Pa či on tugent stori, no se z njoj zaroči, * Te še le mu lepota njena sveti v oči: * Dobi do nje ljubezni več od dne do dne, * Nič nem're njeg'vo serce ločiti od nje.

Štev. 63. Duh ali štirje navuki.

Po Murku, str. 68. do 69., štev. 44. Lessing, Fabeln, III. 3: „Der Geist des Salomo.“ J. Košar, štev. 62.

1. En stari no donucan kmet * Gre sejat, da bi mel kaj žet; * Pa, dare orje njivo, * Pod hrastom v senci vidi stat' * Človeka, ker je star ne mlad, * Da brado ma vso sivo.
2. Prestrašen sliši toti glas: * „Ne boj se, „Salomon sem jaz! * Povej, kaj delaš, stari?“ * „Či Salomon, kak praviš, si, * Zakaj, „kaj delaš“ pitaš ti? * To — to, kaj gvišne stvari.““
3. „V mladletji mojga mladenstva * Si rekel: Pojdi k mravli ta! * Od nje se maš vučiti. * Jaz bogal sem, kak je dužnost; * Od mravle flis no šparavnost * Se skerbel sem dobiti.““
4. „Dva navuka si gorprijel: * O da bi bil vse štiri vzel!“ * Duh njemi od-govori. * „Še enkrat pojdi k mravli ta, * Od nje si vzemi zadna dva, * Le bogaj no to stori.“
5. „Zdaj v zimi tvoje starosti * Nič žmetnega³⁾ ne delaj ti, * Kak mravla si počivaj. * No kaj ti dala je dužnost, * To je: Tvoj flis no šparavnost, * Z veselím sercom vživaj.“

Štev 64. Špartanarca ali slovenska mati.

Po Murku, str. 69. — 70., štev. 45. Nekaj podobnega se bere v „Herders Werke“, 10. zvezek, str. 83, izdanja Heyne-jevega, kar je pa zopet po stari grški pesni posneto. J. Košar, štev. 65. Nekaj spremenjena se nahaja v berilu za narodne šole.

1. Šparta je mesto v lakonski deželi, * V kerí so ludi k bojuvanji zreli; * Dugi no močni no serčni vsi so. * Boji navajeni nimajo mira; * K svaji priložnost od sosedov zvira: * Nesti krivice bi žmetno jim b'lo.

¹⁾ Kraj = zraven. ²⁾ Zamukniti = zamlkniti, verstummen. ³⁾ Žmeten = težek, schwer.

2. Ene špartanarce sinek pobegne * Z vojske, da smrtni strah v serce mu segne, * Pride na dom, no ma v roki svoj meč. * Z rok mu špartanarca naglo meč zdere, * No mu z njim persa čemerno predere, * Reče: „Zdaj nem'reš pobegniti več.“
3. Zdehne sin slabi od kervi prelite: * „Mene, o mati! vi mene vmorite, * Ker vaš ljubleni sin bil sem ysigdar.“ * Ona pa lepo zna odgovoriti: * „Lažeš, hudobnik! moj sin ti češ biti? * Vujšel od vojske sin moj nej' nigdar.“
4. Mati slovenska! se nič ne sramuješ, * Či ti špartanarce hvaliti čuješ? * Nači gučiš ti, kak ona guči. * Tvojega sina dežela če vzeti * K svoji obrambi; ti nečeš to meti, * Rečeš: „Sin! vujdi, kak veš, no se skri.“

Štev. 65. Mijolka¹⁾ ali nesrečna laž.

Po Murku, str. 70. — 72., št. 46. J. Košar, št. 74, s pristavkom: 9. septembra 1831. F. Peserl, str. 19.

1. En jezik, keri laže, * Človeka pela v smert: * En grob je njeg'vo gerlo, * Grob na stezaj²⁾ odpert. * Duh sveti sam to pravi: * Je njemi ne verjeti? * Neverni denog čejo * Vidlive priče meti.
2. Tak ena nora mati * Zredi si deklico, * No meni, v toti hčeri * Vsa njena sreča bo. * Nameri se, da tota * Mijolk'no ročko stere: * Kak da bi šlo za glavo, * Tak se cartlivka dere.
3. Iz hiše mati teče, * No pita, kaj bi b'lo: * „Mijolko sem jaz sterla, * Nigdar več cela bo! * Kaj bo, či oča zvejo, * Bom od njih gvišno bita: * Kam, mati! kam čem iti, * Da bom pred žlakom skrita?“
4. „O lubo dete! reci, * Da mačka vergla je * Mijolkico iz lište:³⁾ * No tak bo dobro vse.“ * Tak, tak se lubo dete * Navad'lo je lagati, * Gda koli se je kakšne * Kaštige melo bati.
5. Da deklica je vekša * No starša gratala, * Prebrisana je tudi * Bol na vso hudo b'la: * Je zmeknila jed, maslo, * Špeh, neki pint pšenice; * Odala, kup'la peče⁴⁾, * No pantleke, no špice.
6. Vse tiho no tak skrito, * Da niše ne je znal: * Kak gdo v klet, v kuhnjo, v kašto * Brez ključov krast' je šel. * So starši jo poduž'li, * Je znala jim tajiti: * Laži je k'redi mela, * Kriv drug je mogel biti.
7. Zapelana od samcov⁵⁾, * [Ne! toti le od nje * Zapelani so bili * Skoz sladke lažice] * Za mater pred, kak ženo, * Se sama je spoznala; * Kak toti špot bi skrila, * Je z soboj rat deržala.
8. Njen' rat jo je napela, * Da dete v ogradi * Pokopano na gredi * Je skrila pred ludmi. * Mesarov pes pa najšel * Je, kaj je ona skrila; * No kaj je vlekel 'z grede, * Krez njo je priča bila.
9. Gorvjeta od gosposke, * No k sodbi pelana, * Nej' mogla reč tajiti; * Prepričana je b'la. * Sodniki so spoznali, * Za glavo glavo dati: * „Kaj gde je k sodbi rekla * Lažlivke stara mati?“

¹⁾ Mijolka = eine Art Krug aus Steingut. ²⁾ Na stezaj odprt = angelweit offen.

³⁾ Lišta = Gestelle. ⁴⁾ Peča = weisses Kopftuch. ⁵⁾ Samec = lediger Mann.

Štev. 66. Žlak ali gverano posojilo.¹⁾

Po Murku, str. 73. — 74., štev. 47. J. Košar, štev. 40.

1. En oča mel je sina, * Ker zabil je, da ma oče; * Ne človek, ne! živina
* Je dala njemi kerv v serce: * Kak kamen b'lo je suho, * Neobčutljivo,
gluho.
2. Otroki ne podoben, * En vražič v mesi je on bil; * Kak toti, tak hudoben
* Pokoršino od se zgubil! * Očeta je conaval²⁾, * Preklel, hudiči zdaval.
3. Enkrat se vzdigne oča, * Hudobnika kaštigat' če: * Kak blisk je toti
skoča, * Pripravi k žlaki si roke; * Očeta treši v glavo, * Da kčasi ma
kervavo.
4. Nesrečen oča vstane, * Besede ene ne zguči, * Si bolečino rane * Z
ponižnim' mislam' zaduši, * Si odpre malo hiš'ko, * V njo noter stopi friško.
5. Na kol'na tam poklekne, * K molitvi vzdigne svojih rok: * Moleč se ne
potekne, * On tam je, gde je njegov Bog: * Besede razglasuje, * Da žena
vsako čuje.
6. „Ah!“ moli, „Bog pravičen, * No v tvojih sodbah čudežni * Si! Da sem
bil krivičen, * Zdaj plačas mi po vrednosti: * Da storil sem krivico, *
Si storil ti pravico.“
7. „Povej, mož!“ žena pita, * Kaj je pregreha tvoja b'la, * Da je tak dolgo
skrita * Dnes še le ti na pamet šla?“ * „Ah, luba moja žena! reče, *
No život ves trepeče.
8. „Glej! jaz sem moja pravo * Gorvzdignil negda kres oče, * No trešil jih
na glavo, * Da kerv je z curkom tekla 'z nje: * Sem mislil te na greha?
* Ne! sem napil se smeha.“
9. „Pa moj'ga sina šaka³⁾, * Ah, kak me v serei zaboli! * Me spomni zdaj
na žlaka, * Ker meni tak da misliti: * Kak oči si namera, * Tak tebi sin
je gvera.“

Štev. 67. Nož ali primerjena kaštiga.

Po Murku, str. 75., štev. 48. J. Košar, štev. 41.

1. En pojb mesari nož je vkral, * Nož vel'k je bil, ne mali; * Z mesnice z
njim domu je šel, * Če skriti ga na štali: * Za lato nož on visoko * Po-
rine v streho globoko.
2. Krez neke dni mu pride lušt, * Klopotec si napravit': * Klopotec, ker ma
močen rušt, * Da vredno bo ga stavit': * Za toto delo nož on ma, * Gre
po-njega na streho ta.
3. Nož v strehi visoko teči, * No nima tu stolico⁴⁾; * Pa on si zna pomagati, *
Poíše si rajico: * Z njoj segnili bi do slemena, * Či takša bi potrebna b'la.
4. Pa tečas, da na nož gledi, * Nož smukne dol do lica, * Na čeli kožo na-
vrazi, * Požene v oko špica: * Pogled je proč, se ne pusti * Od kunštnih
možov zvračiti.
5. Či tudi ne bi brati b'lo, * Tak denog je verjeti, * Da ludi to si skus'li
so; * Od njih je priča vzeti: * „S kem koli človek pregreši, * Kaštigo
tudi z tem dobi.“

¹⁾ Gverano posojilo = das rückerstattete Lehen. ²⁾ Conava ti = beschimpfen, Spitznamen geben. ³⁾ Šaka = pest, Faust. ⁴⁾ Stolica = velik stol, klop.

Štev. 68. Pravda ali turska pravica.

Po Murku, str. 76. — 77., štev. 49. J. Košar, štev. 42.

1. Smirna, mesto starih let, * Imenitno zdaj, kak pred * Turskem Cari je podložno. * Štajarec to čuje zdaj, * Reče: „Čem tu biti raj“; * Tam živeti je nadložno.“
2. Pa nadloga, kruh no Bog, * Kak je širok naš okrog, * Se povsodi na-njem najde: * Či le človek prav živi, * Se pravično zaderži, * No od njenih stez ne zajde.
3. V toto mesto prideta * Pravdati se dva moža: * Vbožen en, no en bogati, * Hram si toti posvoji; * Ovi reče: „Tvoj je ni! * Maš ga meni dati.“
4. Bogat pismi ma no prič, * Vbožni pismi, druga nič; * V sodno hišo prit' hitita. * Ov preteče¹⁾ totega, * Pet sto zlatov moža da: * Za sodnika lepa mita!²⁾
5. Mošnjo vtekne v žep sodnik. * Ov si misli: Kak dužnik * Meni hram boš zdaj obsoda, * Sodba se začeti če, * Vbožen pismi da napre, * Njemi dane od gospoda.
6. Samo pismi so kak nič * Tam, gde nega drugih prič! * Tak bogati k sodbi pravi, * Svoje pismi kažejoč, * Priče k sebi kličejoč, * Pred sodnika nje postavi.
7. „Moje pismi kažejo, * Priče saj ne lažejo, * Da hram lastno meni sliši. * Da bi ovi priče mel, * Hram mu ne bi vzeti htel; * Hram, sodnik! na me prepiši.“
8. Toti tiho vlečejoč * Mošnjo 'z žepa, nasmejoč * Reče k njemi: „O bogati, * Ti se gerdo noril si! * Prič ma ovi več kak ti; * V mošnji so ja pet sto zlati,““
9. „Tote on za pričo ma, * Da si nje za mito da: * To nje maš nazaj, no hodi! * Hram se z mitoj ne dobi, * Sodba to ne dopusti: * Vbožni! ti virt hrama bodi!““
10. Štajarec! povej mi zdaj, * Gde bi ti htel biti raj, * Dare ti terpiš krivico? * V Štajari se mita da, * V Turskem mita ne vala, * Tam zabstonj dobiš pravico.

Štev. 69. Natura ali otročja lubezen.

Po Murku, str. 78. — 79., štev. 50. J. Košar, štev. 45.

1. Kina je cesarstvo vel'ko, * Ležejočo na poldne; * Srebra ma no zlata tel'ko, * Da se z nogam' po-njem gre. * Denog je zapoved dana, * Kakše ne b'lo čuti gda: * Cesar sam jo je oznana, * Da jo vsak Kinizar zna.
2. „Ker iz kase bo premeknil * Od deželskih dač en groš, * Rok obe bo v klado vteknil, * Da mu ji odreže nož.“ * Padnil je v kaštigo toto * En deželskih dač pisar, * Ker je v kaso, ež sramoto! * Segnil, no 'z nje zmeknil dar.

¹⁾ Preteči koga = Jemand zuvorkommen. ²⁾ Mita = podkup, Bestechung.

3. Zjutra še bi mel zgubiti * Svojih rok; pa starša hči * Teče pred cesara priti: * Pride, no z njim tak guči: * „Oča moj se je zadužil, * Tvoja dekla spozna to, * No kaštigo si zaslužil, * Rad se njoj podvergel bo.““
4. „Cesar, glej! on roke svoje * Pošle; [no so njene b'le] * Njeg've so, so ne več moje: * Jaz pod nož položim nje. * Nem're svojih se znebiti, * Menje nucnih tebi da; * S svoj'mi ma cel hram rediti, * Šest otrok no dedeka.““
5. Cesar, to slišoč, se vsmili, * No kaštigo odpusti * Oči, da se njemi mili * Njeg'va lubezniva hči. * Otrok! v serce si zapiši, * Kaj je stor'la tota hči; * Krič nature svoje sliši: * „Lubi starše!“ tak kriči.

Štev. 70. Zlat ali pridno vbožtvo.

Po Murku, str. 80. — 82., štev. 52. J. Košar, štev. 73.

1. Na hudobije vbožtvo * Človeka napelava: * En vučenik je negda * V svojih pismah prava. * Pa najdejo se vbožni, * No denog pridni so: * Je ali ne vse resen, * Kaj v pismah brali smo.
2. En dobrotlivi Hercog, * Iz kralovskega roda, * Podložnikom k pomoči * Dežele je obhoda. * Da prišel je v Benetke, * Je v ošterijo šel; * No že je šereg¹⁾ štercov * Pred totim hramom stal.
3. Nobeden ne je prazen * Od njeg'vih dver odšel, * No Hercog „Bog vam lonaj!“ * Več tavžentkrat je slišal. * Enkrat je šel po gasi, * En pojb za njim hiti, * Za almoštvo ga prosi, * Na odgovor dobi:
4. „Glej, lubo božjo dete! * Jaz nimam zdaj drobiša, * Pa čakaj v ošteriji! Bom skoro nazaj priša.“ * Pojb reče: „Dajte tolar, * Jaz vam ga izmenim; * Tam. gde se kruh odava, * Drobiša že dobim.““
5. „Ja?“ Hercog se nasmeje: * V žep hitro noter segne, * En svetel zlat, kak zvezda, * Iz mošnje vun potegne, * Rekoč: „To maš, no zmeni!“ * No zlat mu v roke da; * Si misli: Gdo ve, jeli * Bom vidil tebe gda?
6. Pojb že pri vratah čaka, * No da je Hercog prišel, * Kriči: „Gospod, to mate * Za celi zlat drobiša!““ * Zavzeti Hercog pojbi * Se nasmeji na glas, * Rekoč: „Si kaj obderžal?“ * „Ne, reče, ne za-n las!““
7. Drobiš iz rok mu vzeme, * No ga pred njim prešteje; * No da nej' nič falilo, * Se pojbič sladko smeje; * Pa ne zabstonj: se trošta * Dobiti almoštvo, * No lon za svojo zvestost: * No tak je tudi b'lo.
8. Da ne je mel več staršov, * Od vseh zapušen šterček, * Tak njega k sebi vzeme * Dobrote puni Hercog: * Pusti ga v šole iti, * Zastopnost v njih dobi: * En zvesti no zastopni, * Kaj men'te, se zgubi?
9. Ne. Da je velik zrasel, * No šole vse opravil, * Je Hercog njega kčasi * V deželske službe spravil. * Kak zvesti no zastopni * Služevnik skoz je mel * Od Hercogov lubezen, * Kak dugo je živel.

¹⁾ Šereg = truma, Schaar.

Štev. 71. Mladenčič ali nepovolen navuk.

Po Murku, str. 83. — 84, štev. 53.

1. Kaj v mojih letah mam začeti, — * Mladenčič pita starčeka, * Ker je veselo mimo ša, — * „Da bom povolno mel živeti?“ * „„Jaz,““ reče stari k mlademi, * „„Več mitelnov ne vem, kak tri: * Či češ, si znaš od me nje vzeti.““
2. To prvo če potrebno biti, * Ker zdravo pamet v glavi ma, * No tisto k dobrem' nucat zna: * Popunoma se vse vučiti, * Da, či se enkrat v stan poda, * V kater'ga Bog je njega zva, * Dužnosti svoje zna storiti.““
3. „„Pa nej zadosti, samo znati * Dužnosti stana svojega: * To drugo je, da flis še ma. * Ne sme na tergi vragliv stati: * Bog njemi je dve roki dal, * Da z njimi dela, kaj on zna; * Je gerdo, či pusti moč spati.““
4. „„To tretjo [no to je to predno]: * Obojno mu bo k ničemi, * Či v serci andoht ne gori: * Ne sme moliti bit' posledno. * Ker moli, lahko se vuči; * Ker moli, k deli moč dobi: * Je ne Boga moliti vredno?““
5. „Vučiti, delati, moliti — * So mitelni, pa ne za me. * Mi maš dati ležiše?“ * „„Pač, en še je, ne smem ga skriti: * Kak osel zراس, no boš mel * Živeti dobro, kak si htel: * Svet tudi osle ma rediti.““

Štev. 72. Škarnice ali vragliva grivinga.

Po Murku, str. 84. — 86., štev. 54.

1. „Ti dete!“ reče mati k njemi, * „Poslušaj, kaj ti zdaj povem: * Jaz tebi oistro prepovem, * Ne nož, ne vil'ce v roke vzemi!“ * „Pa škarn'ee, mati! smem ja vzeti?“ * „Ne! kaj navrazi,¹⁾ nej' za te: * Maš druge reči, vzemi nje, * Či češ guračo kako meti.“
2. To dete boga. Pa zdaj žela * Z njim začne en neyaren žod.²⁾ * O zapelavne žele hod, * Po kel'ko vajnkih³⁾ toti pela! — * „„Pa, či bi vil'ce tu ležale, * Bi,““ dete misli, „„znal bit' slep: * Pa škarn'ee, o ti norček lep! * Kak meni ne bi se dopale!““
3. „Glej, glej! s kem le so gde povite? * Rudeči pantele 'z njih visi: * Nič lepšga ne je, kak ste vi, * Kak čisto srebro se svetlite * O kaj že je, či eno malo * Si z njimi včesnem kožico: * Nesreča tol'ka ne bo to, * To hitro se bo celit' dalo.““
4. „„Pa kaj, to nem're se zgoditi; * Zakaj či glih še dete sem, * Tak denog pamet nucat' vem: * Brez škode si vem nagoditi, * Brez škode zvupam škarn'ee vzeti, * Na stran gda mati gled'la bo. * Pa ne; mi deca dužni smo * Pokorš'no staršom: Bog če meti.““
5. „„Ne, ne! jaz sem dete noro, * Jaz škarn'ee samo gledat' čem: * Dopust'ite, da vas kušnit' smem; * To, škarnce! to dopust'ite skoro. — * Nigdar se noža sem doteknil; * Pa vas se čem.““ — Že segne ta: — * „„Ja, či od me bi pamet šla, * Bi roke hitro proč odmeknil.““

¹⁾ Navraziti = raniti, leicht verwunden. ²⁾ Žod = žold, vojska, Krieg. ³⁾ Vajnk = ovink, Umweg.

6. „„Pa misli v glavi mam skoz jasne, * No z škarn'cami sem dobro znan.““
* To reče, no že v njeg'vo dlan * Kak strela špic od škarnie prasne, *
No zdaj glih v hišo stopi mati, * No dete ojstro posvari, * Da ne je
htelo bogati * No njenih navukov deržati.
7. „„Ah, mene griva,““ začne dete * Prosim, „„da to storil sem; * Nigdar
več to storiti čem, * Le zdaj me pa za lubo mete! * Da škarn'ce ne do')
me norile * Drugoč, vas prosim, ster'te nje: * Te meni bode ležiše, * Vaš
navuk bogati brez sile.““
8. Mi ludi večkrat smo podobni * Deteti totem'. Vsaki zna, * Da k naši
sreči Bog nam da * Zapov'di; no smo tak hudobni, * Se jih prelomit' ne
bojimo. * Kaj dobro je, to pušamo; * Kaj hudo je, to storimo; * No te,
kak dete, to stojimo.
9. Te grivinga nam v serce pride. * No kaj je naša grivniga, * Kaj? Vola,
kak jo dete ma: * „Naj mati škarn'ce skončat' ide.“ * Kaj druga se gde
toto pravi: „Pred grehom vari me, ti Bog?“ * Kaj toto: „Vzemi z mojih
rok * Vse, kaj mi v serce žele stavi?“
10. Bog, Bog bi mogel vse storiti, * Da mi brez škode spali bi, * No tak
brez truda v nebo šli. * Kaj ne? tak bi moglo biti. * O človek, ti sam
se ne nori! * Bog resen tebi da pomoč, * Pa ti ne šparaj svojo moč: *
Družnosti tvoje on ne stori.

Štev. 73. Špegel ali gvišno gverilo.³⁾

Po Murku, str. 87. — 89., št. 55. Pfeffel: „Das Kind und der Spiegel.“ Uvod
je Volkm. prenaresil. J. Košar, št. 38.

1. Filipek, dete gnadliveca * Se kmetici na amstvo da, * No dobro se na-
daja. * Da dete dosti zizat' ma, * Se v enem leti že zgodnja: * Te henja
mlečna slaja.
2. Zdaj pride oča gledati, * Kak njeg'vo dete se redi, * No najde, da je
frišno. * On nagovarja kmetico, * Naj dete duže³⁾ pri njoj bo: * Lon bo
prijela gvišno.
3. Dovoli ona gnadliveci. * Tak dolgo Fil'peka redi, * Da stopi v sedmo leto:
* Te pride oča, plačat lon: * Našteje šestkrat osem kron, * No dete je
odjeto.
4. Filipek z očoj gre nerad, * Pa kak od daleč vidi grad, * Hiti do njega
priti. * V to gorno hišo pelani, * Tam vidi vse fele⁴⁾ rečl; * Krotkejši
že če biti.
5. Z očmi pohištvo spregledi; * Kaj v roke vzeti se boji: * Strah šibe to ne
rata. * En velik špegel tam visi; * Si misli: K čemu si gde ti? * Gre
ta, da znan z njim grata.
6. En pojeb. kak on je, tam stoji, * Filipek se mu nasmeji, * No toti nazaj
njemi. * On verže mu en kušec ta: * Pojeb kušec njemu nazaj da, * Kak
da bi rekel: Vzemi!

¹⁾ Ne do norile = ne bodo norile. ²⁾ Gverati = poverniti, vergelten; gverilo = po-
vračilo, Vergeltung. ³⁾ Duže = dale, längere Zeit. ⁴⁾ Fela = sorta, Art; vse fele reči =
allerlei Dinge.

7. Naj se oberne, kam se če, * Pojb v glaži tak storiti ve; * S tem ma on dopadenje. * Pa kak pri mali dečici¹⁾ * Veselje dolgo ne terpi. * Pri Filpeki še menje.
8. On zeha, vusta vleče ta * Na križ, no rible noseka; * Pojb v špegli vse to dela. * Filipi se poznati b'lo, * Da z bratecom se svadil bo: * Ja boj ta²⁾ gvišno mela.
9. Z pešicoj tot' se ovemi * Proti, no ovi totemi; * Zdaj ogenj je vužgani, * Z čemernim licom skoči ta, * Požene roke v ovega; * Že kerv mu teče 'z dlani.
10. Zdaj sterti špegel zazvyoni: * Kak veter oča perleti, * No vleče sina k sebi. * Glej uni, ki ga špotal si, * Je druga ne, kak to, kaj ti * Si njemu storil tebi.
11. Tvoj smeh je njega k smehi gnal, * Za kušec ti je kušec dal, * Na žlak je žlak gverilo. * Zakaj si, s'nek! trešil v glaž * Z rokami? Zdaj kervave maš: * Tak jeza da plačilo.
12. Filipek, z suzam ves polit, * Trepeče; meni, da bo bit, * No stiran proč od kiše, * Pa oča k sebi stisne ga, * Mu v lice sladke kušce da, * Kerv 'z njeg'vih rok obriše.
13. Glej! oča dale z njim guči, * To naj bo tebi k navuki, * To naših del je mera: * Vse, kaj mi drugim storimo, * Naj dobre ali hudo bo, * Nam drugi zvesto gvera.

Štev. 74. Škorpion ali škodliv hudobnik.

Po Murku, str. 89. — 90., štev. 56. Nekaj podobnega je spisal Faerno v Seidlnovih zbranih spisih, V. 33. J. Košar, št. 23. in 39.

1. Štefek, en mali pojeb, * Vzeme svoj bič, * Gledat gre v lešje, gde * Gnezdo ma ptič. * Najde na bregi * V posmojeni travi * Eno neznano stvar — * Škorpion se pravi — * Vidi, da škarn'ce ma: * „Škarn'ce ti maš? * Z njimi se branit' no * Všekniti znaš.“
2. Tak si pojeb misli, no * Prejme obe: * Či gtih je mali, * Se varvati ve * Stisne ji terdno, no * K oči ta teče. * „Oča, glej toto stvar!“ * No da to reče, * Stegne rep škorpion, z njim * Piči v roko * Pojba, no vlije svoj * Celi gift v njo.
3. „„Ljubi sin!““ oča mu * Navuk zdaj da, * „Neti verjeti hu- * Dobniki gda, * Či ti ne škodi, te * V lice gledeči: * Tak ti bo škodil, za * Herb-
tom stoječi. * Zato se vse hudobije vuči, * Kajti on tebi z njoj * Škodit' želi.““

Štev. 75. Hvala landverov.

Po Murku, str. 112. — 113. Kakor poroča Puff v „Marburg“. II. 214. sta naša domača bataljona na Koroško odšla v torek po veliki noči l. 1809. Cvetkov rokopis: „I. pesem od deželске obranbe. Pohvalenje. 1809.“

1. Veselo se on nasmehava, * Naš dober cesar Franc; * Od vseh dežel ban-
dera plava, * Na vsaki njeg'vih šanc. * Sovražnik! češ se bojuvati? * Prid',
kaži svojo moč! * Slovenec, to ti moreš znati, * Je k bojuvanji vroč.

¹⁾ Dečica = otročici, Kindlein überhaupt (Collectivum). ²⁾ Boj ta mela = boj bofa mela, sie (zwei) werden in Streit gerathen.

2. Ne veš, da Štajerska dežela * Soldate si rodi? * Vsak otrok, ker'ga je spočela, * Je mel soldačko kri. * Še zdaj je rodovita mati, * No dosti ma otrok; * Vsi, kaj nas tu je, smo soldati, * Soldati 'z njenih rok.
3. Slovenci' to nas povišava: * Mi vsi soldati smo; * To, to je visokost ta prava: * Mi Franci služimo. * Cesari služimo v deželi, * Nam ona mati je: * Smo ne od nje vsikdar prejeli * Kruh, vino, meso, vse?
4. Slovenci! v zibeli ležoč! * Smo že soldati b'li; * Kaj ne odrašeni k pomoči * Deželi bomo šli? * Slovenci! bran'te si deželo? * Tak zove cesar nas: Gor, brati! vstan'te, gor! Veselo * Je čuti njegov glas.

Štev. 76. Zaničevanje landverov.

Po Murku, str. 113. — 114. Cyetko. „II, pesen od deželske obrambe. Zaničevanje. 1809.“

1. Iz tesnih pers si on zdihava, * Naš vbogi cesar Franc. * O kak on v grenkih suzah plava: * Ne vidi svojih šane. * Francoz mu je v deželo vderl, * Tam kole, ropa, žge: * Slovenec! kaj boš dolgo baral, * Gde luknjo najšel je?
2. Ne yeš, pri Tarvisi bi stati * No šance branit' mel? * Si ti no tvoji plahi brati * Dužnost storiti htel? * Francoz, krez tri široke grabe * Na te gledeč, je stal; * Prestrašen, kak pred zavcom žabe, * Si kričal: Marš! no šel.
3. Slovenec! gde je čast štimana * Od naših staršov, gde? — Nam ne je b'la v erbijo dana? * Jo mamó še? O ne! * Pri Tarvisi smo jo pustili, * Tam vujšla nam je 'z rok: * Tam, tam, o špot! smo jo zgubili * V pobegi naših nog.
4. Slovenci! škoda, da dežela * Nam kruh no vino da, * Či ne bo 'z nas soldatov mela * Bol pridnih, kak nje ma. * Za tote, da so prave babe, * Je dober kruh 'z otrob! * Naj mlako pijejo, kak žabe, * Naj se jim napne drob!

Štev. 77. Hvala kuhne.

(Zapeta pri domlatkih v leti 1795.)

Po Murku, str. 114. — 117.

1. Ne, jaz vam ne lažem, resnico gučim: * Kaj koli čem jesti, to 'z kuhne dobim. * Či lušt mam do špiže, naj bo kaka hte¹⁾, * Le v kuhno polukam, Na dveri poklukam: * Tak 'z kuhne že gre, * No pride pred me.
2. Či žela mi pride na praženi bob, * No z hajdinskoj meloj zatepeni krop, * Na mlince 'z koruze, na mlince 'z prosa, * Na žganke r'žene, * Na krapce ovsene: * Kaj kuhna pač ma, * To jesti nam da.
3. Še bol mi postreže v teh zvolenih dnov, * Za kere si kmet brusi svojih nožov. * Te puna je kuhna od vel'ke skerbi: * Vso kložnjo²⁾ vkup z'íše, * No snažno obriše; * Pomete smeti, * Vse v njoj se svetli.
4. Potem je to v redi, te, kel'ko jaz vem, * Gre v ograd s korbačoj po žavsje no hren, * Po peteršil, murke, šelato no grah, * V korbačo vse zdeva, * Beži, da le zeva, * Po vozkih mejah, * Kak z krošnicoj Lah.

¹⁾ Kaka hte = kaka koli, wie immer beschaffen. ²⁾ Kložnja = bol malovredno pohištvo, geringeres Hausgeräth.

5. Da 'z ograda pride, si gre po živad; * Te začne kopune no pišance klat';
Purane vzdigava, ker žmečiš¹⁾ bi bil, * Te njemi nastavi * Sekiro, no
pravi: * Zdaj lon boš dobil, * Da si se redil.
6. Zdaj gor gre na dile po špeh no meso, * Zdaj segne po jajca v kokošjo
gnezdno, * Zdaj mélo preseja, zdaj stavit gre kvas, * Zdaj česnika lupi, *
Ptipravla ga k župi, * Nož vtekne v pojas, * Pernese klobas.
7. Roštela postavi na njeg've noge, * Klobase gorzdeva no pihne pod nje; *
— — — — — * — — — — — * — — — — —
— * — — — — — * — — — — —
8. Zdaj luka pernese, ga v zaseki gvrè, * Z njim zelje zabeli, da žmahno bol
je; * Natekne pečenke, šelate gre prat; * Na rake ne zabi, * Nje v
ponvo nagrabi; * Pa vsaki, kak tat, * Z nje vujšel bi rad.
9. Povečeno ponvo na ognji pusti, * No teče ta k peči, gibanco gledi, * Či
godna zadosti je, ali pa ni: * Z loparom jo šlata, * Prid' k meni! jo
rata; * O ker te ne je, * Za šelma ga mej.
10. Popravla še ene no druge reči: * Za žojco, katera se v kle ti hladi, * Na-
tuče si štupe, potrosi na njo; * Da močnike cira, * Rož dolgo prebira; *
Da drugih nej b'lo, * Cir tičice so!
11. Dobrotljiva kuhna! ti vse oskerbiš, * Vtraglivce no delavce ti oživiš: * O
kaj bi gdé človek brez tebe začel? * On gvišno bi stradal, * Ja! v mer²⁾)
bi on gladil: * Odkod bi si vzel, * Či jesti bi htel?
12. O kuhna! z veseljom ti damo to čast, * Da šparala ne si dues maslo no
mast: * Ker nači si misli, laž v pameti ma. * Pa, kaj tvoja hvala * Je
virta koštala, * To naj bol on zna, * Ker domlatke da.

Štev. 78. Sodba krez dekle pri domlatkih.

(Zapeta pri domlatkih v leti 1801.)

Po Murku, str. 117. — 121.

1. Mica, Minka no Marinka! * Vete kaj? * Martin je prasička rinkal: * No
zakaj? * Ve ste rinkat ga pustile, * Da bi lepši špeh zredile: * Kaj bo zdaj?
2. Žene, moži, vsi pošteni, * Sliš'li so! * Da račun dnes z vami tremi *
Delamo! * Zato so zdaj v farof prišli, * Da bi našo sodbo sliš'li, * Kakšna bo!
3. Zdaj je prišla tista vura * Žalostna, * Da vam Martin bo zakuril; * On
že ma * Gorzasipane krivice; * Vse, kaj stor'le ste samice, * Dobro zna.
4. Le kožuhe od-se den'te, * Dekle tri: * No si peče 'z gl've vzem'le, *
Ver'te mi! * Hica bo, da je ne bila, * Koža se vam bo smodila: * Že praši!
5. Martin, guči zdaj pravico; * Pros'mo te! * Ne zakriti nam resnico; *
Vari se! * Či smo glih tu vknp zebrani, * Ne prav trezni, ne pijani: *
Kaj že je.
6. Mi pri mizi tu sedimo, * Da nam vsem * To poveš, kaj mi želimo: *
Stopi sem, * No prisegni na glaž yina. * Da češ gučat, gda bož zinil *
Dnešni den.
7. Da si z rokoj hitro segnil * Na pun glaž, * No tak močno se prisegnil: * Volo
maš, * Nič pred nami zatajiti; * Temoč 'z čistega odkriti * Vse, kaj znaš.

¹⁾ Žmečiš = bol težek, schwerer, gewichtiger. ²⁾ V mer = vedno, neprenehama, ununterbrochen.

8. Lubeznivi Martin ali, * Guči ti: * Kak so stregle dekcle v štali * Svinčeti; * Kaj je pilo, kaj je jelo, * Jeli je kaj špeha melo * No masti?
9. Milo Martin je zdihava, * Ne guči. * Puna misli mu je glava: * On z očmi * Zdaj ta gleda na Marinko, * Zdaj na Mico, zdaj na Minko, * No muči.
10. Mica mu na vuho pravi: * Martin moj! * Martin! dnes me v špot ne spravi, * Lon bo tvoj! * Ker'ga vupam s tem dobiti, * Da me vtraga je nositi * Z štale gnoj.
10. Zdaj Marinka k njemi teče; * Od strahov, * Lubi Martin! zašepeče, * Par nožov, * Si boš kupil tam na semi, * Le od me za mito vzemi * Šest grošov!
12. Zdaj še Minka pride zadi, * No sferfra: * Martin, le me dnes ne svadi! Ženina * Bom si skoro ga pergnala, * To resnica je, ne šala: * Ja, ja, ja!
13. Či boš le en sam krat zinil * Kaj krez me, * Meniš, da boš starašina? * Ne, ne, ne! * Či mi dal boš toto hvalo, * Da sem 'z okna gledla v štalo: * Tê, tê, tê!
14. Pa Martina nič ne moti * Ženski guč; * On se na prisego spoti, * Vzeme luč: * Špot iz pisma deklam bere, * Nje pa tečas močno tere * Hudi žuč.
15. Moži zvoleni no žene, * Kaj vas je! * Da ste vi pozvali mene * Dnes pred se: * Vse, kaj bom pred vami gučal, * Je tak gvišno, kak mam pluča * No serce!
16. Dekle faroške so krive, * Ne je špas! * Zakaj so b'le tak vtraglive * Kak je glas, * Da me ne so odegnale * Tê, ki sem prasička 'z štale * Vlekel jaz.
17. Zato dužen sem prositi * Za vse tri: * Pust'ite se dnes namoliti, * Rihtari! * Špeh je resen ne debeli, * Pa klobas ste dobrih jeli * Z močniki.
18. Da se dekcle tak Martini * Smilijo: * Sklen'mo ali sodbo z zjimi * Smilečno: * „Ženit' se ne sme nobena; * Či pa če, naj vsigdar žena * Pridna bo!“

Štev. 79. Klagovanje enega vincerla.

Po Murku. str. 121. — 127. Našel sem njo tudi v Ovetkovem rokopisu pod naslovom: „Tolžba enega vincerla pridom latkih 1797. Cartlivost ima največ tolžbe, pa malo resnične.“

1. Ah, jaz nedložna stvar! * Jaz moram vincerl biti, * Ne smem na tatverh iti; * Ga mam doma vsigdar. * Jaz mam doma več dela, * Kak kerl hte¹⁾ težak, * Ker k njemi se ne štel: * Ah, gvišno sem s'romak.
2. Dnes trošt si iskat grem: * Vi, ludi prelubljeni! * Vi, vi ga dajte meni; * Zahvalit se vam čem. * Le mojo klagovanje * Vam k špoti naj ne bo; * Vse, kaj vam da na znanje, * Resnica je na pol.
3. Sneg komaj se otali²⁾, * Že vincerla s'romaka * Povsodi delo čaka; * Sam z soboj tak guči: * Pojd, vinjak³⁾ si nabrusi, * Da ojestrega boš mel; * Na bradi si ga skusi, * Jel' bo kaj rezat' htel.
4. Grem vun na sep z njim stat, * Spregledam vso gorico; * Ah! sprazdnil bom mošnico, * Či grem rezačov svat. * Rezače to vdinjavam, * Či glih sam vdinjan sem; * Plaćilo pa jim davam, * Kaj komi dati čem.

¹⁾ Keri hte = kerl koli, kdo bodi. ²⁾ Otaliti se = skopneti. ³⁾ Vinjak = Rebmesser.

5. Obrezano že je; * Pa grobanja je dosta; * Ters gost stoji kak hosta; * Kaj dela bo za me. * Pri vsaki jami statí, * Da vidim, kak leži, * V njoj rozgo raznovati¹⁾), * Pri tem se kaj terpi.
6. Pa to še zaterpim; * Le kop mi kaj zadene: * Ah, trešlika me preme, * Tak se jaz nje bojim. * Jaz moram z soncom vstati, * Iz vseh verhov či čem * Ludi na delo zvati; * Zato tak kašlav sem.
7. Vsi z krampom v jani²⁾ so, * Jaz predi pred kopači * Grem glih en'mi kavrači, * No mam sekirico. * Pojd', tersom repov mikat, * Ti mojster si za to! * Pojd', pojd', jim krofov žmikat: * Tak špot 'z me delajo.
8. Kop perva min'la je; * Le k drugi se pripravi! * Moj vincerl naj na glavi * Z rokami čoha se. * Le stopi v jan z kopači, * Pokaži svojo moč; Ah, tak se kašel vrači? * No me polije joč.
9. V jan z krampom se podam; * Z njim komaj dvakrat lopim, * Iz žlaka že zastopim, * Da drugo delo mam. * Ti, vincerl! bodi zadi, * Da zemlo poravnaš; Kopači bodo radi, * Či se od njih podaš.
10. Ters rozge pognal je: * Vezitva zdaj ma priti. * Vezavkinje prositi: * To, vincerl! skerbi se. * Grem, vdinjat samojače³⁾); * Pa kaj se mi zgodi? * Kak maček vsaka skače: * Lon mali se jim zdi.
11. Od virta vdinjan sem * Poprek za vso vezitvo; * Pa v mošnji le bo plitvo. * Či vse ta dati čem. * Pa vsaki ters opleti, * Ne je kaj lehkega; * Špic prakol⁴⁾ mora meti: * Gdo mi za to kaj da?
12. Že veter me jezi: * Zdaj kolje mi spodere, * Zdaj pa le rante stere; * Ters križom ves leži. * Z težavoj kolje stavim, * Si persa pogubim; * Kaj sterto je, popravim: * Za to nič ne dobim.
13. Za toti trud še mam * Rediti ludsko kravo; * Pa z čem, da jaz vso travo * Z gorice proč razlam? * No gdo bi vso pokašal * Pri ojstrem muhič⁵⁾? Razpust'la bi se maša * S'romaki vincerli.
14. Ja, vsak se veseli * V jesenskem časi branja, * Pa mene naj več djanja * V jeseni doleti. * Pojd', vincerl! pojd'! namoči, * Namaži si pete! * no hitro v grabo skoči, * Pernesi 'z nje vode.
15. Poglej posodvo vso: * V pučele⁶⁾ pilke vreži; * Obroč je počil: — beži, * Da pintar k'redi bo. * Zapari polovnjake, * Priskerbi pintovea, * Ne zabi na štirjake⁷⁾ * Glej, gde je lakonca⁸⁾).
16. Poglej, gde mot'ke so, * Lopate no obroči; * Le prav si odpri oči: * Glej, da vse k'redi bo. * Glej, jêli igla zadi * Že v prešpani⁹⁾ teči; * Pripravi po navadi * Škaf vode no masti.
17. Glej, kakša je gde kad, * Kak cuhta, kak so dveri: * Te rešeto operi; * Na njo ti zabiš rad. * Poiši, gde so rigli, * Metla no zaglozde: * Je špic no rink na igli? * So močne preslice¹⁰⁾?

¹⁾ Raznovati = razdevavati, razpolagati, (die Reben) in die gehörige Lage und Entfernung legen. ²⁾ Jan = die Reihe der Weingarthauer während der Arbeit. ³⁾ Samojača = ofrava, Inwohnerin. ⁴⁾ Prakol = alter, abgenützter Weingartpflock. ⁵⁾ Muhič = in den Weingärten einiger Gegenden häufig wachsende Grasart. ⁶⁾ Pučel = sod, Fass. ⁷⁾ Štirjak = štirka, Viertelstartinfass. ⁸⁾ Lakonca = dolivka, lijak, Giessschaff. ⁹⁾ Prešpan = Pressbaum. ¹⁰⁾ Preslice = das Gestell, in welchem mittelst der Spindel der Pressbaum auf- und abgetrieben wird.

18. Je v prešpani že žmek? * Sta kamna dva na vagi? * Je preša v lepi snagi? * Zabij za svečnik evek. * Je tramič zglihan vsaki? * Ma vreteno svoj drog? * Še buhe nimam v šaki: * Kaj, či mi skoči z rok!
19. Počiva bi si rad; * Pa zajtra začne branje: * Po verhi daj na znanje, * Da pridejo vsi brat. * Še zarja komaj počí, * Na nogah k'redi sem, * Si sedem k župi yroči; * No hitro se najem.
20. No hitro pojdi zdaj * Z žehtarom za berači, * No zadi dobro ahči, * Da ne pustijo kaj. * Cel den se kaj nahodi; * Gdo raj, kak jaz, bi spal? * Pa, vincerl! v preši bodi: * Boš mošt nalivat šel.
21. Tê, gda so drugokrat * Koš prešari oprav'li, * Mi 'z poda¹⁾ bodo prav'li; * Čas bo k večerji zvat. * Nasiti nas, kak lani, * Lub' moj! z gibancami: * Prav nučno boš naprani * Za likof z packami.
22. Te z njimi za dug čas * Grem karte premetavat; * Či nimam farbe davat, * Kričijo vsi na glas. * Le vse si lepo s-hrani, * Da kere ne zgubiš; * Za vsako lon na dlani * Od prešarov dobiš.
23. Tak žalostno za me * Vesela bratva mine; * Pa kaj klopotec štime * Nikar ne da od se. * O kaj le to pomeni? * Nič dobrega ne bo. * Seree se mi poveni: * Kaj, či dobim slovo!
24. Pohleven k virti grem, * No pitam: Jeli njivo, * Že vso od mraza sivo, * Pa le obsejat' smem? * Ja! pravi yirt: le hodi, * No sejaj si, kak veš; * Pa vincerl priden bodi, * Či vincerl biti češ!
25. Zdaj sem vam vse odkril, * Kaj mene v serei peče; * O naj da zdaj gdo reče: * Pojd' vincerl sem, boš pil! * Še bol bi bil veseli, * Či bi gdo reči htel: * Nas ne boš mel na deli, * Či ne boš k mizi sel!
26. Naj bo ali: jaz čem * K pošteni mizi sesti, * No vam pomagat jesti; * Pa to še vam povem: * Le virta ne razžal'te, * Ker domlatke vam da; * Ponižno ga zahval'te, * Kak naj bol kerí zna.

Štev. 80. Črep ali noben glas.

Po Murku, str. 140., pesen 11. J. Košar, št. 46. Drobtince 1853, str. 124.

1. Vsaka reč ma svoj začetek, * Vsako čaka njeni kraj; * Da sem dozdam ne mel svetek, * Čem si ga napraviti zdaj. * Peveov Duh! ti mir mi pusti, * Mlade k pojenji podhusti, * Jakši bodo kak sem jaz: * Stari črep ja nima glas.

Štev. 81. Čestitka Zimmermannova.

Cestitka, s katero je pozdravil Zimmermann leta 1786? župnika Omuleca. Po Slomšekovih zbranih spisih, III., str. 101. Drobt. 1853.

Prej, ko naše serčne želje dokončam * Oče! eno lepo prošnjo 'mam: * Meni nepozabljivost odpustite, * In mi glinast taler v cinjast premenite!

Zadnji dve pesni Murkove zbirke, natisnjeni od str. 145.—148. nista Volkmerjevi; prva je gotovo Cvetkova. Glej „Kres“ 1883, str. 573.

¹⁾ Pod = dno, Kelter, Pressboden.

Kazalo.

	Stran
Brumda ali zavržen rat	14
Črep ali noben glas	66
Čuješ ali najeti pes	19
Derži ali vmirajoča skopost	32
Duh ali štirje navuki	54
Fige ali luba tudent	53
Hrast ali gnusna nezahvalnost	30
Hvala starih ali negdašno veselje	20
Hvala landverov	61
Hvala kuhne	62
Jajce ali caglivi mladenčič	17
Junec ali vbogi hlapec	45
Kamen ali zrela skopost	34
Klagovanje enega vincerla	64
Kmetstvo	37
Kokoš ali norjena čednost	44
Kositva ali prazni strah	14
Krnih ali človeške nevošljivosti	22
Krulavec ino slepec	52
Lev ali odano pajdaštvo	30
Lipa ali slatka kréma	16
Lisica ali kislá jagoda	26
Lisica ali plačan prilizavec	45
Matica ali nor rat	27
Medved ali škodliiva zamera	33
Mesar ali prisilen stric	53
Metul ali gizdava vtraglivost	42
Metul ino gosénica	46
Mijolka ali nesrečna laž	55
Mladenčič ali nepovolen navuk	59
Mojstrije ali levi žep	23
Mravla ali podvučen človek	18
Muha ali gizdav duh	44
Napitna	21
Natura ali otročja lubezen	57
Nož ali primerjena kaštiga	56
Oča ali lastni sin	33
Orel ali krivična pravica	43
Osel ali noro štimanje	30
Osel ali razkrita skazljivost	27
Oveca ali prava dobrotljivost	29

	Stran
Papiga ali bogasta nevesta	51
Pastirinka ali slepi starši	47
Pavuk ali kratka večnost	49
Pčela ali jesenska grozovitnost	25
Pčelica ali mladentlivo pitanje	29
Pes ali nagla jeza	35
Pes ali podvučeni skopci	46
Pisker ali nora glava	20
Pogorejec ali smešno fantuvanje	51
Pravda ali turska pravica	57
Rak ali prazen guč	38
Roke ali potrebno pajdaštvo	48
Sinica ali kaštigan smeh	13
Sivec ali srečna podložnost	35
Slovo od mojega hrasta	17
Sodba krez dekile pri domlatkih	63
Škarnice ali vtragлива grivinga	59
Škorpion ali škodliv hudobnik	61
Špartanarca ali slovenska mati	54
Špegel ali gvišno gverilo	60
Terdnovec ali dober rat	35
Thor ali prazen glaž	49
Tobak	39
Tožba in sodba krez vrable	20
Veverica ali potrpežljivi flis	41
Vrana ali preoblečen kmet	28
Vuk ali gerdi lon	26
Vuk ali nedopušena sodba	48
Vuk ali odvzeta služba	50
Vuk ali kazliiva pokora	27
Vuk ali skazliivo smilenje	28
Vura ali resničen guč	47
Zakon ali čudovita glihinga	34
Zaničevanje landverov	62
Zavček ali nemogoča jeza	41
Zlat ali pridno vbožtvo	58
Zimmermannova čestitka	66
Želod ali popravljena pamet	31
Žena ali možja pokorščina	16
Žlak ali gverano posojilo	56

Tiskovni pogreški.

Na strani	7	v vrsti	12	naj	stoji	gedruckt	mesto	gedrucht.
"	"	11	"	"	35	"	"	Glaser
"	"	16	"	"	31	"	"	levica ²⁾
"	"	16	"	"	44	"	"	Fink. Pri sv. Križu nad Mariborom pomeni lèvica = Baum- lerche = Chorys arborea.
"	"	16	"	"	39	"	"	slatki
"	"	17	"	"	38	"	"	Če
"	"	25	"	"	36	"	"	serci
"	"	26	"	"	18	"	"	Phaedrus
"	"	26	"	"	27	"	"	občuti
"	"	30	"	"	26	"	"	Prav
"	"	32	"	"	23	"	"	Kopaite
"	"	32	"	"	24	"	"	si gučio
"	"	32	"	"	25	"	"	Z mastioi
"	"	33	"	"	27	"	"	Mermra
"	"	33	"	"	37	"	"	zmemra
"	"	37	"	"	1	"	"	vam
"	"	37	"	"	29	"	"	strani
"	"	40	"	"	27	"	"	zaterpi
"	"	40	"	"	27	"	"	mrmra
"	"	41	"	"	41	"	"	oblik
"	"	41	"	"	12	"	"	poët
"	"	44	"	"	33	"	"	Faërnovi
"	"	45	"	"	14	"	"	lisica
"	"	46	"	"	33	"	"	že
"	"	45	"	"	37	"	"	še
"	"	47	"	"	6	"	"	čakaj
"	"	47	"	"	39	"	"	razodeti
								mesto sladki
								Ce
								srei,
								Phädrus.
								očuti.
								prav
								Kopati.
								se gučio
								Z mastivo
								Mrmra
								zmembra
								nam
								stran
								zatrpi
								mrmra
								obliki
								poet
								Faernovi
								lisiza
								še
								če
								zakaj
								razzodeti

STUDIJSKA KNJIŽNICA

D II 523